

Gozdarski vestnik

Letnik 57, številka 5-6

Ljubljana, avgust 1999

ISSN 0017-2723

UDK 630 * 1/9

Tematska številka:

**Rekreacija in
turizem v
vzdušnem prostoru**

**Gozdni ostanek
Bukov vrh**

**Študij dela
v gozdarstvu**

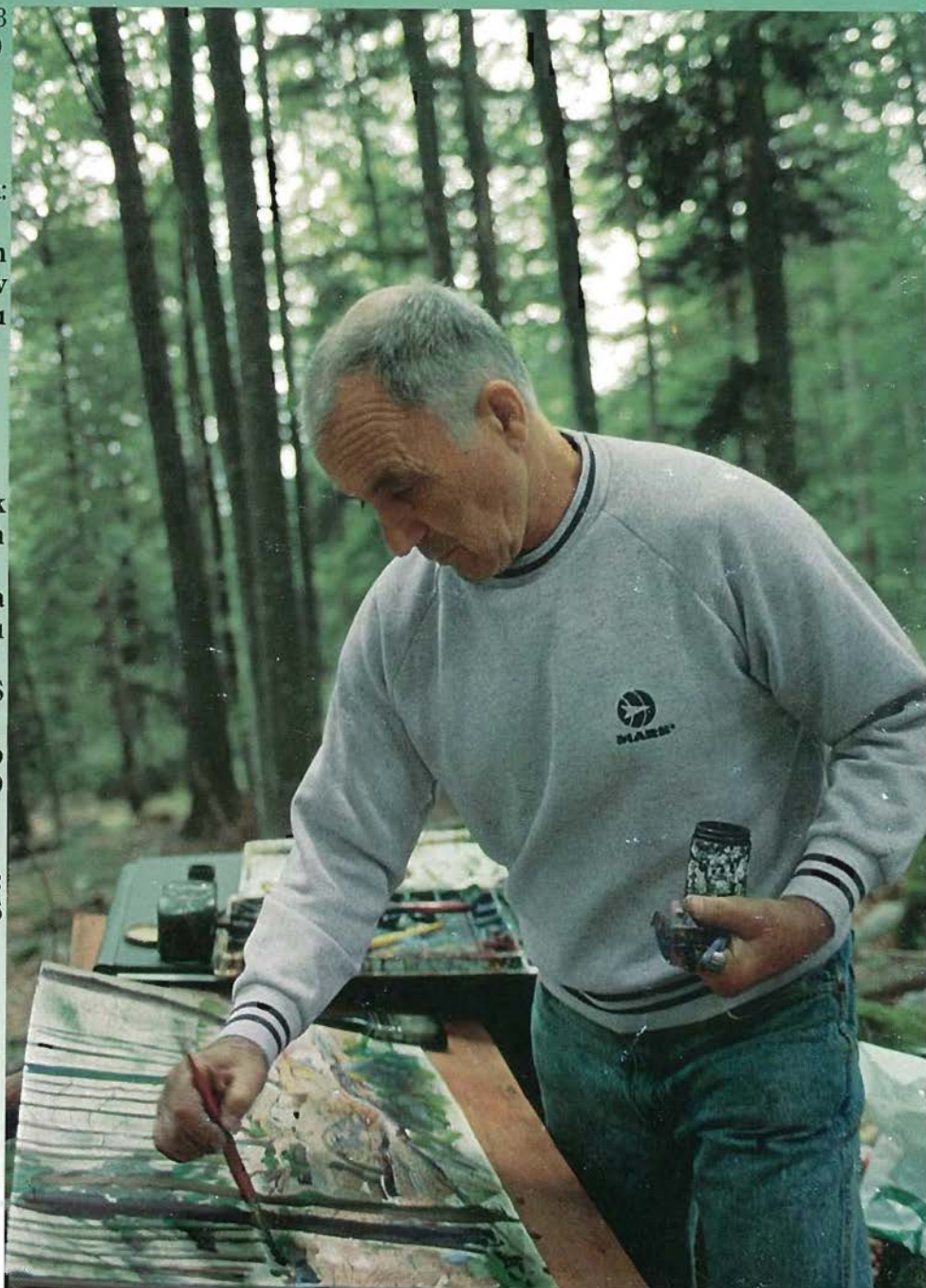
5 let ZGS

**Dogajanja ob
ednu gozdov '99**

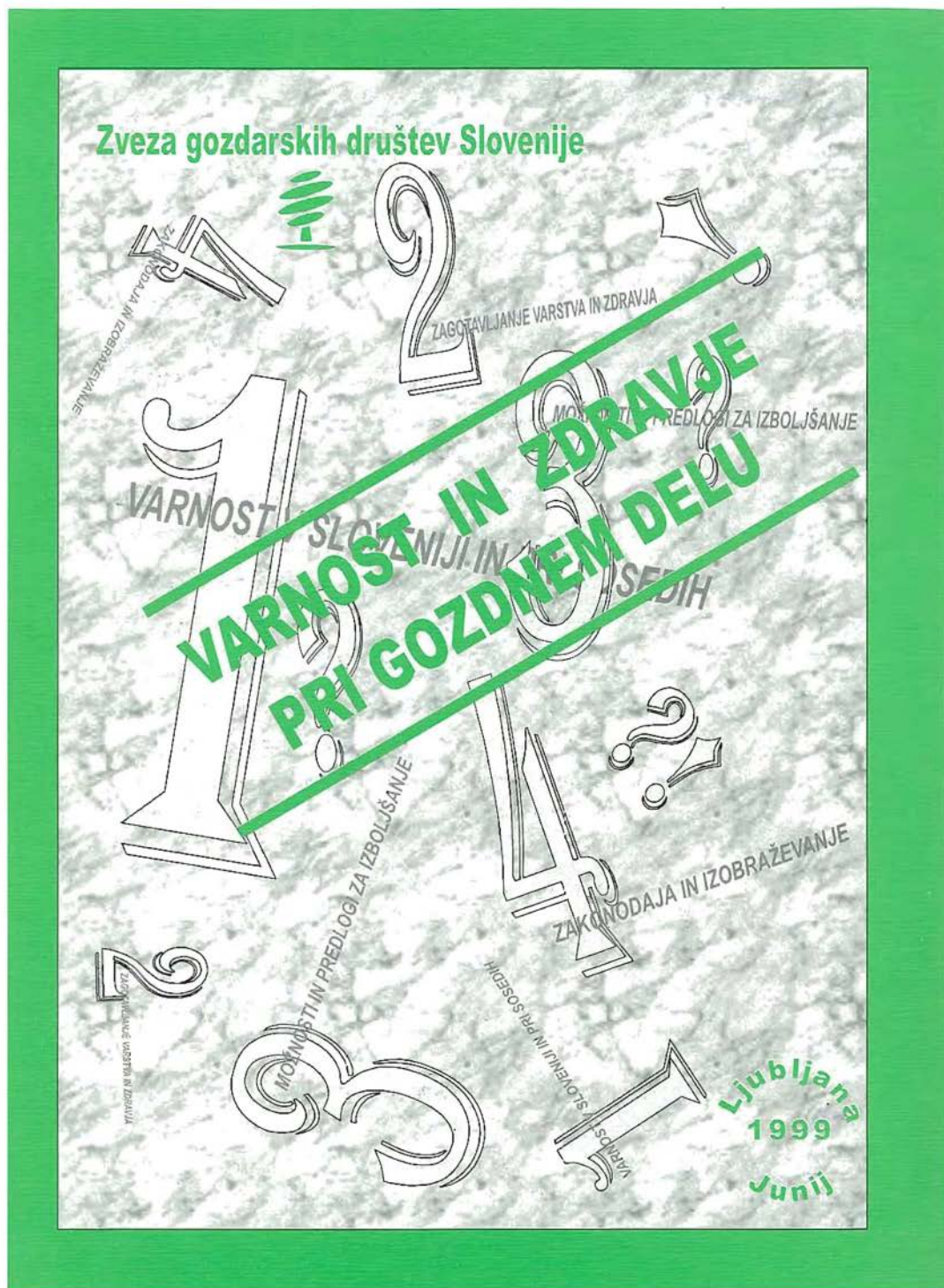
**Priloga:
Pravila ZGDS**

**ZVEZA
GOZDARSKIH
DRUŠTEV
SLOVENIJE**

IZŠEL JE ZBORNIK POSVETOVANJA:

Naročite ga lahko na ZGDS, Večna pot 2, 1000 Ljubljana, tel.: 061 271 406.

226 Uvodnik

RAZPRAVE 227 Jože KOVAČ

Zgradba pragozdnega ostanka Bukov vrh
Structure of Virgin Forest Residue Bukov Vrh

237 Boštjan KOŠIR

Študij dela - pozabljen od vseh?

IZ DOMAČE IN TUJE PRAKSE 245 Ulrike PRÖBSTL Rekreacija in turizem kot nasprotje varstvu narave

247 Martin ŠOLAR Rekreacija v naravi - načela varstva narave in možnosti za rekreacijo v Triglavskem narodnem parku

252 Edo KOZOROG Zaščita in ureditev Trnovskega gozda v vzgojno-izobraževalne namene

254 Špela HABIČ Program razvoja socialnih vlog snežniških gozdov

262 Danijel OBLAK Gozdarski utrip v severnoprimorskih mestnih gozdovih

266 Lojze BUDKOVIČ Pokljuka - opevana in žrtvovana?

269 Janez POGAČNIK Namen, usmeritev in aktivnosti komisije za razvoj turizma v gozdnem prostoru

GOZDARSTVO V ČASU IN PROSTORU 271 Jurij DIACI Projekt COST E4 "Forest Reserves Research Network" (Evropska mreža gozdnih rezervatov in raziskav)

272 Maja JURC, Andrej KOBLER, Jošt JAKŠA Mednarodna znanstvena konferenca UNESCO "Ogenj v sredozemskih gozdovih: preprečevanje - gašenje - erozija tal - pogozdovanje"

276 5. obletnica delovanja Zavoda za gozdove Slovenije

277 Dogajanja ob Tednu gozdov 1999

DRUŠTVENE VESTI 279 Pet ekip, da o žogi ne govorimo

NAPOVEDUJEMO IN VABIMO 279 Natečaj za fotografije, ki bodo objavljene v Gozdarskem vestniku v letu 2000

KNJIŽEVNOST 280 Skozi Trnovski gozd

281 Propad turjaške graščine – Gozdarstvo turjaške graščine od prehoda v 20. stoletje do 2. svetovne vojne

KADRI IN IZOBRAŽEVANJE 282 Pregled višješolskih diplomskih nalog diplomantov Oddelka za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire Biotehniške fakultete v Ljubljani, zagovarjanih v letu 1998

ZANIMIVOSTI 286 Gozdarstvo na internetu

IN MEMORIAM 287 Nepozabnemu gozdarju in lovcu Robertu Korenu v spomin

Rekreacija v gozdovih je del mnogonamenske rabe gozdov

Mnogonamenska raba gozdov prihaja vse bolj do izraza. Biti je moramo veseli, saj širi in bogati našo dejavnost, krepí pa tudi razumevanje gozda in gozdarstva.

Namesto z deklarativnimi opredelitvami se že vsakodnevno srečujemo s praktičnimi vidiki mnogonamenske rabe in se pri tem marsikdaj ne znajdemo. Lesnoproizvodni rabi gozdov se je po intenziteti najbolj približala rekreacijska raba, ki na nekaterih gozdnih območjih močno spreminja strukturo rabe gozdov. Spremenjeni strukturi rabe gozdov pa mora slediti tudi spremenjen način delovanja gozdarskih služb.

Prost dostop in gibanje v gozdu obvezuje tako obiskovalce gozdov kot tudi gozdarske službe. Pri rekreacijski rabi gozdov se krog obiskovalcev gozdov poveča in vzpostavljajo se novi odnosi med lastniki gozdov, lokalnimi skupnostmi, javno gozdarsko službo in obiskovalci gozdov. Obiskovalci gozdov se razlikujejo tako po starostni kot po socialni sestavi, zlasti pa po razumevanju gozda in odnosov, ki v njem vladajo. Zato ni čudno, da prihaja zaradi rekreacijske rabe gozdov do škod, ki so na eni strani posledica premajhne osveščenosti obiskovalcev, na drugi strani pa tudi naše premajhne pripravljenosti prilagojenosti novim okoliščinam.

Klasični obrazci reagiranja v takih razmerah, kot so prepovedi gibanja ali zapiranje gozdnih cest za javnost, lahko pomagajo samo v omejenem obsegu in v izjemnih okoliščinah. Namesto tega bi se bilo bolje vprašati, kaj moramo storiti, da bo rekreacijska raba gozdov sploh omogočena, vabljiva in hkrati dovolj prijazna tudi do gozdov. Ali imamo v gozdovih dovolj urejenih in vzdrževanih parkirnih prostorov, urejenih mest za počitek, usmerjevalnih tabel in opozoril? Ali načrtno usmerjamo obiskovalce tudi na območja, ki niso tako obremenjena z obiskom, so pa lahko prav tako rekreacijsko zanimiva? Dela je za gozdarje več kot dovolj.

Rekreacijska raba gozdov je v urejenih razmerah tudi ena izmed dejavnosti, ki lahko lastnikom gozdov prinaša dohodek. Obiskovalci bodo pripravljene plačati parkirnino za urejeno in varovano parkirišče, za urejene prostore za počitek ali za ustrezneje vzdrževano gozdno cesto. Ne smemo pa pozabiti, da ti obiskovalci kot davkoplačevalci že sedaj prispevajo kar nekaj denarja za dela v gozdovih, vzdrževanje gozdnih cest in delo javne gozdarske službe. To pa zahteva tudi drugačen način dela gozdarskih služb. Klasičen delovni čas bo moral postati preteklost, gozdarji bodo morali biti v gozdu tudi takrat, ko bodo v njem uporabniki gozdov, pa naj bo to ob popoldanskem delu lastnikov ali pa množičnem obisku rekreativcev.

Analize obiska gozdov bodo pokazale, katera območja so bolj obremenjena in kje je ta obremenjenost kritična, saj vseh obremenjenih območij ne gre metati v isti koš. Poleg tega pa obremenitve niso enake v vseh letnih časih. V skrajnih okoliščinah bomo morali uporabiti tudi povečane omejitvene ukrepe, vključno s zapiranjem gozdnih cest za javno rabo. To pa je lahko zadnji, nikakor pa ne prvi ali celo edini ukrep.

Prof. dr. Iztok Winkler

Zgradba pragozdnega ostanka Bukov vrh

Structure of Virgin Forest Residue Bukov Vrh

Jože KOVAČ*

Izvleček:

Kovač, J.: Zgradba pragozdnega ostanka Bukov vrh. Gozdarski vestnik, št. 5-6/1999. V slovenščini, s povzetkom v angleščini, cit. lit. 8. Prevod v angleščino: Jože Kovač.

V članku je predstavljena zgradba pragozda Bukov vrh. Analiza zgradbe je narejena na osnovi polne premerbe ter s kartiranjem razvojnih faz pragozda. Narejena je tudi primerjava stanja med letoma 1985 in 1998. Analiza je pokazala tudi zmanjševanje deleža iglavcev v skupni lesni zalogi pragozda.

Gljučne besede: pragozd Bukov vrh, zgradba pragozda, Visoki Kras, Idrija.

Abstract:

Kovač, J.: Structure of Virgin Forest Residue Bukov Vrh. Gozdarski vestnik, No. 5-6/1999. In Slovene with a summary in English, lit. quot. 8. Translated into English by Jože Kovač.

Structure of virgin forest Bukov Vrh is introduced in the article. The analysis of structure were conducted on the basis of diameter measurements of all trees, and with mapping of developmental stages in virgin forest. A comparison of virgin forest Bukov Vrh conditions between 1985 and 1998 has also been made. The analysis in addition shows the reduced share of conifers in total growing stock of virgin forest.

Key words: virgin forest Bukov vrh, structure of virgin forest, High Karst, Idrija.

1 UVOD

1 INTRODUCTION

Že nekaj desetletij je znan ostanek pristnega pragozda v idrijskih gozdovih, ki se nahaja pod Bukovim vrhom. V preteklosti so le redki gozdarji zahajali v ta gozd z namenom, da bi proučili njegove zakonitosti in jih posredovati gozdarski stroki. Leta 1983 so v raziskovalna dela vključili tudi pragozd Bukov vrh, kjer so nato več let zapored potekale raziskave.

Prve raziskave v pragozdu so bile opravljene z namenom, da bi opredelili njegovo tipološko razvrstitev. Šlo je za raziskave o bioekoloških značilnostih pragozda, med katerimi so zlasti pomembne geološke in pedološke razmere ter fitocenološke analize. Sledilo je proučevanje zgradbe pragozda, ki je vključevalo razporeditev razvojnih faz, ugotavljanje števila dreves in lesne zaloge po drevesnih vrstah ter ocenitev razvitosti drevesnih krošenj, ločeno za vsak drevesni sloj posebej. V proučevanje pragozda je bil vključen še študij razvojnih tokov, med katere sodijo združbene razmere, dinamika razvojnih procesov, pomlajevanja, poškodbe, mortaliteta in vloge gliv. Izsledki teh raziskav so bili kasneje predstavljeni v študiji Gozdni rezervati Slovenije, Strokovna in znanstvena dela 87, Pragozd Bukov vrh (KORDIŠ 1987).

Po desetih letih, vzporedno s potekom obnove načrta GGE Idrija II, smo ponovno pristopili k analizi pragozda. Tokrat smo na osnovi polne premerbe pragozda analizirali živo in mrtvo lesno maso v pragozdu ter ponovno kartirali razvojne faze v pragozdu. Predhodno smo obnovili tudi meje raziskovalne ploskve, kar zagotavlja kontinuiteto raziskav na isti površini. Pri analiziranju stanja smo uporabili nove pristope, ki v preteklosti niso bili na voljo. Sem sodi predvsem sodobna programska oprema za osebni računalnik, ki omogoča hitrejši prostorski prikaz in obdelavo podatkov.

* J. K., univ. dipl. inž. gozd.,
ZGS OE Tolmin, KE Idrija, Trg
Sv. Ahacija 2, 5280 Idrija, SLO

2 KRATEK OPIS ZGODOVINE GOSPODARJENJA Z IDRJIJSKIMI GOZDOVI

2 A SHORT DESCRIPTION OF MANAGEMENT HISTORY OF THE FORESTS OF IDRİJA

Iz zgodovine o gospodarjenju z idrijskimi gozdovi, ki je predstavljena v knjigi *Idrijski gozdovi skozi stoletja* (KORDIŠ 1986) je razvidno, da segajo začetki gospodarjenja v čas pred skoraj petsto leti. Da bi zvedeli kaj več o združevanju teh gozdov v enotno erarično posest, moramo seči daleč v preteklost, prav na začetek taljenja živosrebrne rude in v zgodovino naseljevanja Idrije in njene okolice.

Sprva so les sekali v okolici rudnika. Z naraščanjem proizvodnje pa so potrebe po lesu naraščale. Zato so morali segati globlje v gozdove, v smeri proti jugu in jugovzhodu ob zgornjem toku reke Idrije in njenih pritokov. Prvi lastniki teh gozdov so bili fevdalci.

Ko je leta 1575 rudnik živega srebra kupil nadvojvoda Karel, je država gozdove posameznih gospostev razglasila za rezervate za potrebe rudnika. V štiristoletnem obdobju so ti gozdovi postopoma prešli v last rudniškega erarja. Leta 1873 je erarična gozdna posest, ki je bila do tedaj pod upravo Rudnika živega srebra, prešla pod upravo direktorije za državne in verskozakladne gozdove v Gorici.

Na prelomu iz 18. v 19. stoletje, ko so bili gozdovi v bližini Idrije že močno izčrpani, proizvodnja živega srebra pa je vse bolj naraščala, je bilo potrebno seči v bolj oddaljene gozdne predele. Zaradi težke dostopnosti so se zatekali k bolj poenostavljenim načinom, sečnjam na golo.

Modeli gospodarjenja, ki so se na zahodu pojavljali že proti koncu 18. stoletja in nato skozi celo 19. stoletje in še kasneje, so seveda imeli vpliv tudi na sečnje v idrijskem gozdnem prostoru. Od tedaj znanih tehnik gospodarjenja so v teh gozdovih uporabljali oplodno sečnjo. Redčenja kot pomembno sredstvo nege pri oblikovanju zgradbe sestojev so začeli intenzivno izvajati šele proti koncu 19. stoletja.

Kljub več kot štiristoletnemu gospodarjenju z idrijskimi bukovimi gozdovi se je pod Bukovim vrhom ohranil del pristne narave, pragozd. Pragozdni ostanek se nahaja v gozdnogospodarski enoti Idrija II, v odseku 64/e, ki je v celoti razglašen za rezervat. Rezervat meri 15,65 ha, pragozd zajema površino 9,25 ha, ostala površina rezervata pa predstavlja varovalno cono.

3 BIOEKOLOŠKE ZNAČILNOSTI PRAGOZDA BUKOV VRH

3 BIOECOLOGICAL CHARACTERISTICS OF VIRGIN FOREST BUKOV VRH

Bioekološke značilnosti pragozdnega ostanka Bukov vrh so podrobneje predstavljene v študiji *Gozdni rezervati Slovenije*, Strokovna in znanstvena dela 87, Pragozd Bukov vrh. V nadaljevanju poglavja bodo povzete glavne značilnosti tega območja.

Pragozdni ostanek Bukov vrh se razprostira v veliki vrtači na skrajnem severnem robu trnovske planote in je z dveh strani obdan z izrazitimi prepadnimi pobočji. Leži na nadmorski višini 1.200 do 1.300 m.

Po geoloških razmerah in položaju ga prištevamo h globokemu krasu. Pretežni del matične podlage tvori dolomit, ki ponekod prehaja v dolomitiziran apnenec.

Tla v pragozdu so plitva, vsebujejo pa veliko organskih snovi. Najbolj plitva tla, prhlinasta rendzina, so razširjena na zgornjih, strmih in izpostavljenih robovih vrtače. Nižje, v posameznih žepih, se nahajajo srednje

globoka pokarbonatna rjava tla, ki proti dnu vrtače vedno bolj prevladujejo. Tla v pragozdu so na pobočjih vrtač zelo skeletna, proti dnu pa ponekod postajajo skoraj brez skeleta.

Pragozd je sestavni del gozdov na trnovski planoti in leži v neposredni bližini Golakov, ki so znani po obilnih padavinah. Za to območje je značilno, da letno pade preko 3.000 mm padavin. Posledica tega sta visoka zračna vlažnost in megla. Celo področje je dolgo pod snežno odejo, skoraj redno od sredine novembra do druge polovice maja.

V pragozdu Bukov vrh prevladuje asociacija *Omphalodo-Fagetum* (*Abieti-Fagetum dinaricum*). Ta združba je tu najbolj prilagojena, razvojno najbolj ustaljena in biološko najbolj utrjena. Vešana je na karbonatno podlago in na bolj ali manj razvita humozna karbonatna tla, rendzino ali pokarbonatna rjava tla. Ta združba se v pragozdu razčlenjuje na večje število subasociacij: *adenostyietosum*, *aceretosum*, *asperuletosum*, *cardaminetosum* in *homogynetosum*.

4 METODE DELA

4 METHODS OF WORK

Enotne metodologije, ki naj bi jo ZGS izvajal pri spremljanju stanja v gozdnih rezervatih, zaenkrat še ni. ZGS vzdržuje oznake meja in robnih con v gozdnih rezervatih, v bodoče pa naj bi se v okviru možnosti vključil v spremljanje raziskovalnega dela z ugotavljanjem trenda lesnih zalog, ocenjevanjem pomlajevanja, pisanjem kronik ter vsakoletnim obhodom skozi rezervate.

Za ugotavljanje trenda lesnih zalog obstajajo predlogi v smeri vzorčenja s ploskvami, ki naj bodo večje, kot so za standardno ugotavljanje zalog v gospodarskih gozdovih. V rezervatih z manjšo površino (do 20 ha) naj bi lesno zalogo merili s polno premerbo.

Slednjo metodo smo uporabili tudi v našem primeru, ko smo analizirali pragozdni ostanek Bukov vrh. Polna premerba je zajemala drevje od 1. debelinske stopnje naprej. Ločeno smo izmerili živo drevje, podrti odmrli drevje ter stoječe sušice. Polno premerbo smo uporabili zato, ker je najbolj natančna za ugotavljanje debelinske strukture, sestave po drevesnih vrstah in temeljnice sestojev.

Na podlagi meritvenih podatkov, premerov, smo s pomočjo lokalnih deblovnih ugotovili lesno zalogo prek frekvenčne porazdelitve dreves po debelinskih stopnjah.

Odmrlo lesno maso smo merili ločeno in sicer posebej podrti odmrli drevje in stoječe sušice. Tudi pri odmrlem drevju je polna premerba zajemala drevje od prve debelinske stopnje dalje. Za odmrlo drevje smo ugotavljali prsni premer. Na temelju izmerjenih premerov smo ugotovili lesno zalogo prek frekvenčne porazdelitve dreves po debelinskih stopnjah in s pomočjo lokalnih deblovnih.

Za ugotavljanje razvoja pragozda smo ponovno kartirali tudi razvojne faze pragozda, ki smo jih razdelili na inicialno, optimalno in terminalno razvojno fazo. Pri razmejevanju razvojnih faz v pragozdu smo si pomagali s kriteriji, ki veljajo za razvojne faze v pragozdu in so bili upoštevani tudi pri prvi analizi pragozda (MLINŠEK 1985). Upoštevali smo tudi razvrstitev razvojnih faz, ki je podana v študijski knjigi Prirastoslovje (KOTAR 1986).

Razvojne faze smo izrisali na karto v merilu 1:5000. Ta karta je bila osnova za obdelavo s programom MAPINFO.

Podatke preteklega (1985) in sedanjega stanja (1998) smo obdelali s pomočjo programa MAPINFO, ki omogoča ločen prikaz različnih vsebin oziroma stanj za isto površino. Na osnovi primerjav dveh kart razvojnih faz različnih starosti je mogoča analiza dinamike razvojnih faz za preteklo obdobje (1985-1998), kar je razvidno tudi iz karte 1 in karte 2.

5 REZULTATI

5 RESULTS

5.1 Zgradba pragozda

5.1 Structure of the virgin forest

Razvoj pragozda je kljub njegovi majhni površini pester. V njem najdemo vse razvojne stopnje, značilne za pragozd. To so inicialna, optimalna in terminalna faza s podfazama staranja in razpadanja. Za današnje stanje je značilno, da se razvojne stopnje med seboj močno prekrivajo, prepletajo in vrivajo, vsi razvojni procesi pa potekajo malopovršinsko. Povsod v pragozdu zasledimo suha drevesa, ki še stojijo ali pa ležijo na tleh in se razkrajajo. Razporeditev razvojnih faz je prikazana na kartah 1 in 2.

Na mestih, kjer je drevje dočakalo starost in tam počasi odmira, se v jedrih pojavlja inicialna faza. Tu poteka obnova ostarelega gozda. Jedra so nekoliko bolj zgoščena v širšem pasu, ki poteka od jugovzhodne meje pragozda preko dna vrtače v smeri proti severozahodu. Pomladitvena jedra so nastala v svetlobnih jaških, kjer se je zrušil en ali več ostarelih orjakov. Jedra so večinoma pomlajena z bukvijo in gorskim javorom ter posamičnimi jelkami, ki zaostajajo v bukovem podmladku. Vsa jedra porašča malinovje, ki je najbolj gosto v osrednjih delih jeder, kjer je največ svetlobe.

Optimalna faza je večinoma razporejena v zgornji polovici pobočja vrtače in sega vse do meje pragozda. Ta faza se začne ob meji pragozda nad prepadnimi stenami in poteka v 100 do 300 m širokem pasu pod Bukovim vrhom. Od tod se proti jugu razprostira na vzhodnih robovih vrtače. Ožji, 30 do 100 metrov širok pas te razvojne faze zasledimo tudi na južnem pobočju vrtače. Znotraj terminalne faze imamo še tri manjše oaze te razvojne faze. V optimalni fazi močno prevladuje bukev, na vzhodnih in jugovzhodnih predelih pa je primešan še večji delež gorskega javorja.

Terminalna faza s podfazama staranja in razpadanja je razprostranjena v osrednjem delu vrtače in sega do roba pragozda samo na jugozahodnem delu. Tudi tu močno prevladuje bukev. Na severnem in zahodnem delu vrtače je večji delež jelke, na južnih in jugozahodnih predelih pa je povečan delež javorja.

Dinamiko razvoja pragozda po razvojnih fazah smo ugotavljali preko kart različnih starosti, ki smo jih izdelali s programom MAPINFO. Prva karta (karta 1) ponazarja stanje iz leta 1985, druga (karta 2) pa stanje iz leta 1998. Zaradi kontinuitete in primerjave so razvojne faze pragozda v obeh primerih razdeljene na enak način.

Pri kartiranju smo izločili inicialno, optimalno in terminalno fazo, v katero sta vključeni tudi podfazi obnavljanja in razpadanja. Zaradi počasnih razvojnih ciklov, značilnih za pragozd, ni prišlo do bistvenih sprememb v deležu in razporeditvi razvojnih faz. Glavne spremembe so nastale pri prehodu iz terminalne v inicialno fazo. Zaradi odmiranja posameznih

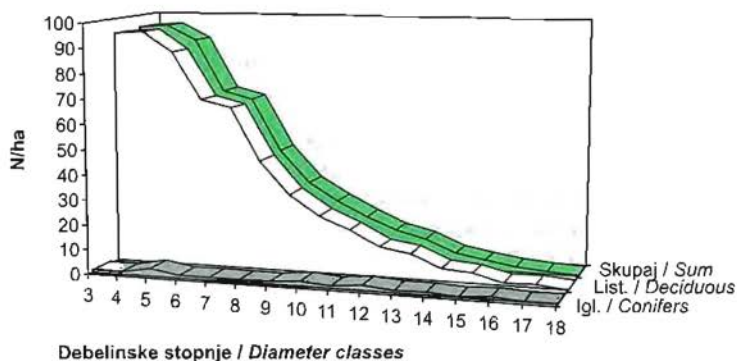
dreves se je pojavilo nekaj lukenj med krošnjami dreves. Tu so nastala manjša jedra, kamor je začela prodirati svetloba. Na teh mestih znotraj terminalne faze so se pojavila nova jedra mladja. Nekatera pomlajena jedra, ki so obstajala že prej, so se razširila, mestoma pa se mladje vriva tudi pod močnejši zastor dreves, kamor še prodirajo posamezni svetlobni jaški. Preteklo in sedanje stanje deleža in razporeditve razvojnih faz je prikazano na kartah 1 in 2.

5.2 Zgradba pragozda po debelinskih stopnjah in drevesnih vrstah ter lesna zaloga pragozda

5.2 Tree diameter structure, structure by tree species, and growing stock of virgin forest

Najštevilnejša drevesna vrsta v pragozdu je bukev, vendar ji je skoraj povsod primešan gorski javor. Med bukvami so posejane tudi posamezne jelke. Od drugih drevesnih vrst je v pragozdu še nekaj velikega jesena in navadnega mokovca, zelo redki pa sta smreka in jerebika. Grmovnih vrst je zelo malo, prevladuje malinje.

Na grafikonu 1 je prikazana krivulja, ki doseže vrh v 4. debelinski stopnji in pada vse do 18. debelinske stopnje, ki jo dosežejo predvsem orjaške jelke. Medtem ko je porazdelitev listavcev (predvsem javor, bukev, jesen) dokaj enakomerno padajoča od 4. debelinske stopnje navzdol, ima porazdelitev iglavcev (tvori jo predvsem jelka) dva vrha. Prvega doseže v 5. debelinski stopnji, drugega pa med 9. in 14. debelinsko stopnjo.

Grafikon 1: Porazdelitev živih dreves na hektar po debelinskih stopnjah

Graph 1: Tree diameter distribution of growing trees per hectare

Iz primerjav grafikonov 1 in 3 lahko sklepamo tudi na trend zmanjševanja deleža iglavcev (jelka) v skupni lesni zalogi.

Relativni delež števila dreves posameznih drevesnih vrst je sledeč:

- bukev 85,5 %;
- jelka 2,7 %;
- javor 11,8 %.

Tudi v lesni zalogi prevladuje bukev, sledi pa ji jelka z večjimi dimenzijami dreves kot pri bukvi. To je tudi razvidno iz deležev lesne zaloge po drevesnih vrstah, ki so naslednji:

- bukev 83 %;
- jelka 10 %;
- javor 7 %.

Razmerje deležev med drevesnimi vrstami je skoraj nespremenjeno. Leta 1985 so bili deleži posameznih drevesnih vrst v zalogi sledeči:

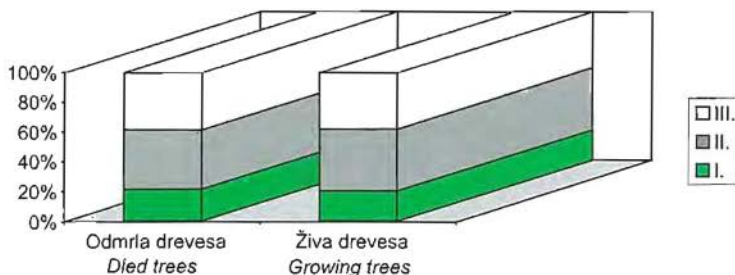
- bukev 82 %;
- jelka 11 %;
- javor 7 %.

Deleži ostalih drevesnih vrst so pod enim odstotkom.

Če si ogledamo deleže lesnih zalog po razširjenih debelinskih stopnjah (I. - do 30 cm, II. - 30 do 50 cm, III. - nad 50 cm) na grafikonu 2, ugotovimo, da je največ lesne zaloge akumulirane v II. debelinski stopnji, malo manj je v III. in da le dobro petino lesnih zalog predstavljajo drevesa do 30 cm prsnega premera. Zanimiva je primerjava z analizo odmrlega drevja (grafikon 2), kjer vidimo, da so deleži po posameznih debelinskih stopnjah skoraj povsem enaki kot pri živem drevju.

Grafikon 2: Deleži lesnih zalog po razširjenih debelinskih stopnjah

Graph 2: Share of growing stock within extensive tree diameter classes

5.3 Analiza odmrle lesne mase v pragozdu Bukov vrh

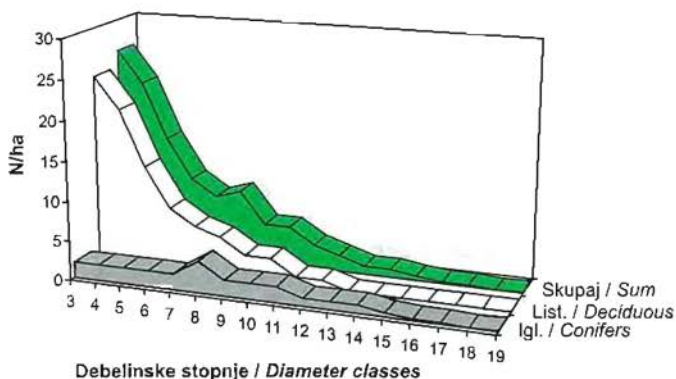
5.3 Analysis of died growing stock in virgin forest Bukov vrh

Hkrati z izmero živih dreves je potekala tudi izmera suhih dreves po drevesnih vrstah. Izmerili smo suha stoječa drevesa ter ležeče odmrlo drevje. Z izmero dreves po debelinskih stopnjah smo ugotovili, da so odmrta drevesa prisotna na celotni površini pragozda.

Iz grafikona 3 je razvidno, da krivulja pada od 3. do 7. debelinske stopnje, v 8. se nekoliko povzpne, nato pada do 9., kjer se zravnava, in nato od 10. pada dalje vse do 19. debelinske stopnje.

Grafikon 3: Porazdelitev odmrlih dreves na hektar po debelinskih stopnjah

Graph 3: Tree diameter distribution of died trees per hectare

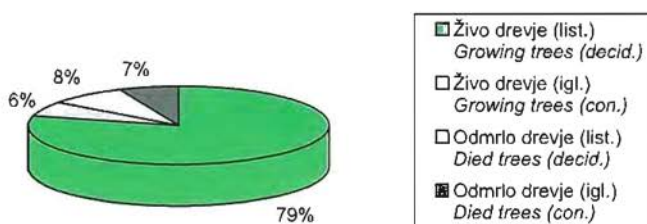
Odmrta lesna masa predstavlja kar 15 % celotne lesne mase pragozda. Stojče sušice predstavljajo 11 % lesne mase, v ležečem odmrlu drevju pa je akumulirano 4 % lesne mase pragozda.

Grafikon 4: Deleži lesnih zalog odmrllega in živega drevja
Graph 4: Shares of growing stocks of died and growing trees

Porazdelitev lesne mase odmrlh in živih dreves je prikazana na grafikonu 4. Iz grafikona 5 je razvidna porazdelitev iglavcev in listavcev glede na odmrla ter živa drevesa.

Največji delež odmrlh listavcev je akumuliran v II. debelinski stopnji (30 do 50 cm). Drevesa bukve in javorja mlajših razvojnih obdobj, do optimalne faze, največkrat odmirajo zaradi utesnjenosti in sestopa, ko se

Grafikon 5: Deleži v skupni lesni zalogi
Graph 5: Shares of the total growing stock

pogoji za življenje krčijo. Na teh drevesih pride tudi do poškodb zaradi žleda, snega in odrgnin. Drevesa, ki so tudi manj vitalna, so polna ran. Nanje se naselijo glive, ki jih počasi pokončajo.

Primerjava lesnih zalog v pragozdnem ostanku med letoma 1985 in 1998 je razvidna iz preglednice 2. Lesna zaloga živega drevja je skoraj enaka. Povečal pa se je delež lesne zaloge odmrllega drevja, in sicer s 7,5 na 15 %, kar je predvsem posledica propadanja jelke in povečanega

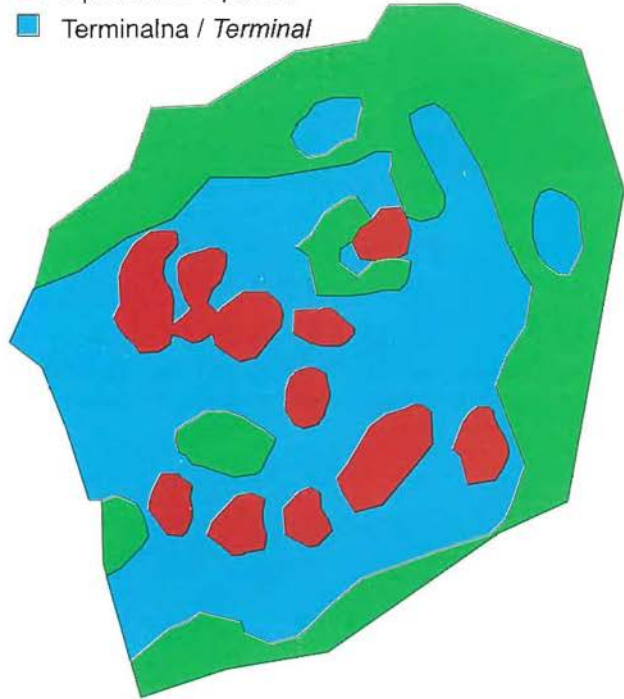
Preglednica 1: Živa in odmrla lesna masa drevja v pragozdnih ostankih Bukov Vrh, Pečka in Krokar (PAPEŽ / PERUŠEK / KOS 1997)
Table 1: Growing and died growing stock in virgin forests Bukov vrh, Pečka and Krokar (PAPEŽ / PERUŠEK / KOS 1997)

Pragozdni ostanek Virgin forest	Živa / Growing				Odmrta / Died				Skupaj / Total	
	igl. conifers m ³ /ha	list. deciduous m ³ /ha	skupaj total		igl. conifers m ³ /ha	list. deciduous m ³ /ha	skupaj total		m ³ /ha	%
			m ³ /ha	%			m ³ /ha	%		
Bukov vrh	40	485	525	85	39	53	92	15	617	100
Pečka	342	468	810	74	258	25	283	26	1093	100
Krokar	87	547	634	90	39	30	69	10	703	100

Leto Year	Živo drevje (m ³ /ha) Growing trees (m ³ /ha)	Odmrlo / Died		Skupaj / Total (m ³ /ha)
		(m ³ /ha)	%	
1985	529	43	7,5	572
1998	525	92	15	617

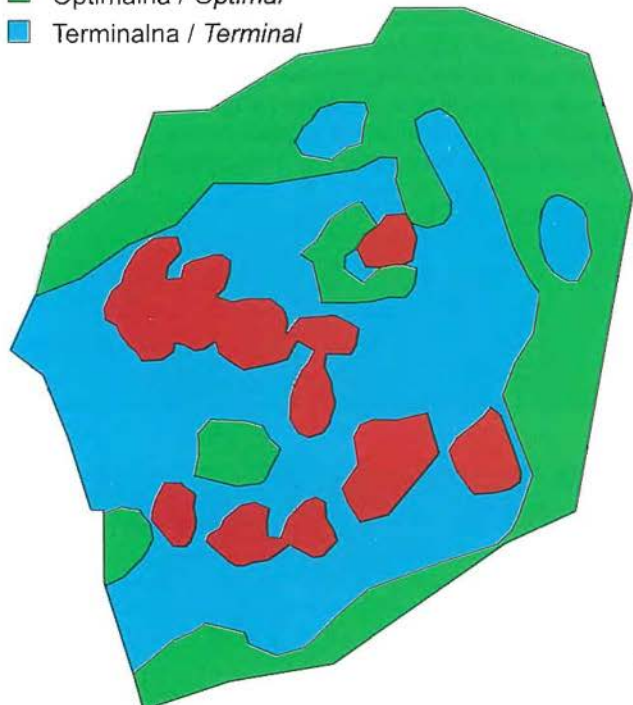
Preglednica 2: Lesna zaloga v pragozdnem ostanku Bukov vrh leta 1985 in 1998
Table 2: Growing stock in virgin forest Bukov vrh in year 1985 and 1998

- Inicialna / *Initial*
- Optimalna / *Optimal*
- Terminalna / *Terminal*

Karta 1: Razvojne faze v pragozdu Bukov vrh (1985)
Map 1: Developmental stages in virgin forest Bukov vrh (1985)

- Inicialna / *Initial*
- Optimalna / *Optimal*
- Terminalna / *Terminal*

Karta 2: Razvojne faze v pragozdu Bukov vrh (1998)
Map 2: Developmental stages in virgin forest Bukov vrh (1998)

števila podrtic bukve, ki so podlegle naravnim ujmam (veter, sneg, žled). Večja je tudi skupna lesna zaloga odmrlega in živega drevja, ki se je dvignila s 572 m³ leta 1985 na 617 m³ leta 1998.

6 ZAKLJUČKI IN RAZPRAVA

6 CONCLUSIONS AND DISCUSSION

Analizo strukture lesne zaloge v pragozdnem ostanku Bukov vrh smo opravili z metodo, ki je zaradi časovnih omejitev zajemala podatke, ki jih je mogoče hitro izmeriti in analizirati.

Pragozd predstavlja stabilno naravno tvorbo, ki najbolje kljubuje naravnim razmeram na določenem območju. Njegova struktura, oblikovana izključno po naravnih zakonitostih tega območja, je tudi najbolj odporna na ujme, ki prizadenejo idrijske gozdove. Tu velja omeniti zlasti žled ter včasih vetrolom. Ta dva dejavnika v pragozdu ne kažeta večjih posledic, zlasti pomembno pa je, da ogrožata le posamezna drevesa, in ne večjih skupin dreves, kar se tako pogosto zgodi v gospodarskih gozdovih v okolici. Razgibane strukture z močnim prepletanjem razvojnih faz ter majhnimi pomladitvami v obliki jeder izkazujejo veliko večjo odpornost proti naravnim ujmam (žled, vetrolom) kot enomerni sestoji bukve, ki jih v bližnji okolici pragozda žled najbolj poškoduje.

Pragozdni ostanek predstavlja tudi veliko raznolikost življenjskih razmer, ki zagotavljajo večjo pestrost vrst. Odmrli drevesni orjaki v pragozdu so postali življenjski prostor za številne žuželke, glodalce, netopirje in ptice, ki so pomembna sestavina pragozda.

Število in velikost razpoložljivih sušic vpliva na prisotnost živalskih vrst, ki so odvisne od sušic, in tudi na velikost njihovih populacij.

Količina minimalno potrebne odmrle lesne biomase v gospodarskih gozdovih je odvisna od gozdne združbe in stanja sestoja. Ocena je, da bi v vsakem gospodarskem razredu (oddelku) morali puščati najmanj 0,5-3 % ali več odmrle lesne mase. Od tega bi morala biti vsaj polovica dreves odmrle lesne mase (sušic) debelejša od povprečne debeline drevja v gospodarskem razredu (PAPEŽ / PERUŠEK / KOS 1997).

V pragozdnem ostranku Bukov vrh so minimalne potrebe po sušicah in odmrlem drevju večkrat presežene. Ostanek pragozda torej predstavlja

Ostanki odmrlih dreves so prisotni povsod v pragozdu (Foto: Jože Kovač)
Remains of died trees are present everywhere in virgin forest (Photo: Jože Kovač)

tudi veliko raznolikost življenjskih razmer in večjo pestrost vrst, ki so pomembne za to območje.

Gozdnogospodarsko načrtovanje ima tudi elemente raziskovalnega dela, zato bi bile za načrtovanje zanimive primerjave med gospodarskim gozdom in gozdnimi rezervati. V ta namen bo potrebno konkretnije opredeliti tudi dela, ki naj bi jih v gozdnih rezervatih izvajal ZGS ob revizijah gozdnogospodarskih načrtov. V bodoče bo potrebno pripraviti snemalne liste, prilagoditi šifrante ciljem raziskovalnega dela in pripraviti podrobnejše kriterije za ugotavljanje lesnih zalog z vzorčenjem oziroma s polno premerbo.

STRUCTURE OF VIRGIN FOREST RESIDUE BUKOV VRH

Summary

Residue of virgin forest has been preserved under Bukov Vrh. It spreads out on Dolomiti limestone, in the size of only 9.25 hectares. It is located inside of a huge sinkhole on the northern edge of Trnovska Planota, in the neighbourhood of the Karst phenomenon called Smrekova Draga, another huge sinkhole.

This virgin forest is overgrown by an association of beech and fir, whereas beech is prevailing. Almost everywhere, sycamore maple occurs, and only rarely fir.

Vegetation development in the virgin forest is, in spite of its small size, very dynamic. Many dead trees are to be found there in decay, still standing or lying on the ground. Analysis of structure of virgin forest Bukov Vrh have been made, diameters of all trees were measured, and developmental stages were in addition mapped with the use of some new methods, not available in the past. The application of PC program MAPINFO enabled the view of virgin forest different layers. The same program has also been used to compare the 1998 virgin forest conditions to the ones in 1995.

VIRI / REFERENCES

- GAŠPERŠIČ, F., 1995. Gozdnogospodarsko načrtovanje v sonaravnem ravnanju z gozdovi.- Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo, Ljubljana, 1995, 403 s.
- HOČEVAR, M., 1993. Dendrometrija - gozdna inventura.- Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo, Ljubljana, 1993, 274 s.
- KORDIŠ, F., 1986. Idrijski gozdovi skozi stoletja.- Idrija, 1986, 112 s.
- KORDIŠ, F., 1987. Pragozd Bukov vrh.- Gozdni rezervati Slovenije, Strokovna in znanstvena dela 87, 71 s.
- KORDIŠ, F., 1993. Gozdovi kot vir lesa za rudnik in prebivalstvo.- Idrijska obzorja, pet stoletij rudnika in mesta, s. 73-80.
- KOTAR, M., 1986. Prirastoslovje.- Ljubljana, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo, 1986, 196 s.
- MLINŠEK, D., 1985. Naravni gozd v Sloveniji.- Strokovna in znanstvena dela, Vtazd za gozdarstvo Biotehniške fakultete, Ljubljana.
- PAPEŽ, J. / PERUŠEK, M. / KOS, I., 1997. Biotska raznolikost gozdnate krajine z osnovami ekologije in delovanja ekosistema.- Zavod za gozdove Slovenije, Zveza gozdarskih društev - Gozdarska založba, Ljubljana, 1997, 161 s.

Študij dela - pozabljen od vseh?

Boštjan KOŠIR*

Izvilleček:

Košir, B.: Študij dela - pozabljen od vseh? Gozdarski vestnik, št. 5-6/1999. V slovenščini, cit. lit. 8.

V sestavku je omenjen razvoj študija dela v gozdarstvu. Podane so kritične pripombe k današnjemu odnosu do področja študija dela - vse na primeru določevanja in uporabe normativov za izvajanje gozdarskih del. Med možnostmi za izboljšanje stanja je omenjena predvsem aktivnejša vloga države, ki naj bi skrbela za uravnoteženje interesov vseh, ki jih normativi zadevajo. Analizirani so vzroki za pasivnost gospodarskih družb do vprašanja določevanja in uporabe normativov.

Ključne besede: gozdarstvo, organizacija dela, študij dela, študij časa, normativ.

1 UVOD

Študij dela je veda, ki se je razvila z namenom racionalizacije delovnih procesov s študijem delovnih postopkov. Temelji na spoznanju, da je čas denar, in s tem je postal eden izmed osnovnih parametrov industrializacije oz. razvoja katerekoli tehnologije - tudi v gozdarstvu. Pri tem je vedno šlo za vprašanje, kako povečati izkoriščenost delovnega časa ter kako poenostaviti obstoječe postopke in jih spremeniti tako, da bi dali glede na vložek energije, materiala in informacij čim večji rezultat. Prve študije dela v gozdarstvu izvirajo iz začetka stoletja, kasneje pa so v mnogih državah ustanovili poklicne ustanove, ki so se ukvarjale s tem problemom (SUNDBERG / SILVERSIDES 1988). Področje je razdeljeno na tri med seboj povezane dele: študij časa ter oblikovanje in vrednotenje dela.

V Sloveniji smo študij dela - predvsem študij časa - nekaj vključevali v raziskave s področja gozdne tehnike, del študij je bil opravljen na diplomskem in podiplomskem študiju, nikdar pa nismo imeli poklicnih strokovnjakov, ki bi se ukvarjali le z vprašanji študija dela. Kljub temu smo dolga leta zadovoljevali potrebe po tehničnih normativih za najvažnejša dela s področij pridobivanja lesa in gradnje gozdnih prometnic. Normativi za različna gojitvena in varstvena dela pa so bili vedno bolj izkustveni ali statistični. Z zastojem na področju razvoja novih tehnologij se je pričel tudi zastoj pri spremljanju ter spreminjanju normativov na znanstveni ravni. Na operativni ravni pa so se vedno našle poti, kako starejše normative prilagoditi - tudi s pomočjo manjših meritev - novim zahtevam. V obdobju utrjevanja novih odnosov v družbi in stroki bi bilo nujno, da se ponovno obudi zanimanje za normative, katerih uporaba ima zelo različne učinke.

2 RAZVOJ

Razvoj študija dela je bil vedno povezan s študijem časa, oblikovanjem dela ter različnimi načini plačevanja delavcev. Več desetletij razvoja metod študija dela je privedlo do vključevanja različnih področij in ved ter do hkratnega zmanjšanja pomena samega merjenja časa, saj so postopke standardizirali, in ne predstavljajo več raziskovalnega izziva (KOŠIR 1996). Študij časa, s katerim postavimo standardne izdelavne čase in je del študija dela, ne štejejo več med znanstvena področja, ki bi bila vredna

* Doc. dr. B. K., univ. dipl. inž. gozd., Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, Večna pot 83, 1000 Ljubljana, SLO

posebne pozornosti. To seveda ne pomeni, da študij časa ne sodi v sam vrh specializacije tudi v gozdarstvu. Največji problem tega področja je danes primerljivost študij, ki so nastale v skladu z delno različnimi pristopi posameznih nacionalnih ustanov, ki se ukvarjajo z organizacijo dela. Priča smo - to velja tudi za gozdarstvo - poskusom poenotenja definicij, delitve koledarskega časa in načinov merjenja (BJORHEDEN / THOMPSON 1995, KOŠIR 1996). Študij dela in časa ostaja še naprej strokovno področje, ki bi mu morali posvečati ustrezno pozornost, podobno kot kalkuliranju stroškov, ki prav tako ni vedno v celoti primerljivo med različnimi državami.

Vsaka nova tehnologija, nov stroj ali nova oblika dela prinese v dosežanje znanje o poteku in učinkih ter stroških nekega dela novosti, ki imajo v vsakdanjem življenju pomembne posledice. Te zadevajo pri izvajanju gozdne proizvodnje delavca, ki je običajno plačan po učinku, delodajalca zaradi različnih stroškov po enoti proizvodnje ter lastnika gozda, ki mu na koncu ostane večja ali manjša renta. Posledice zadevajo tudi državo (ne le kot lastnika gozdov), ki naj bi skrbela za zadovoljstvo vseh državljanov, poleg tega pa od ustvarjenih vrednosti pobira znatne davke. Ni torej vseeno, kako, koliko in kaj se v eni uri proizvede. Rezultat študija dela je vedno tudi racionalizacija delovnih postopkov, ki se kaže v skrajševanju izdelavnih časov, s povečanjem izkoriščenosti delovnega časa in s tem z zmanjševanjem stroškov na enoto proizvodnje.

S študijem dela so postopoma razvili metode študija časa, oblikovanja ter vrednotenja dela, s katerimi se v tujini ukvarjajo poklicni timi in raziskovalci v okviru svojih strokovnih zadolžitvev. Pri tem danes uporabljajo vse moderne pripomočke, kot so prenosni računalniki, video, ustrezna programska oprema itd. Posamezne študije, ki so vezane na terenska opazovanja, potekajo več mesecev, odvisno od natančnosti, delovnih razmer in obsega delovnih procesov. Vanje so vključeni poklicni snemalci, specializirani za takšno delo, ki je kljub navidezni in varljivi preprostosti polno majhnih in velikih pasti.

Metoda študija časa in oblikovanja dela je znanstveni pristop k organizaciji dela. Z natančno določenimi pristopi pri tem opazujemo dogajanja v delovnih procesih, jih merimo in kasneje podatke analiziramo. Sledi še sinteza, s katero skušamo doseči vsaj minimalne zastavljene cilje ter vrednotenje učinkov opravljene racionalizacije. Pri meritvah potrebujemo usposobljene snemalce, specializirane strokovnjake, saj se pri vseh meritvah pogosto srečujemo z delovnimi procesi, ki jih pred tem še ni bilo, so spremenjeni ali pa premo poznani. Pri oblikovanju dela pa gre še za nekaj več: za spreminjanje delovnih procesov iz manj v bolj učinkovite. Izkušeni raziskovalci z dovolj širokim poznavanjem vsega tehnološkega procesa so torej nujen pogoj za uspešen študij dela. Študij dela danes vključuje tudi druge vede, zato je pri večjih projektih timsko delo strokovnjakov z različnih področij neizogibno. Meritve in analize pogosto trajajo več mesecev, še posebej, če gre za državno, in ne le podjetniško raven. Takšne meritve niso poceni, saj terjajo temeljite priprave snemalcev, objektov meritev, delovnih skupin in načrtovanje celotnega poskusa, poleg tega pa pri tem potrebujemo včasih tudi posebno opremo. Razlog, da se kljub velikim stroškom študij dela drugod po svetu sistematično izvaja s poklicnimi timi, je v tem, da se vložena sredstva hitro povrnejo.

3 DANES

Kako brezbržno se do študija dela vedemo pri nas, kaže vrsta primerov, in to kljub temu, da se študij dela že skoraj trideset let predava na univerzitetni in višješolski ravni, na podiplomskem študiju pa mu je posvečena velika pozornost. Organiziranega študija dela - ali vsaj študija časa - pri nas v praksi ne poznamo, čeprav so za to dane odlične zakonske možnosti oz. zahteve, da Gozdarski inštitut Slovenije (74. člen Zakona o gozdovih) "pripravlja strokovne podlage in predloge normativov za opravljanje del v gozdovih". Za to so tudi predvidena določena sredstva, ki jih je Gozdarski inštitut Slovenije v preteklih letih trošil predvsem za analizo obstoječih normativov in za izdelavo predloga, ki je pri pristojnem ministru že nad leto dni v postopku določevanja. Gozdarski inštitut Slovenije je razpet med množico razvojnih projektov in opravlja tudi druga dela v okviru javne gozdarske službe. Poklicno se samo z normativi gozdnih del ne ukvarja noben raziskovalec. Glede na obseg zamujenega so obstoječa namenska sredstva premajhna.

Pristojno ministrstvo je potrebovalo vse leto, da je predlog Gozdarskega inštituta Slovenije predelalo v uredbno in jo dalo v oceno izbranim naslovom (Ur. l. št. 11, 1999, s. 956-977). V samem pristopu tudi ni zaslediti tristranskega sistema (KOŠIR et al. 1992), kar je z vidika države, ki naj bi skrbelo za pravičnost, verjetno znak nerazumevanja narave normativov, lahko pa tudi zavestnega ali nenačrtnega preziranja interesov delodajalcev, delojemalcev in lastnikov gozdov. Določeni normativi so zastareli in neažurni, v nekaterih primerih tudi premalo natančni, vendar so v tem trenutku za naše razmere najboljši kazalec in ocenjevalec proizvodnih časov (in s tem tudi stroškov) različnih gozdarskih del. Pri sečnji bomo tako uporabljali normative, ki temeljijo na podatkih, starih nad dvajset let. Podobno velja za dobršen del traktorskega spravila lesa. Pri žičniškem spravilu lesa normativov za spravilo lesa navzdol s sodobnimi večbobenskimi žičnimi žerjavi s stolpi sploh ne poznamo, ostali normativi pa so potrebni preverjanja, saj so se naprave in postopki že marsikje spremenili.

Kdo je potemtakem sploh zainteresiran, da se normativi izboljšajo oz. sploh pravilno uporabijo? Zdi se, da nihče. Pomembne vhode za določanje normativov določajo ljudje, ki niso v ničemer odvisni od uspešnosti izvajanja del oz. točnosti določevanja normativov in so poleg tega premalo izkušeni. Bolj ali manj točni normativi v bistvu sploh niso problem večine gozdarskega tehničnega osebja - važnejše je, ali je določanje bolj ali manj težavno. Lastnik gozdov - država - oz. Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov se pri tem vede, kot da ne želi izvedeti, koliko pravzaprav stane normalno delo v gozdovih. Z obstoječim načinom določevanja normativov so očitno zadovoljni tudi sindikati (normativi pomenijo mero za normalno delo, ki ga omenja kolektivna pogodba) ter delodajalci. V množici nedorečenih stvari so normativi gozdnih del, kot kaže, še najmanjši problem, še posebej, če nihče očitno ne protestira.

Tehnični normativi omogočajo tudi primerjavo produktivnosti različnih tehnologij in s tem različne mednarodne primerjave. Te postajajo s povežovanjem trgov vse pomembnejše, vendar v Sloveniji nikogar ne moti, da so takšne primerjave za naše gozdarstvo izrazito neugodne (KOŠIR 1997). Nizka produktivnost oz. visoki stroški pomenijo, da bodo gozdarske družbe lahko uspešno poslovale in lastniku nudile pozitivno rento le s prodajo lesa visoke kakovosti, če bo lastnik na to pristal, medtem ko bodo

dela v redčenjih in pri manjših koncentracijah rednih sečenj vse bolj opuščale. To morda ne bo tako očitno v državnih gozdovih, kjer je vpliv javne gozdarske službe večji, Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov pa je do gospodarskih problemov za zdaj precej ravnodušen, pač pa bolj v zasebnih gozdovih, kjer je volja lastnika jasneje izražena. Če pogledamo samo sečnjo z motorno žago, vidimo, da računajo na Švedskem s storilnostjo 2 m³/h (iglavci, droben les) oz. 0,5 h/m³. Pri letni količini posekanega lesa v državnih gozdovih znaša razlika med njihovo in našo produktivnostjo, izražena v tolarjih, kar blizu 500 milijonov SIT. Pri drugih, sodobnejših tehnologijah, kot je strojna sečnja, je razlika v produktivnosti in stroških še mnogo večja. Če bi študij dela prispeval le desetinko k zmanjšanju te razlike, bi bili stroški raziskave povrnjeni v najkrajšem času. Poglejmo še drug primer: če so bonifikacije za gozdni red določene v povprečju napačno le za 5 %, pomeni v državnih gozdovih letno razliko skoraj 80 milijonov SIT (velik znesek v primerjavi z letnim zneskom za raziskovalno delo v gozdarstvu - študija dela pa v tem programu sploh ni). Komu se še zdi odveč preverjanje in spremljanje normativov?

Današnja praksa pri določanju vhodov v normative in njihova uporaba je skregana s pametjo in z vsako prakso iz tujine kot tudi z načini, ki smo jih do nedavnega poznali pri nas. Skregana je tudi s teorijo organizacije dela ter študija dela. Pri nas so nekdanj normative v državnih gozdovih ponavadi določali revirni gozdarji z referentom za pridobivanje lesa na gozdni upravi ter pod nadzorom posebne tehnične ekipe na ravni podjetja. Tudi spremljanje normativov je bilo urejeno in revirni gozdarji - gospodarji v revirju - so imeli povratno informacijo tudi o točnosti določanja normativov. Marsikje so bile za državne gozdove izdelane preproste tehnološke karte oz. preglednice, ki so vnaprej določale težavnost posameznih delovnih razmer za posamezna delovišča. Če so bile storjene napake, se je to pokazalo zelo hitro, saj so revirni gozdarji imeli nenehen stik z upravo podjetja in neposrednimi delavci pri sečnji, spravilu, prevozu in pri gojitvenih delih. Sancta simplicitas! - danes revirni gozdar določa pomembne vhode za normative brez sleherne organizirane povratne informacije. Kako naj vse več neizkušenih mladih ljudi sploh razvije občutek za pravilno in odgovorno uporabo normativov? Kako naj kompetentno svetujejo lastnikom gozdov in uspešno izvajajo 56. in 57. člen Zakona o gozdovih?

Standardni časi izdelave oz. normativi niso običaj oz. navada v industrijskem svetu ali pravila lepega obnašanja, ki jih lahko po potrebi malo prekršimo. Nastali so zaradi zelo jasnih gospodarskih učinkov, ki jih njihova raba prinaša ne le podjetju, temveč tudi državi, ki ve, kaj je mogoče, kot tudi zaposlenim delavcem kot mera njihove uspešnosti, izražena v večji ali manjši plači. Pri uveljavljanju normativov v praksi sta pri tem na prvem mestu interesa delodajalcev in delojemalcev (dvostranski sistem). Razvojno gledano se je drugod država vmešala precej kasneje, ponekod šele takrat, ko se je izkazalo, da je konflikt med delodajalci in delojemalci prehud (tristranski sistem). Prvo in osnovno vodilo je zato, da normative določa in uporablja ter operativno nadzira tisti, ki ima od tega neposredne koristi. Država, ki naj bi skrbela za pravičnost in enakopravnost, kot tudi večji lastniki gozdov bi morali skrbeti, da razlika med državnimi normativi ter dejansko učinkovitostjo zaradi izboljšanih postopkov in sodobnejših delovnih strojev ne bi presegla razumne mere, prav tako tudi ne ostrina prikritih podjetniških normativov, ki bi na račun neposrednih delavcev prinašala družbam dodaten zaslužek. Zlahka lahko torej razumemo vlogo

normativov kot pomembnega povezovalca delodajalcev, države, delavcev in lastnikov gozdov.

Vsakdo med naštetimi gleda na isti normativ z drugimi očmi in interesi, ki jih je prav tako zlahka razložiti. Zrelost vseh bo nastopila takrat, ko bodo razumeli, da ni mogoče trajno varati nikogar med njimi in da je prav zato objektivnost pri ugotavljanju in kasnejšem določanju ter nadzoru normativov v skupnem interesu. K dozorevanju vseh bi morala največ prispevati država, ki pa žal v tem trenutku igra monolog pred gozdarskimi družbami in tisoči delavcev ter lastniki gozdov, ki so neposredno ali posredno odvisni od državnih normativov.

V današnji neurejeni gospodarski situaciji je mogoče preživeti na različne načine in z različnimi perspektivami v prihodnosti. V času, ko so gospodarski subjekti ogroženi ne le drug od drugega, temveč še bolj s strani nepredvidljivih in spreminjajočih se gospodarsko-političnih ukrepov države, se kot kratkoročna rešitev vse bolj uveljavlja poenostavljena neenačba:

Prihranek zaradi poslovnih potez >> Prihranek zaradi povečanja proizvodnosti

Za položaj podjetja, ki se bori za osnovne pogoje preživetja, so danes pomembnejše poslovne poteze, med katere lahko pogojno štejemo tudi različno lobiranje, delovanje v političnih strankah, tožbe na sodiščih in podobno. Te poteze vodstva so veliko važnejše od resničnega napredka v tehnološkem jedru organizacije in iskanja vseh notranjih rezerv. Prihranek zaradi večje proizvodnosti bi terjal pomembne investicije v znanje in opremo in je že zato rizičen. Gozdarske družbe so v tem trenutku pripravljene investirati predvsem v opremo in manj v študij delovnih sistemov, saj poudarjajo predvsem storilnost neposrednih del iz vsem razumljivih materialnih interesov. Prihranek zaradi tehničnega napredka je danes v primerjavi z gospodarskim pomenom poslovnih potez zelo majhen, skoraj zanemarljiv. Torej sledi:

Optimalna strategija = Uspešnost poslovnih potez - (Povečanje proizvodnosti = skoraj nič)

Optimalna strategija \cong Uspešnost poslovnih potez

S to neenačbo zlahka razložimo dejstvo, da gospodarske družbe po letu 1990 niso več financirale projektov in drugih nalog s področja študija dela. Notranje rezerve so poiskale v geografskem in kadrovskem prestrukturiranju ter v krčenju presežnih delavcev, medtem ko so tehnologije pridobivanja lesa ostale enake. Uspešno lobiranje, trgovanje in pogajanje z lastniki gozdov tudi danes prinaša podjetju veliko več gospodarske gotovosti kot vlaganje v raziskave in dolgotrajno čakanje na rezultate, ki mnogokrat razočarajo. Resnici na ljubo rezultati raziskav večkrat razlagajo že znana dejstva ali pa - glede na omejenost naših raziskovalnih organizacij in druge omejitve - le tolmačijo, kako bi moralo biti, težko pa obljubljeni tudi uresničijo.

Večjo pripravljenost gozdarskih družb pri sodelovanju v raziskovalnih projektih ter temah s področja študija dela lahko pričakujemo, brž ko se bo gospodarsko-politična situacija stabilizirala do te mere, da bosta obe strani v gornji neenačbi v dinamičnem ravnatežju. Za gozdarstvo bo to najbrž takrat, ko bodo znani približni tržni deleži posameznih gozdarskih podjetij v državnih gozdovih in se bodo prizadevanja za širitev dejavnosti prenesla na posebna področja in tehnologije in predvsem na delo v zasebnih gozdovih.

Optimalna strategija = Uspešnost poslovnih potez + Povečanje proizvodnosti

Nekateri znaki potrebe po sodelovanju med raziskovalnimi ustanovami in gozdarskimi družbami postajajo vse očitnejši, čeprav prerediti in n-materializirani, da bi lahko optimistično govorili o kakšni prenovi. Še vedno smo globoko v tranziciji, ki mnogim obeta boljše življenje in jih hkrati sili k brezkompromisnemu boju za lastno eksistenco tudi na račun drugih. Danes velja to za podjetje in posameznika v tej državi, jutri pa bo to veljalo za vso državo v skupnosti mnogo večjih, razvitejših in prav tako uspeha lačnih držav. Če ne gospodarstvo in ne država, kdo je potem v tem trenutku zadolžen, da misli trezno in v imenu uravnateženih interesov vseh, ki jih zanima racionalnost početja v gozdovih?

4 JUTRI

Stanja, v katerega smo zašli, ne bo lahko popraviti. Zakon o gozdovih je pač razdelil nerazdelljivo - načrtovanje in izvajanje - in posledice bomo še dolgo čutili. Trenutna državna politika je - upravičeno ali neupravičeno - postavila pred raziskovalne time, ki so mladi, ambiciozni in sposobni, številne administrativne in druge ovire, ki že povzročajo eksistenčne probleme. V raziskovalnih timih se borba za doseganje čim večje koristnosti pridobljenega znanja za napredek in povečanje blagostanja tega naroda umika borbi proti administrativnemu aparatu v imenu skromnega preživetja ter vse bolj borbi za individualni prestiž posameznega raziskovalca. Brez podpore gospodarstva, ki je za zdaj ni moč zaznati, bo ta borba prej ali slej izgubljena. Določena znanja se počasi, a zanesljivo poslavljajo z odra gozdarstva, povečuje se odtujenost rezultatov raziskav od dejanskih potreb gospodarstva in družbe. Zaupanje, da nekdo še misli nesebično in s trezno glavo, vse bolj blede.

Z investiranjem v študij časa, izobraževanjem o uporabi normativov ter z razvojem pravičnega (ne balkansko mešetarskega) sistema spremljanja, spreminjanja in sprejemanja normativov bi mnogo prihranili. Pri tem bi tudi stroka ohranila nekaj svoje veljave in si pridobila več zaupanja menedžerjev, številnih delavcev v gozdovih ter lastnikov gozdov. Gre za dolgoročno gospodarnost, zadovoljstvo in pravičnost. Ministrstvo, ki je pristojno za gozdarstvo, bi moralo skrbeti za uravnatežene odnose med največjim lastnikom - državo in poklicnimi izvajalci gozdnih del. Ta odnos bi imel pomembne posledice tudi za vse druge lastnike gozdov, saj bi določeval normalne učinke in s tem tudi stroške v različnih delovnih razmerah. Ministrstvo za znanost podpira le raziskovalne naloge ter znanstvene projekte, pri katerih je aplikativnost rezultatov v domačem okolju postranskega pomena, saj že pri izboru možnih vodij takšnih nalog opravi izbor na podlagi strogih meril znanstvene uspešnosti. Na tem pod-

ročju študij dela nima možnosti, da bi prodril z omembe vredno podporo, da niti ne omenjamo počasne in neodgovorne počasnosti pri odločanju o dodelitvi sredstev posameznim projektom. Kakšne možnosti imajo šele povezave z drugimi področji, kot sta npr. ergonomija in varstvo pri delu, ali močnejše obstoječih tehnologij v gozdu, kot so poškodbe drevja zaradi pridobivanja lesa - problemi, ki na tem ministrstvu nimajo poslušalcev?

Poti za izboljšanje stanja je gotovo več, razmisliti pa bi morali o naslednjem:

- Pristojno ministrstvo za gozdarstvo bi moralo skrbeti za trajno in poklicno izvajanje nalog s področja študija dela na Gozdarskem inštitutu Slovenije s trajnim (ocena) financiranjem vsaj enega zaposlenega specialista. Študij dela, zlasti raziskovanje novosti v gozdni proizvodnji, bi moral biti stalna dejavnost Oddelka za gozdno tehniko in ekonomiko. Temeljni namen študija časa - izdelavo normativov - bi morali razširiti še na področja ergonomije in varstva pri delu, ekološke primernosti ter ekonomije dela.
- Delovno skupino za normative, ki ima danes neobvezno posvetovalno in delovno vlogo pri Gozdarskem inštitutu Slovenije, bi morali preoblikovati, ji dati konkretne zadolžitve, odgovornosti in status. Njena prva naloga bi moralo biti delovanje sistema sprejemanja, spremljanja in spreminjanja (sistem 3S, KOŠIR et al. 1992).
- Del sistema 3S je sprejemanje (pri nas: določevanje s strani ministra) normativov, kar bi moralo biti opravljeno zelo hitro, še posebej v primeru le delnega ažuriranja vsebine.
- Izdelati bi morali prioritete obnavljanja normativov glede na obseg del, na katere se nanašajo, ter glede na doseganje izkušnje pri uporabi normativov.
- Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov bi moral nenehno vzorčno preverjati določevanje in doseganje normativov v svojih gozdovih - sam ali s pomočjo zunanjih, pooblaščenih sodelavcev. Prav bi bilo, da bi del sredstev, pridobljenih z rento, stalno namenjal izboljšanju normativov. Tako naložena sredstva bi se hitro povrnila.
- Spremljanju normativov bi se moral posvetiti tudi sindikat, saj gre za neposredno povezavo s plačevanjem delavcev za določen trud, širše povezave pa vodijo še k varnosti pri delu, utrujanju delavcev in obremenitvami z različnimi škodljivimi vplivi zaradi narave dela.
- V raziskovalno delo na tem področju bi morali vključiti tudi Zavod za gozdove Slovenije. To je edina enovita gozdarska strokovna ustanova, ki informacijsko pokriva vse ozemlje Slovenije. Razpolaga z dragocenimi strokovnjaki, ki bi bili sposobni sodelovanja v tovrstnih strokovnih in znanstveno-raziskovalnih projektih. Pridobili bi vsi.

Velika rezerva - neznanka, stisnjena vzmet - so gozdarske družbe.

Gospodarstvo ravna po trenutnih potrebah in prioritetah, a vedno skuša biti čimbolj racionalno. Nikogar ni mogoče prisiliti, da bi se obnašal dolgočasno racionalno in bi nesebično investiral v znanje na zalogo brez zaznavnega trenutnega učinka.

Menedžerski timi gozdarskih družb še niso opravili preizkusa znanja pred zbori delničarjev in nadzornimi sveti družb. Ti bodo v prihodnje vse bolj krojili smeri plovbe posamezne gospodarske družbe z jasnimi oz. predvidljivimi prioritetami. Kljub temu bi bilo prav, da bi se že danes tudi gospodarstvo pojavilo kot sofinancer razvojnih raziskav pri uvajanju novih ter racionaliziranju obstoječih delovnih sistemov. Izvajalci gozdnih del, ki bodo v prihodnje skrbno čuvali podatke o svoji resnični proizvodnosti, bi morali nenehno skrbeti za natančno spremljavo učinkov svojih delovnih sredstev - mnogi to tudi počnejo, vendar je to z vidika študija dela veliko

premalo. Resnične racionalizacije se dobijo le s temeljitim študijem produktivnega pa tudi vzrokov neproduktivnega časa. Podjetniki bi morali nenehno skrbeti za preverjanje internih, podjetniških normativov. Merilo njihove učinkovitosti bi morali biti državni normativi, vendar s tem, da bi težili k večji proizvodnosti. Razlika, ki bi tako nastala, bi morala motivirati podjetnike k še večjemu razvoju, državo pa k preverjanju obstoječih državnih normativov. In kje se ta proces neha? Očitno nikjer, saj je to nasprotje med osnovnimi dejavniki razvoja in iskanjem ustrežnejših tehnologij. Takšno dogajanje pa že diši po napredku, ki nima osnove v preličenju nasprotnika, temveč v resničnem povečanju proizvodnosti.

5 ZAKLJUČEK

Normativi gozdnih del ostajajo pomemben del stroke, ki ima zelo velike ekonomske posledice za državo kot največjega lastnika gozdov, gozdne delavce ter gozdarske družbe. Pravični normativi bi morali delovati kot usmerjevalci pri pogajanjih med drugimi kategorijami izvajalcev ter lastniki gozdov, saj predstavljajo mero t. i. normalnega dela in učinka. Današnje neurejeno stanje v gozdarstvu ne podpira potrebe po natančnih normativih, saj se s pogajaji in špekulacijami marsikdaj ceneje in hitreje doseže večji ekonomski učinek. Očitno je, da tako menijo vsi, ki jih normativi zadevajo, zato ni motiviranosti, da bi s študijem dela prišli do objektivne resnice. Le tako je mogoče pojasniti, da brez predsodkov uporabljamo mestoma zastarele in neažurne pa tudi pomanjkljive normative. V prihodnje ni pričakovati, da bi izvajalska podjetja pomembneje financirala raziskave s področja študija dela, vsaj dokler se gospodarsko-politična situacija ne ustali. V tem trenutku je odgovornost, da se področje študija dela v gozdarstvu ohrani, da se posodobijo in preverijo normativi in da se odpravi zamuda iz preteklosti, na strani države. Ta bi morala zagotoviti nenehno in stabilno financiranje raziskav, saj gre za visoko specializirana dela, za katera so potrebni ustrezni kadri in oprema. Čeprav bi bil pri tem primaren cilj študij časa oz. izdelava standardnih izdelavnih časov, bi bilo zelo koristno, če bi z ustrežno razširitvijo raziskovalnih timov vključili tudi področja ergonomije, medicine dela, varstva pri delu, ekonomske presoje ter ocene ekološke primernosti delovnih sistemov. Svoj prispevek bi kljub težavam moralo dati tudi gospodarstvo, saj so normativi impregnacija slehernega objektiviziranega delovnega sistema.

VIRI

- BJORHEDEN, R., 1991. Basic Time Concepts for International Comparisons of Time Study.- Reports. Jour. of Forest Engineering, Vol 2, No. 2, Univ. of New Brunswick, Canada, s. 33-39.
- BJORHEDEN, R. / THOMPSON, M. A., 1995. An International Nomenclature for Forest Work Study.- Report of working group, IUFRO S3.04.02, Garpenberg, Fredericton, 16 s.
- KOŠIR, B. / MEDVED, M. / DOBRE, A. / ŽGAJNAR, L. / BITENC, B., 1992. Uporaba časovnih normativov v gozdarstvu Republike Slovenije od l. 1985 do l. 1990.- Strokovna in znanstvena dela, IGLG, št. 110, 60 s.
- KOŠIR, B., 1996. Organizacija gozdarskih del.- Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, skripta, 2. izdaja, Ljubljana, 223 s.
- KOŠIR, B., 1997. Pridobivanje lesa.- Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, skripta, Ljubljana, 330 s.
- SUNDBERG / SILVERSIDES, 1988. Operational Efficiency in Forestry, Vol. 1 Analysis.- Kluwer Academic Publ., Dordrecht, Boston, London, 219 s.
- ... 1993. Zakon o gozdovih.- Ur. l. R. Slovenije, 30/1993, Ljubljana, s. 1677-1691.
- ... 1999. Odredba o določitvi normativov za dela v gozdovih.- Ur.l. št. 11, 1999, s. 956-977.

Rekreacija in turizem kot nasprotje varstvu narave¹

Ulrike PRÖBSTL*

Zavarovana področja se pogosto štejejo za temeljne stebre naravovarstva in zavarovanja dragocenih biotopov ter rastlinskih in živalskih vrst (JEDICKE 1994). Zavarovanje določenih območij se šteje za tako imenovano klasično naravovarstvo, ki ima v Evropi že kakih 170 let dolgo tradicijo (PRÖBSTL 1991).

Danes vlada v Nemčiji velika raznolikost v kategorijah zavarovanja območij, katerih pomen se glede ciljev varovanja narave znatno razlikuje.

Če analiziramo preglednico 1, nam hitro postane jasno, da lahko sistem oz. mreža varstvenih območij prevzame obveznost do varstva in zaščite narave le v omejenem obsegu. Ali sploh lahko to stori in v kolikšni meri, pa je odvisno od tega, ali nam je uspelo med seboj konkurenčne zahteve po rabi prostora pravilno razporediti. Poleg kmetijstva in gozdarstva spadajo sem še zahteve s področja rekreacije, ki imajo zelo močan vpliv na uspeh ali neuspeh naših prizadevanj za varstvo naravne dediščine.

K širjenju rekreacije je pripomoglo ne le vse več razpoložljivega prostega časa, ampak tudi sistem družbenih vrednot, ki je prostemu času in športu dal še dodaten velik pomen. Prosti čas in šport postajata pogosto pomembna sestavina življenja in vir identitete posameznika. Tako pridobivajo športni simboli pomen tudi izven športa in prostega časa samega. Športen izgled, športna oblačila, športni avtomobili so v sistemu vrednot v družbi dejansko sicer prisotni, nimajo pa pri tem skoraj nič skupnega z dejanskim športnim udejstvom posameznikov.

Nekakšno izgubljanje občutka za življenje, iskanje identitete in šport sta sebi v prid obrnila tudi gospodarstvo in industrija prostega časa, ki si vedno znova izmišljujeta nove in nove vrste športa, nove trende in nove modele. Vse te novosti povzročajo novo povpraševanje, pogosto pa tudi nove obremenitve za naravno ravnovesje, ki se odražajo na primer v zahtevah po novih površinah ali po uporabi doslej mirnih con.

Diferenciacija na področju zimskih športov je poznana. V zimi 97/98 (FISCHLEHNER 1998) se je npr. *carving* razdelil v več različic:

- Allround - Carver
- Easy - Carver
- Fun ali Extrem - Carver
- Skiboarding (podobno snowboardu) ali
- Race - Carving

O tem se je v športnih krogih veliko razpravljalo. Gotovo ne bo treba dolgo čakati na razne zabavišne parke ali velika tekmovanja, ki jih bodo prirejali sredi gora in ki jih bo spremljala hrupna glasba iz nešteti zvočnikov. Narava se pogosto uporablja le kot kulisa; ki se jo da zamenjati.

Obraten primer, drug ekstrem, se je razvil, ko so hoteli človeku iz velemesta ponuditi neposredna doživetja v naravi. Gre za obliko rekreacije - imenovano učenje iz doživetij. V teh primerih ljudje iščejo ekstremne situacije (prenočevanje v igluj, alpinizem in spuščanje v kanujih po divjih vodah).

Med obema skrajnostma pa je prostor za večino ljudi željnih rekreacije. Z gozdovi bogate krajine, zavarovana območja, narodni in naravni parki so še posebej vabljivi za rekreativce. Mnogovrstni problemi, ki zaradi tega nastajajo, so:

- pretrganje življenjskega prostora,
- vznemirjanje in motenje biotopov, kar vpliva predvsem na živalske vrste z večjim arealom (življenjskim prostorom),
- spremembe, poškodbe ali motenje rastlinske odeje, tal in vodotokov,
- povečana požarna ogroženost.

Poleg tega so obremenitve tudi posledica izgradnje nujne infrastrukture, od prostorov za parkiranje, dostopnih poti, varovanih stez v pogorju do zavetišč, itd.

V gozdu obnašanje športnika v prostem času vpliva tudi na varovalno funkcijo gozda. Neposredno in tudi posredno. Vznemirjanje parkljaste divjadi namreč povzroča povečanje škode zaradi objedanja. Zaradi vseh naštetih razlogov sta turizem z rekreacijo in naravovarstvo za mnoge povsem nezdržljiva pojma. O tem pričajo debelo tiskani naslovi v časopisih, kot npr. **Beli teror v Alpah** (SPÄTTE 1989), **Turizem - uničevalec**

* Dr. U. P., Delovna skupina za načrtovanje izbrane zemljiše - Inštitut za ekološke študije, St. Andrästr. 8 D-82398 Etting - Dolling

¹ Prispevek je bil predstavljen na strokovnem večeru Rekreacija v gozdu (naravi) - problemi in rešitve, 4. 2. 1999 na Bledu

Iz domače in tuje prakse

Preglednica 1: Oblike varovanja narave v zakonodaji in pomen zakonodaje za varstvo narave ter rastlinskih in živalskih vrst (pregled prilagojen po Jedickeju 1994 in Olschowju 1978)

Oblika varstva	Stopnja varstva	Red velikosti površine	Pristojne oblasti	Pomen za varstvo narave in zaščito vrst
Narodni park	Zelo visoka	> 10.000 ha	Zvezna vlada	Zelo velik pomen, med drugim tudi za medregionalne sisteme zavarovanih območij.
Naravovarstveno področje	Visoka	< 2/3 < 50 ha	Predsednik vlade oz. dežela	Velik pomen, možne so omejitve in izključitve med seboj konkurenčnih načinov rabe prostora na večjih površinah.
Naravni rezervat	Visoka	Velika površina	Dežela	Velik pripomoček pri uravnavanju med seboj konkurenčnih zahtev po izbiri prostora.
Naravni spomenik	Srednja do visoka	Največ do 5 ha	Deželni okraj	Omejen pomen, primeren za varstvo narave in vrst na malem prostoru na lokalni ravni.
Zavarovan del krajine	Srednja do visoka	-	Deželni okraj	Omejen pomen, primeren za varstvo narave in zaščito vrst na lokalni ravni.
Krajinski park	Majhna do visoka	V povprečju pribl. 1.300 ha	Predsednik vlade	Omejen pomen, primeren za omiljenje in dopolnitev sistemov naravovarstvenih območij. Velik pomen ima le pri zelo omejitvenih varstvenih predpisih.
Naravni park	Majhna	V povprečju 860 km ²	Deželni okraj	Neznaten pomen, pozornost se posveča bolj rekreaciji, ki je tukaj prvotnega pomena.

krajine in Rekreacijska krajina - uničenje ali blagoslov (KRIPPENDORF 1986).

Vsemu temu navkljub pa nekateri primeri kažejo, da vendarle obstajajo poti, kako se je temu konfliktu moč izogniti. Krajine za svoj bodoč trajnosten razvoj pravzaprav potrebujejo neko možnost in morajo tudi nuditi kaj za preživljanje prostega časa, neko obliko turizma, ki je predvsem orientiran na kakovost.

Pogoji za to so predvsem:

- do naravnih virov obzirno usmerjanje rasti,
- ekstenzivna opremljenost z infrastrukturo,

- diferenciran koncept razvoja z določitvijo meja razvoja in rasti. V tem konceptu mora biti v središču krajina sama in njeni prebivalci.

Te tako zastavljene generalne cilje spremljajo vsi udeleženci, vendar se včasih v podrobnostih zdijo rešitve zelo težavne. Zato si moramo pomagati s konkretnimi vzorci, ki prispevajo k temu, da se konfliktom ali izognemo ali jih razrešimo (glej preglednico 2). Pri tem velja, da nas samo en vzorec ne pripelje do cilja, pač pa je praviloma potrebnih več ukrepov, ki učinkujejo sinergično.

Preglednica 2: Šest vzorcev za razrešitev konflikta

Vzorci za razrešitev konflikta med naravovarstvom in športi ter rekreacijo v naravnem okolju:	
1.	Koncentracija na dosedanjih površinah in vrednotenje manj primernih delov krajine
2.	Upoštevanje preobremenitev rabe
3.	Izravnava med seboj konkurenčnih in druga drugo obremenjujočih vrst športa ali raznih oblik rekreacije
4.	Zmanjšanje prometnih obremenitev z organiziranimi prihodi skupin z javnimi prometnimi sredstvi
5.	Pospesevanje okoljskega izobraževanja in širjenje informacij o okolju glede na športne aktivnosti v naravi
6.	Pospesevanje socialno neškodljive športne ponudbe in ponudbe za prosti čas

1. vzorec

Koncentracija znotraj že obstoječega prostora in povečanje pomena do sedaj za rekreacijo manj primernih delov krajine

Z rekreacijo obremenjenih, ekološko občutljivih predelov ne smemo širiti. Da bi to širitev preprečili, lahko ali povečamo koncentracijo na dosedanjih površinah ali pa povečamo primernost neke druge krajine ali dela krajine za rekreacijo.

2. vzorec

Opazovanje preobremenitev rabe prostora in njihovih učinkov na življenjski prostor

Prepletanja znotraj naravnega ravnovesja, vsota različnih oblik namenske rabe krajine in prevelike zahteve različnih športnih zvrsti ne pustijo pripisovati krivde enemu samemu dejavniku. Da bi stanje izboljšali in rešili konflikte, je treba v vedno večji meri uporabljati diferencirane posnetke dejanskega stanja in kompleksno načrtovati.

3. vzorec

Izravnava med konkurenčnimi vrstami športa oziroma rekreacije

Za varstvo narave in krajine je potrebna tudi medsebojna izravnava med konkurenčnimi vrstami športa in oblikami rekreacije, ki se med seboj obremenjujejo. Tako se bomo izognili povečanju zahtev in obremenitvi krajine.

4. vzorec

Zmanjšanje prometnih obremenitev

Analiza in izboljšanje stanja v prometu z organizacijo izletniških skupin ob upoštevanju, da mnoge vrste športa zahtevajo precej opreme.

5. vzorec

Pospeševanje okoljskega izobraževanja in širjenje informacij o okolju

Da bi premagali precejšnjo odtujenost modernega človeka od narave, moramo na različnih nivojih ponuditi možnost, da športnik ali rekreativec izve čim več o krajini, o njeni zgodovini, njenih posebnostih, o rastlinskem in živalskem svetu in o športnih aktivnostih, primernih za okolje.

6. vzorec

Pospeševanje socialno neškodljive športne ponudbe in ponudbe za prosti čas

Pospeševanje socialno neškodljive športne ponudbe in ponudbe za prosti čas ima posreden vpliv na učinke teh dejavnosti na naravo in okolje.

Povzetek

Različne kategorije zavarovanih območij v Nemčiji lahko prispevajo k varstvu vrst in narave le takrat, kadar so zahteve o rabi prostora izravnane. Rekreacija igra odločilno vlogo zlasti v krajinah, bogatih z gozdovi. Šest vzorcev podaja načela za rešitev problema.

(Prevedel: Ignacij Pišlar)

GDK: 907.1 + 907.2 : (497.12 Triglavski narodni park)

Rekreacija v naravi - načela varstva narave in možnosti za rekreacijo v Triglavskem narodnem parku¹

Martin ŠOLAR*

1 REKREACIJA (TURIZEM)

Razmerje med delovnim in prostim časom se je v zadnjih sto letih bistveno spremenilo v korist slednjega. To je bila vzpodbuda za razvoj turizma, ki je lahko prestopil okvire ekskluzivnosti za redke izbrance

in postal dejavnost, dostopna širokim množicam. Masovni turizem je doživel vzpon sredi petdesetih let, zimski turizem pa dobrih 10 let kasneje. Naslednji vrhunec je sledil po letu 1980, ko so začele množice iz močno urbanih predelov iskati zdravo in prijazno okolje vsaj v prostem času. Na močan razmah turizma je vplivala predvsem povečana rast mestnega prebivalstva, višji življenjski standard, več prostega časa in izboljšanje transportnih povezav.

* M. Š., univ. dipl. inž. gozd., Triglavski narodni park, Bled, SLO

¹ Prispevek je bil predstavljen na strokovnem večeru Rekreacija v gozdu (naravi) - problemi in rešitve, 4. 2. 1999 na Bledu

Iz domače in tuje prakse

Turizem je postal ena najmočnejših gospodarskih dejavnosti. Occnjujejo, da letno po vsej Zelnji na krajših ali daljših razdaljah potuje in zapolnjuje svoj prosti čas preko 550 milijonov turistov. Od tega jih slaba petina odpade samo na Alpe. Alpe so zaradi zelenih površin (gozdovi, pašniki, travniki) in vodnih virov srce in duša Evrope. V alpskem prostoru živi 11 milijonov ljudi. Letno obiše Alpe več kot 100 milijonov obiskovalcev. Z naraščajočo množičnostjo so se pokazale tudi neprijetne plati hitrega razvoja tako v naravnem kot v socialnem okolju. Lokalne skupnosti so le redko imele koristi od turizma. Zaradi doseljavanja se je začel rušiti tradicionalen odnos do kulturne krajine, ki je do tedaj onogočal krhko ekološko ravnotežje. Z večanjem turističnih centrov je naraščala onesnaženost zraka, tal in vode, prav tako pa se je povečal tudi hrup in vnos nemira v naravno okolje. Turistična infrastruktura in razne oblike rabe prostora za rekreacijske namene so dodatno obremenjevale ekosisteme, v katerih so se začele odvijati tudi dramatične globalne spremembe (kisle padavine, spremembe klime, povečano UV-sevanje ...). Postalo je jasno, da je masovni turizem velika nevarnost za občutljive naravne predele.

Cela vrsta turistično rekreacijskih dejavnosti je vezana na naravno okolje. Občutljivost in ranljivost naravnega okolja ter močan razvoj športno-rekreacijskih aktivnosti nas postavljata pred vprašanje: Kje so meje med zavestnimi, odgovornimi dejanji človeške družbe in naravo? Novi materiali in tehnologije ter socioekonomske spremembe so ob že uveljavljenih klasičnih rekreacijskih dejavnostih v naravno okolje pripeljali vrsto tako imenovanih alternativnih rekreacijskih dejavnosti: gorsko kolesarjenje, jadralno padalstvo, rafting, kanjoning in še bi lahko naštevali. Športno-rekreacijske dejavnosti delimo na klasične in nove alternativne. Predvsem pri slednjih opažamo vse več brezobzirnosti do narave in ostalih uporabnikov prostora (lokalno prebivalstvo, drugi obiskovalci ...). Nove alternativne dejavnosti omogočajo bolj neposreden stik z naravo, to pa ob množičnosti pomeni grobo poseganje v doslej najbolj mirna in neobremenjena območja.

Kaj sploh žene ljudi v naravo, kakšni so motivi za rekreacijo v naravi? Motive, želje in nagibe, zaradi katerih se ljudje ukvarjajo z rekreacijo v naravi, lahko delimo na:

I. Fizične (telesne) motive:

- rekreacija, želja po fizični regeneraciji (obnovi fizičnih moči),

- zdravljenje, želja po zdravljenju, okrevanju ali celo preprečevanju oboletosti (živeti zdravo pomeni živeti z naravo),

- šport: gre za nagib, kjer je v ospredju krepitev telesnih moči;

2. Psihične motive:

- rekreacija, kjer je v ospredju regeneracija duševnih moči,

- beg v naravo, beg iz civilizacije, iz vsakodnevnice izolacije;

3. Statusnoprestizne motive:

- rekreacija zaradi osebnih priznanj ali statusnega položaja (moderno se je ukvarjati z neko vrsto rekreacije).

V tej grobi členitvi motivov za rekreacijo v naravi vsak z lahkoto najde sebe, pri veliko ljudeh nastopa več motivov hkrati. Zato se res ni čuditi množicam, ki jih predvsem ob koncu tedna vidimo v naravi.

2. MOŽNE OBREMENTITVE ZARADI REKREACIJE

Težnje povzročajo razvoj, glavni problem razvoja pa so skoraj praviloma obremenitve. Rekreacija je dejavnost, ki za svoj obstoj terja naravne in kulturne pokrajinske dobrine. Vse več je rekreacijskih oblik, ki so povezane s pokrajinsko privlačnostjo, ustreznostjo ali kakšno drugo naravno danostjo. Z razvojem, ki lahko uniči ali degradira pokrajino do te mere, da leta ne more več vsebovati rekreacijske funkcije, se avtomatično zapirajo vrata za rekreacijo v takem prostoru. To pomeni, da je razvoj in z njim obvezno povezano prostorsko načrtovanje rekreacije nemogoče brez varovanja in vzdrževanja določenih pokrajinskih struktur.

Dilema vsakogar, ki se nameni v naravi preživljati svoj prosti čas, bi morala biti v tem, da med rekreacijo in ogrožanjem narave ni jasno začrtane meje. Ljudje ne maramo dilem, zato na ogrožanje narave hitro pozabimo. Tu se seveda takoj pojavi vprašanje, kakšno sploh je ogrožanje narave s strani rekreacije in ali ni to le goča izmišljotina nekih "natur histerikov". Poudariti moram, da so okoljski problemi in obremenitve, povezani z rekreacijo, res zanamajivi v primerjavi z velikimi globalnimi ekološkimi problemi. Tople grede, kislega dežja in problemov z entropijsko nerazumljivo računico rekreativci niso zakrivilili in tega tudi ne bodo rešili. Menim pa, da je potrebno prav na vseh področjih

prispevati k varovanju in ohranjanju naravnega okolja, zato je tudi področje možnih obremenitev in konfliktov zaradi rekreacije potrebno obravnave.

Pri rekreaciji gre za različne nivoje obremenitev naravnega okolja. Obremenitev zaradi same dejavnosti, predvsem če gledamo posameznika, je relativno majhna in v veliko primerih celo zanemarljiva. Ko pa določena rekreacijska dejavnost zaradi večkratnega ali množičnega pojavljanja preseže nosilno ali dopustno zmogljivost v naravnem okolju, so obremenitve v prostoru lahko kar naenkrat bistveno bolj škodljive. Drug nivo obremenitev, ki je posredno navezan na neko rekreacijsko dejavnost, so obremenitve zaradi prometa, hrupa, odpadkov. Nemaokrat prostor fizično preprosto ne more sprejemati vsega, kar obisk zaradi neke rekreacijske dejavnosti prinese s seboj. Naravno okolje je privlačno za različne rekreacijske oblike, ki se v prostoru nemaokrat podvajajo. Seveda pa je konflikt med posameznimi oblikami rekreacije običajno manjši kot konflikt med rekreacijo in drugimi rabami prostora. Ti konflikti so posebno veliki, ko gre za gospodarske in tradicionalne rabe prostora. Tudi lastništvo je lahko povod za konflikte. Nenezadnje pa so po velikostnem redu obremenitev lahko celo največje obremenitve zaradi infrastrukture in vzdrževanja pogojev za neko rekreacijsko dejavnost. V literaturi so obremenitve zaradi rekreacije razčlenjene tudi na: ekološke (okoljske) obremenitve, konkurenčno rabo prostora, obremenitev pokrajine in vizualno motnjo ter

na navzkrižja znotraj rekreacije - različne rekreacijske dejavnosti imajo različne zahteve do prostora.

Slika 1: Motorne sani - neprimerna oblika rekreacije v naravi

Slika 2: Informacijska tabla v TNP

Slika 3: Množične rekreacijske prireditve pomenijo veliko obremenitev za okolje (Vse foto: Martin Šolar)

3 MOŽNOSTI REŠEVANJA OKOLISKIH OBREMENTEV IN KONFLIKTOV, NASTALIH ZARADI REKREACIJE

Obremenitve in možne konflikte lahko ustrezno zmanjšamo ali celo izločimo, če se načrtovanja in urejanja rekreacije lotimo s premislekom in z instrumenti prostorskega planiranja. Osebnostno menim, da mora pri planiranju in vrednotenju prostora najprej prevladovati naravovarstvena ali okoljevarstvena komponenta. Šele za tem naj se pristopi k ugotavljanju primernosti za posamezno rabo, ki jo je potrebno skladno s predpisi in interesi prenesti v planske dokumente. Če želimo imeti okolju prijazno rekreacijo ali danes zelo popularen mehki turizem, inoramo preusmeriti turistično politiko v smeri usklajevanja različnih gospodarskih interesov, interesov domačega prebivalstva in varstva narave. V svetu še vedno prevladujejo gospodarski interesi, zato je mehki turizem pravzaprav šele na stopnji deklarativne usmeritve razvoja.

Do dejanskih izvajanj, ki naj bi zagotovila ustrezno in zaželeno rabo ter varstvo obnem, lahko pripomore le coniranje. Zaradi smiselne funkcionalne členitve prostora lahko ta prostor s coniranjem ustrezno uporabljamo in razvijamo. Z opredelitvijo posebej ustreznih površin za rekreacijo v odprtem prostoru se lahko varujejo in rekreacijsko razvijajo tiste pokrajine, ki so za to najbolj primerne. Opredeljevanje ustreznosti območij samo zase še ne razrešuje konfliktov oziroma konkurenčnih odnosov v prostoru, omogoča pa strokovno podprto odločanje o prednostih.

Koncept coniranja lahko uresničujemo le, če imamo možnost ukrepanja. Glavne skupine ukrepov so administrativni ukrepi (zakoni, odloki ...), ekonomski ukrepi (olajšave, stimulacije in nadomestila), socialno-pedagoški instrumentarij (usmerjanje obiska) in strokovni instrumentarij za pripravo strokovnih podlag za urejanje rekreacijskih dejavnosti. V sklop strokovnega instrumentarija sodi vrednotenje pokrajine za rekreacijske dejavnosti (ugotavljanje primernosti območja za rekreacijo), določanje zmogljivosti območja za rekreacijo (tehnična in ekološka zmogljivost) in nena zadnje ugotavljanje občutljivosti območij, ki mora biti upoštevano že v najbolj zgodnjih fazah odločanja.

4 TRIGLAVSKI NARODNI PARK - VAROVANJE NARAVE IN REKREACIJA

Namen in cilji Triglavskega narodnega parka so v osnovi enaki kot pri narodnih parkih po celem svetu: varstvo narave in kulturne krajine, raziskovanje, vzgo-

ja in izobraževanje ter obisk in rekreacija. Narodni parki so namenjeni obiskovalcem, rekreacija v narodnih parkih mora biti podrejena naravovarstvenim ciljem in se razvijati v smislu doživljanja in izobraževanja v naravi.

V zadnjih letih srečujemo na območju Triglavskega narodnega parka skoraj vse danes poznane oblike športno-rekreacijskih dejavnosti. Lahko pa govorimo tudi o turizmu, ki se ukvarja s temi dejavnostmi. Vse več je namreč aktivnosti, ki so zasnovane na turistični ponudbi in trženju. Prav to pa nemalokrat pelje k okoljevarstvenim problemom v prostoru. Tudi rekreacijska dejavnost je v naravi okoljsko škodljiva, predvsem takrat, ko je presežena nosilna zmogljivost določnega ekosistema. Zaradi urejanja infrastrukture za potrebe raznih pritočasnih aktivnosti (počivališča, tekaške proge, vstopne in vzletne rampe, vstopna mesta za kajak in rafting ...) prihaja do posegov v prostor, ki so večinoma izsiljeni, nedovoljeni in tudi sicer neprimerni za naravno okolje.

Pri osnovni vlogi varovanja narave, ki jo imamo v Triglavskem narodnem parku, se dnevno srečujemo s turistično rekreacijsko dejavnostjo in žal tudi s konflikti, ki nastajajo zaradi turizma. Varovanje narave mora imeti v zavarovanem območju absolutno prednost. Zaradi nepriljubljenosti izdajanja vnaprejšnjih prepovedi in omejitev za posamezne pritočasne aktivnosti, povezane s turizmom, pripravljamo strokovne podlage oziroma načrte upravljanja. Na njihovi osnovi želimo prostorsko in časovno opredeliti ter uravnati športno-rekreacijske dejavnosti. Izhodišč za izdclavo takih strokovnih osnov je več, primarno pa bomo izhajali iz obstoječih in predlaganih varstvenih kategorij, iz funkcije oziroma namembnosti gozdov, iz kategorije vodotokov in nazadnje tudi iz osnovnega zanimanja in potreb turizma. Obstoječa zakonodaja, predvsem parkovna, je zastarela in nedorečena ravno na področju urejanja pritočasnih aktivnosti. Mnoge zvrsti so se razvile v zadnjih letih in jih seveda zakon ne obravnava. Zaradi tekoče problematike v TNP sino določene strokovne osnove že pripravili, zakonodajna telesa pa so sprejela akte, ki urejajo nekatere dejavnosti. Zračni prostor nad TNP je s strani Uprave za zračno plovbo razglašen za območje omejenega letenja, Ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo je izdalo Uredbo o prepovedi nabiranja samoniklih gliv, Ministrstvo za okolje in prostor Uredbo o prepovedi vožnje z vozili v naravnem okolju, pripravljene so strokovne osnove za rekreacijsko in turistično rabo vodotokov, za gorsko kolesarjenje ter smučarski tek.

Zavedamo se, da je za učinkovito upravljanje Triglavskega narodnega parka potreben drugačen, nov način varovanja naravne in kulturne krajine. Cilj bodočega urejanja Triglavskega narodnega parka je varstvo in upravljanje, skladno z varstvenimi kategorijami IUCN, sprejetimi konvencijami in strokovnimi priporočili. V narodnih parkih evropskega alpskega prostora mora prevladovati varstvo naravne in kulturne krajine v obliki II. in V. varstvene kategorije. Glede na naravoslovno vsebino in rabo prostora se varovanje v teh dveh stopnjah prostorsko prepleta. V narodnih parkih mora prevladovati II. varstvena kategorija.

Glavni cilji urejanja na območju II. kategorije so: varstvo, vzgoja in izobraževanje, raziskovanje, doživljanje in rekreacija ter s tem povezano usmerjanje obiskovalcev. Usmerjanje obiskovalcev narodnega parka je dolgoročno tista prava rešitev, ki mora zagotavljati ustrezno rabo prostora s strani turizma. Opredelitev in uravnavanje aktivnosti lahko pripeljeta do sožitja med varovanjem narave in obiskovalci, za katere si želimo, da bi Triglavski narodni park obiskovali v smislu doživljanja narave in zadovoljevanja svojih vzgojno-izobraževalnih, duhovnih in tudi rekreacijskih potreb.

5 ZAKLJUČEK

Problematika množičnega obiska ter prevelikih in zato škodljivih okoljskih obremenitev je nedvomno prisotna na mnogih območjih, alpski svet pa je pravzaprav najbolj izpostavljen. In kakšne so možne rešitve za zmanjšanje teh obremenitev v naravnem okolju? Coniranje in prostorsko načrtovanje sem v tem prispevku že omenil. Zaradi povsem praktičnih in konkretnih potreb za reševanje teh problemov so potrebne tudi modelne rešitve in hitro ukrepanje. Ena največjih in še neizkoriščenih možnosti je usmerjanje obiskovalcev. Toda tudi to je zahtevna naloga z mnogimi dilemami. Braniti ali celo prepovedati je neprijetno in nemogoče. Tudi v Triglavskem narodnem parku, ki obsega praktično cele Julijske Alpe v Sloveniji in je ob varstvu namenjen tudi za obiskovanje, to seveda ne gre. Velike "zasluge" za vedno večji obisk v naravi tudi pozimi ima vsekakor razvoj in izboljšanje ter dostopnost opreme, zelene zime v dolinah, množice na urejenih smučiščih, ugodne karte in pestra ponudba vodnikov ter nenazadnje veliko število oddaj in prispevkov v raznih javnih obdobjih. Usmerjanje obiska?

Tu se pojavlja velika in tudi med okoljevarstveniki nerešena dilema. Ali je bolje obisk usmerjati in koncentrirati na posamezna že sicer znana in oblegana območja ali ga razpršiti vsepovsod? Prvi način lahko in že povzroča na nekaterih popularnih območjih okoljske preobremenitve in tudi jezo med obiskovalci, ki so si drug drugemu napoti. Drugi način pa sicer razbremeni najbolj kritične točke, vendar po svoje povzroča probleme v območjih, kjer do sedaj ni bilo težav. Z razpršitvijo obiska se tudi posredni negativni vplivi širijo in kaj hitro postanejo neobvladljivi.

Menim, da morajo rešitve teči v smeri prve različice. To pomeni seveda na nek način žrtvovanje določenih območij. Pri tem usmerjanju obiska na že sicer oblegana območja pa je vzporedno treba reševati posredne probleme. Tu je mišljena predvsem infrastruktura, promet, parkirni prostori, kemična stranišča, koši za odpadke itd. Seveda se ne razinišlja, da bi tako opremili vse poti v naravi, temveč samo pristopne ceste in izhodiščne točke. Tudi ideje o javnem transportu, ki je v zahodnih Alpah že sam po sebi umeven, se bodo morale začeti uresničevati tudi pri nas. Samo skupen dogovor med upravljavci, lokalnimi skupnostmi in uporabniki pa je garancija za učinkovito in uspešno urejanje teh problemov.

VIRI

- ANKO, B., 1990. Rekreacija, turizem, gozdarstvo.- Zbornik seminarja Rekreacijska vloga gozda, Ljubljana, s. 15-24.
- JERŠIČ, M., 1990. Sodobni rekreacijski motivi kot dejavnik preobrazbe pokrajine.- Zbornik seminarja Rekreacijska vloga gozda, Ljubljana, s. 92-102.
- JERŠIČ, M., 1996. Opredelitev vloge prostorskih planskih dokumentov pri načrtovanju turizma z analizo tujih izkušenj.- Inštitut za geografijo, Ljubljana.
- JERŠIČ, M., 1997. Predlog prostorske zasnove turizma.- Inštitut za geografijo, Ljubljana.
- LUKAN KLAVŽER, T. / ŠOLAR, M., 1996. Varovanje in razvoj v Triglavskem narodnem parku: harmonija ali alternativa?- Geografski obzornik št. 3/96, Ljubljana, s. 4-11.
- ŠOLAR, M., 1998. Tudi pozimi so hribi vse bolj oblegani.- Grif, št. 16, Ljubljana, s. 30-31.
- IUCN - CNPFA: Guidelines for protected area management categories. Gland -Ch 1994.
- Begriffe aus ökologie, umweltschutz und landnutzung.- Akademie fuer Naturschutz und Landschaftspflege (Anl), 1. auflagen - D 1991.
- Triglavski narodni park 1994: varstveni koncept 2000 - strategija uveljavljanja in uresničevanja varstvenih kategorij IUCN.- Bled 1994.

GDK: 907.1 + 907.2 : (497.12 Trnovski gozd)

Zaščita in ureditev Trnovskega gozda v vzgojno-izobraževalne namene¹

Edo KOZOROG*

Trnovski gozd obsega osrednji del Trnovske planote in je od nekdaj v državni lasti. Izmerjen in razmejen je bil leta 1736, prvi gozdnogospodarski načrt, zasnovan na principih trajnosti, pa je bil izdelan leta 1771 in je skupaj z načrtom za tolminske in bovške gozdove najstarejši v Sloveniji. Od takrat pa do danes gozdarji načrtno spremljamo in usmerjamo razvoj tega gozda, ki danes obsega 9.145 ha.

V tem stoletju je postal Trnovski gozd eden najbolj obiskanih gozdnih kompleksov v Sloveniji. Njegova zadovoljiva vitalnost, ohranjenost, nenaseljenost in ugodnosti višinske lege pritegnejo ob koncu tedna množice obiskovalcev, ki (ne)hote motijo njegov življenjski ritem. V zadnjih desetletjih je opazno tudi sušenje jelke in drugih drevesnih vrst, močna poškodovanost mladega drevja zaradi objedanja, močan pečat pa dajejo gozdu tudi vetrolomi. Vse to so seveda novi izzivi za primorske gozdarje za uveljavljanje zakonskih načel sonaravnosti in večnamenskosti v praksi. V tej smeri je naravnani tudi projekt **Zaščita in ureditev Trnovskega gozda v vzgojno-izobraževalne namene**, ki je imel namen v povezavi s proizvodnimi in ekološkimi funkcijami podrobneje ovrednotiti še socialne funkcije Trnovskega gozda. Projekt je potekal preko Društva inženirjev in tehnikov gozdarstva

Posočja, ob sodelovanju Zavoda za gozdove Slovenije in ob finančni podpori REC-e.

V projektu so podrobneje analizirani zunanji in notranji tokovi obiska Trnovskega gozda, izvedena pa je bila tudi anketa med obiskovalci o pogledih na Trnovski gozd.

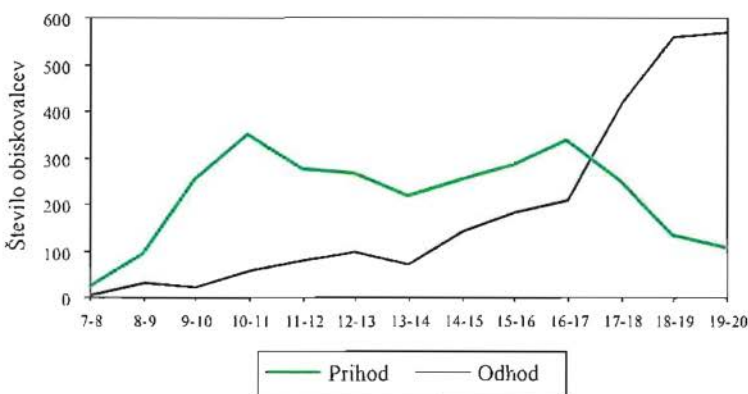
Obisk Trnovskega gozda smo analizirali na podlagi štetja nedeljskega obiska v avgustu leta 1995. Od preko 3.000 obiskovalcev je bila okoli tretjina italijanskih državljanov. Ugotovili smo, kako je razporejen obisk preko dneva in katere dostopne poti so najbolj obremenjene.

Z analizo podatkov na nekaterih najbolj obiskanih turističnih točkah (Čaven, Golaki, Mrzovec, Poldanovec, prostori za piknik) smo analizirali notranje tokove obiska v Trnovskem gozdu.

Z anketo izvedeno med nad sto slovenskimi in italijanskimi obiskovalci, smo ugotovili, kakšna populacija obiskovalcev zahaja v Trnovski gozd, kako in zakaj ga obiskujejo, koliko časa se zadržujejo na tem območju in kakšne želje imajo glede ureditve Trnovskega gozda.

Rezultati študije so bili naslednji:

- Na podlagi ovrednotenja funkcij smo opredelili, na katerih območjih je obisk javnosti moteč, in na drugi

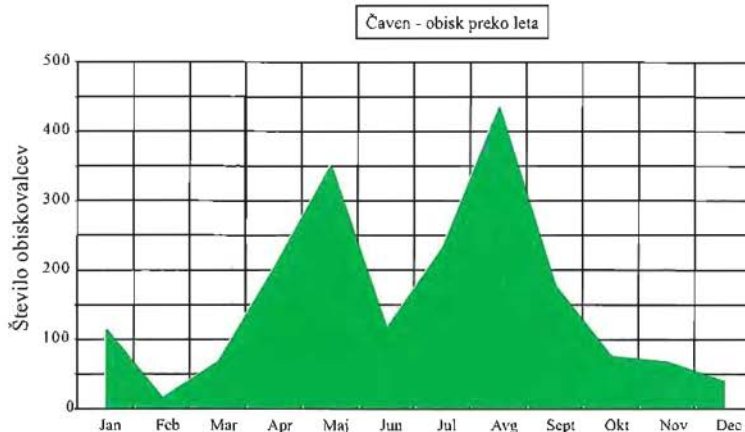
Grafikon 1: Dnevni ritem obiska Trnovskega gozda

* E. K., Zavod za gozdove Slovenije, OE Tolmin, Tumov drevored 17, 5220 Tolmin, SLO

¹ Prispevek je bil predstavljen na strokovnem večeru Rekreacija v gozdu (naravi) - problemi in rešitve, 4. 2. 1999 na Bledu

strani, na katera območja lahko neškodljivo usmerimo obiskovalce.

- Podali smo nekatera izhodišča za ohranjanje, zavarovanje in upravljanje Trnovskega gozda.

Grafikon 2: Analiza obiska Antona Bavčarja na Čavnu

- Predlagali smo nekaj konkretnih projektov za popostritev turistične ponudbe: prostore za piknik, informacijske table, razgledišča, ureditev gozdarskega muzeja, in podobno.
- Predlagane so bile razširitve nekaterih gozdnih rezervatov, ki zajemajo najbolj ohranjena območja. Predlog rezervatnega območja Golakov meri danes preko 700 ha.
- Urejena je bila učna pot skozi Trnovski gozd, ki povezuje 17 najzanimivejših turističnih točk. Za širšo javnost je bila izdana knjižica o Trnovskem gozdu. V sodelovanju z Zavodom za varstvo naravne in kulturne dediščine in Zavodom za gozdove Slovenije je večina teh točk že opremljenih z informacijskimi tablam, nekaj pa jih bo opremljenih v naslednjih letih.
- Izdelan projekt je dobra podlaga tudi za usmerjanje drugih načrtovalcev turistične infrastrukture v Trnovskem gozdu.

Ob poteku samega projekta in v sami praksi se kaže pomanjkljivost slovenske zakonodaje predvsem v naslednjem:

1. Državne institucije, kot so Zavod za gozdove Slovenije, Zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine, Triglavski narodni park in druge, nimajo zadostne pristojnosti za usmerjanje načrtovanja turistične infrastrukture in usmerjanje obiskovalcev v naravnem okolju, razen če niso same nosilci projekta, kar pa je pogojeno predvsem s financiranjem.

2. Neustrezen nadzor nad izvajanjem veljavnih predpisov v gozdovih in v naravnem okolju.

3. Neustrezno rešeno upravljanje večjih državnih kompleksov, kjer so, podobno kot v Trnovskem gozdu, močno poudarjene socialne vloge.

Dodatne informacije o projektu: <http://www.ljudmila.org/retina/rec/publ/zborniki/modri/proj46.htm>

VIRI

KOZOROG, E. et al., 1996. Zaščita in ureditev Trnovskega gozda v vzgojno-izobraževalne namene.- DIT gozdarstva Posočja. Tolmin.

KOZOROG, E., 1998: Skozi Trnovski gozd.- Gozdovi v Posočju 2, Branko, d. o. o., Nova Gorica.

Prostor za piknik v Krnici (Foto: Edo Kozorog)

Program razvoja socialnih vlog snežniških gozdov¹

Špela HABIČ*

1 UVOD

Že nekaj let tečejo prizadevanja, da bi v Sloveniji razglasili več regijskih naravnih parkov in s tem povečali delež zavarovanih območij. Med novo razglašeni bo tudi Regijski park Snežnik, ki bo zajemal celotno območje snežniško-javorniškega gorskega hrbita, Cerčniško jezero, Planinsko polje in del doline Pivke. Segal bo v območje občin Postojna, Pivka, Ilirska Bistrica, Loška dolina, Loški potok, Bloke, Cerknica in Logatec.

Na postojnski območni enoti Zavoda za gozdove Slovenije, kjer skrbimo kar za dobrih 80 % površine bodočega regijskega parka, vsakodnevno spremljamo dogajanja v tem prostoru. Različni problemi, ki so posledica neustreznih posegov v prostor v preteklosti, sedanje poseganje v prostor in različni interesi, ki niso vedno v skladu z našimi načrti in cilji zavarovanja območja, zahtevajo sprotno reševanje, seveda v skladu z našimi pristojnostmi in v sodelovanju z naravovarstveno službo ter drugimi uporabniki prostora.

Na ožjem območju snežniških gozdov, predvsem v zahodnem delu, v okolici Mašuna, Sviščakov in na vrhu Snežnika, je iz leta v leto več obiskovalcev. Dobro je, da ljudje, siti mestnega vrveža, hrupa in smoga, iščejo ohranjeno naravno okolje za sprostitve, rekreacijo in druge načine preživljanja prostega časa. Žal pa njihove aktivnosti in obnašanje v naravnih ekosistemih povzročajo različne probleme. Gozdarji zaradi tega ne smemo zapirati gozdov pred javnostjo. Nasprotno, prav tu, kjer javnost stopa v naše delovno območje, ji moramo stopiti naproti. Navezati moramo stik z ljudmi, jim predstaviti okolje, kamor so prišli, jim pomagati, da se v tem okolju znajdejo, in jim ponuditi možnost za take oblike rekreacije in drugih aktivnosti, ki so naravnemu gozdnemu okolju prijazne.

V ta namen smo na postojnski območni enoti Zavoda za gozdove Slovenije že konec leta 1996 pristopili k izdelavi celostnega programa razvoja socialnih vlog v najbolj obiskanem predelu snežniških gozdov.

* Š. H., univ. dipl. inž. gozd., Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Postojna, Vojkova 9, 6230 Postojna, SLO

¹ Prispevek je bil predstavljen na posvetu Možnosti in perspektive razvoja turizma v gozdnem prostoru. 16. 6. 1999 na Mašunu

Uskladili smo ga z drugimi uporabniki prostora in pridobili njihovo moralno in materialno podporo za uresničitev.

Po dobrih treh letih so nekatere faze projekta že uresničene. Pridobljene izkušnje in spremljanje dogajanja v tem prostoru so nam vodilo za usklajevanje interesov in reševanje konfliktov tudi v drugih bolj obremenjenih predelih gozdnega prostora pri nas.

V nadaljevanju povzemamo program razvoja socialnih vlog snežniških gozdov in predstavljamo že uresničene faze projekta.

2 PREDSTAVITEV OBMOČJA

Snežniško pogorje je razgibana visokokraška planota, del Dinarskega gorovja v jugozahodni Sloveniji. Najvišji vrh, Veliki Snežnik (1.796 m), kraljuje nad precej nižjimi okoliškimi vrhovi in nudi čudovit razgled daleč naokrog. Vrh Snežnika je od leta 1964 zavarovan kot botanični rezervat, od leta 1980 pa kot gozdni rezervat, katerega meje smo sredi osemdesetih let močno razširili in spustili približno na nadmorsko višino 1.400 m.

Snežniško-javorniško pogorje je skoraj v celoti poraslo z gozdovi. V osrednjem delu uspevajo mešani jelovo-bukovi dinarski gozdovi, ki v višjih legah preidejo v visokogorske bukove gozdove. Na vzhodni strani pogorja jelovo-bukovi gozdovi prehajajo v bukove in na obrobju kraških polj v hrastovo-gabrove gozdove. Spodnje dele zahodnih pobočij snežniško-javorniškega pogorja poraščajo termofilni gozdovi.

Obsežno strnjeno območje snežniško-javorniških gozdov in njihova naravna ohranjenost omogočata tudi ohranjanje pestrega živalskega dela gozdnega ekosistema.

V projektu obravnavamo 12.600 ha velik del snežniških gozdov, ki leži zahodno od vrha Snežnika in severno od ceste Ilirska Bistrica-Sviščaki. Tu so revirji Dedna gora, Mikuša, Črni dol, Okroglina, Mašun in Jurjeva dolina. Večji del gozdov leži v občini Ilirska Bistrica, le revir Jurjeva dolina je v občini Pivka. Dve tretjini gozdov je državnih, ena tretjina pa zasebnih.

Ta del reliefno zelo razgibane kraške planote leži na nadmorski višini nad 900 m in je skoraj v celoti

porasel z gozdovi. Kopasti vrhovi, razen najvišjega Snežnika, dosega višine večinoma med 1.050 in 1.350 m in so navidez brez reda razvrščeni po planoti. V nekaterih dolih, dolinah in na prevalih leže slikoviti lazi in travniki, pogosto so ob njih tudi gozdarske ali lovske kočice.

- V območje večina obiskovalcev prihaja iz treh smeri:
- iz Ilirske Bistrice čez Okrogolino na Sviščake (v spodnjem delu asfaltna cesta),
 - iz Knežaka skozi Koritnice na Mašun (v celoti asfaltna cesta),
 - iz Starega trga skozi Kozarišče in Leskovo dolino na Mašun ali Sviščake.

Pričakujemo, da bodo ti dostopi najpomembnejši tudi v prihodnje. Razen regionalne cestne povezave Ilirska Bistrica-Sviščaki-Kozarišče so ostale ceste v obravnavanem območju gozdne.

Glavna cestna povezava med Mašunom in Sviščaki pelje nad Markovo dolino, čez Kambrice in skozi Grdo drago. V zimskem času je ta cesta, kot tudi večina gozdnih cest, zaradi obilice snega običajno zaprta. Redno sta pluzeni le cesti Ilirska Bistrica-Sviščaki in Koritnice-Mašun.

3 PREDSTAVITEV PROBLEMA

Hiter tempo življenja, veliko stresnih situacij in utesnjujoče mestno okolje zbuja v ljudeh željo in potrebo po ponovnem stiku z naravo ter zdravem in aktivnem preživljanju prostega časa v okolju, ki deluje pomirjujoče in osvežujoče. Ker prostrani in naravni snežniški gozdovi to nudijo, privlačijo veliko obiskovalcev iz okoliških krajev pa tudi iz bolj oddaljenih mest, npr. Ljubljane, s Primorske in Notranjske ali iz tržaške in videnske pokrajine.

Opazamo, da se število obiskovalcev v zahodnem delu snežniških gozdov v zadnjih letih povečuje, s tem pa postaja vse močnejši pritisk na gozd in življenje v njem. Ljudje se vozijo po gozdovih z avtomobili, motorji, kolesi, pridejo pa tudi na konjih. V toplejšem delu leta je ob posameznih koncih tedna obisk Sviščakov in Mašuna še posebno velik.

Mašun je priljubljen tudi zaradi privlačne gostinske ponudbe, zato je vse pogosteje mesto različnih družabnih srečanj in prireditvev. Število udeležencev na posameznih prireditvah je v preteklih letih nekajkrat presežlo razumno mejo. Množica ljudi je bila tako velika, da so nastopile težave v gostišču, parkirnih mest za ogromno število avtomobilov in avtobusov je

zmanjkalo, ljudje pa so preplavili bližnjo okolico Mašuna, poteptali travnike in pustili za seboj kupe smeti, raztresenih po gozdu.

Sviščaki so najpogostejše izhodišče za vzpon na Snežnik. Od leta 1968, ko so bile zgrajene prve počitniške hišice, njihovo število stalno narašča in je že presežlo sto hiš. Prostor urbanistično in infrastrukturno ni urejen. Škodljivi vplivi na naravno okolje so zato vse večji, prostor postaja vse bolj degradiran. K temu veliko pripomore tudi dokaj nepremišljeno in neustrezno širjenje smučišča na Sviščakih.

Vendar težave ne nastajajo le na Mašunu in Sviščakih, pač pa v celotnem prostoru. Mreža gozdnih cest nudi nešteto možnosti za prevažanje z avtomobili in motorji. Hrup, ki pri tem nastaja, onesnaževanje zraka, prisotnost ljudi v gozdu, divja kurišča in odpadki, ki ostajajo za njimi, pa so moteči za celoten ekosistem, predvsem pa za živalski svet. Kolesarjenje, hoja, tek na smučeh in podobne dejavnosti so do gozda veliko manj agresivni, kljub temu pa ni dobro in tudi ni potrebno, da se odvijajo kjerkoli.

Po izkušnjah iz drugih območij lahko preveč ljudi na izletniških točkah, njihovo neustrezno obnašanje in za naravno okolje nesprejemljive dejavnosti povzročijo nepopravljive škode v gozdovih, umik in izginjanje ogroženih živalskih vrst ali povečanje njihovega pritiska na življenjsko okolje, nenazadnje pa je vse to moteče tudi za obiskovalce, ki v gozdovih v resnici iščejo mir in pristen stik z naravo.

4 CILJI

Program razvoja socialnih vlog zahodnega dela snežniških gozdov upošteva vse interese in dejavnosti, ki se v tem prostoru pojavljajo. Zastavljeni cilji so realni in uresničljivi, saj lahko le tako dogajanje v prostoru teče po zastavljenem programu, ob aktivni udeležbi in sodelovanju vseh uporabnikov prostora.

Cilji so naslednji:

- varovanje gozdov in načrtno, celovito in mnogomenensko gospodarjenje z njimi po načelih sonaravnosti in trajnosti;
- varovanje in izboljšanje življenjskega okolja ogroženih in redkih živalskih vrst s povečevanjem pestrosti, biomehanske stabilnosti gozdov in oblikovanjem mirnih območij za prosto življenje živali;
- ohranjanje privlačnosti glavnih izletniških točk Mašuna in Sviščakov ob zmanjšanju njihovega degradacijskega vpliva na naravno okolje;

Iz domače in tuje prakse

- izboljšanje odnosa obiskovalcev do gozdov oz. narave z različnimi oblikami informiranja in izobraževanja;
- usmerjen razvoj gozdnemu okolju primernih rekreativnih dejavnosti.

Uresničevanje tega programa zahteva večletna prizadevanja in stalno spremljanje dogajanja v prostoru. Cilje dosegamo po korakih, odzivi uporabnikov prostora pa nam kažejo, da smo na pravi poti.

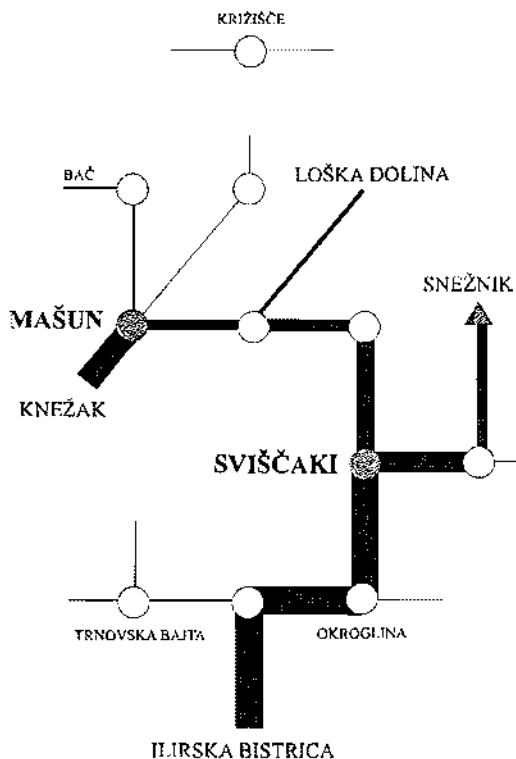
5 KRATEK PREGLED REZULTATOV ŠTETJA OBISKOVALCEV

Štetje obiskovalcev v obravnavanem območju je poleti 1997 izvedlo Gozdarsko društvo Postojna. Opazovalna mesta so bila razporejena na ključne vstopne točke in križišča gozdnih cest. Štetje je bilo ponovljeno trikrat, in sicer eno soboto v juliju in dve nedelji v avgustu.

Ugotovljeno je bilo, da pride v poletnih mesecih ob koncu tedna v obravnavano območje med 800 in 1.200 obiskovalcev. To pomeni približno 2.000 ljudi ob koncu tedna ali vsaj 15.000 obiskovalcev v poletni sezoni. Velika večina jih prihaja z avtomobili, v povprečju 2,25–2,75 oseb/avto. Zabeležili smo tudi nekaj kolesarjev, nekaj avtobusov in posamezne popotnike. Iz skice 1 je razvidno, da je najpomembnejše vstopno mesto na Mašun iz Knežaka in na Sviščake iz Ilirske Bistrice. Iz Sviščakov se velik del obiskovalcev usmeri na Snežnik ali (in) proti Mašunu. Ostale smeri v tem predelu so za obiskovalce očitno manj zanimive oz. manj poznane. Obiskovalci, ki prihajajo na Mašun, pa se večinoma zadržujejo kar tam ali pa pot nadaljujejo proti Sviščakom. Iz Loške doline vstopa v obravnavano območje relativno malo obiskovalcev, do 15 %.

Delež obiskovalcev na Mašunu in v njegovi okolici niha med 35 in 50 %, medtem ko smo na Sviščakih opazovali med 30 in 60 % obiskovalcev. Delež obiskovalcev v posameznem predelu je odvisen od vremena: ob izrazito lepih dnevih je opazno večje število obiskovalcev na Sviščakih in na poti proti Snežniku, in sicer že do 10. ure dopoldne. Sicer pa obe izletniški točki pritegneta veliko obiskovalcev predvsem popoldne, še posebej ob posameznih prireditvah.

Sodeč po registrskih tablicah avtomobilov je delež tujcev največji na Mašunu, med 20 in 30 %, drugod je bilo opaženih 5–15 % tujcev. Med njimi seveda izrazito prevladujejo Italijani.

Skica 1: Gostota obiskovalcev v zahodnem delu snežniških gozdov. Debelina črt je sorazmerna s številom obiskovalcev na posameznih odsekih cest (gibanje v obe smeri).

6 PROGRAM UREJANJA GLAVNIH IZLETNIŠKIH TOČEK IN GOZDOV

6.1 Mašun

Lepo urejeno in skrbno vzdrževano okolje na Mašunu je zelo privlačno. Blago zaobljeni travniki sredi gozdov in nadih dolgoletne tradicije, ki jo izpričujejo ostanki nekdanjega schönburškega lovskega gradiča in gozdarske stavbe, dajejo vtis domačnosti in varnosti sredi prostranih gozdov.

Privlačnost tega prostora pa je mogoče še povečati z razširjeno in urejeno ponudbo različnih naravi prijaznih aktivnosti, ki jih omogočajo Mašun in okoliški gozdovi.

Največ obiskovalcev Mašuna se ustavi in zadržuje na prostoru med gostilno, baliniščem in parkiriščem. Tu obiskovalce seznanjamo z osnovnimi podatki o tem, kam so prišli in kako pričakujemo, da se bodo v

ZVEZA GOZDARSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE

Večna pot 2, 1000 Ljubljana, Slovenija

V skladu z Zakonom o društvih (Ur. list RS, št. 60/95) je Občni zbor Zveze gozdarskih društev Slovenije dne 23. oktobra 1997 sprejel

PRAVILA

ZVEZE GOZDARSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE

I SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen

Zveza gozdarskih društev Slovenije (v nadaljevanju ZGDS) je zveza društev, ki združuje gozdarska društva (v nadaljevanju člani) na ozemlju Republike Slovenije zaradi uresničevanja svojih skupnih interesov pri skrbi za izboljšanje gospodarjenja z gozdom in gozdnim prostorom ter izboljšanje človekovega okolja in kakovosti življenja.

2. člen

ZGDS je pravna oseba zasebnega prava. Delo ZGDS je javno. Za obveščanje javnosti odgovarjajo: predsednik, podpredsednik in tajnik ZGDS. Sedež ZGDS je v Ljubljani, Večna pot 2.

3. člen

ZGDS deluje na območju Republike Slovenije in se lahko povezuje z drugimi zvezami.

4. člen

Pečat ZGDS sestavlja besedilo: Zveza gozdarskih društev Slovenije in simbol. Simbol je stilizirano drevo.

5. člen

ZGDS lahko samostojno sodeluje ali se včlani v sorodne mednarodne in tuje organizacije, ki imajo podobne namene in cilje, s pogojem, da dejavnost tega mednarodnega društva ali zveze ni v nasprotju z interesi Republike Slovenije. ZGDS zastopa in predstavlja predsednik ali podpredsednik, v njuni odsotnosti pa eden od članov izvršilnega odbora, ki ga za to pooblasti predsednik. Akte in spise podpisuje predsednik, podpredsednik ali tajnik. Finančne listine pa podpisuje predsednik, podpredsednik ali od predsednika pooblaščen član Izvršilnega odbora.

II CILJI DELOVANJA ZGDS

6. člen

Cilji in naloge ZGDS so: nenehno izpopolnjevanje in izobraževanje svojih članov s področja gozdarstva, gospodarjenja z gozdnim prostorom in obnovljivimi viri ter sorodnih ved, ustvarjanje in razvijanje uravnoveženega in strokovno utemeljenega mišljenja o vseh najvažnejših ekoloških, humanističnih, tehničnih, ekonomskih in organizacijskih vprašanjih glede doseganja dogovorjenih ciljev gospodarjenja z gozdovi, vzpodbujanje etičnega ravnanja svojih članov v odnosu do narave, prizadevanje za pravilno strokovno izrazje in izražanje v gozdarstvu, skrb za popularizacijo gozdov in gozdarstva, prizadevanje za mednarodno uveljavljanje strokovnih dosežkov slovenskega gozdarstva, izdajanje strokovnega tiska - revij in publikacij, organiziranje strokovnih srečanj in ekskurzij doma in na tujem, sodelovanje pri oblikovanju gozdarske politike in pravnih predpisov s področja gozdarstva, sodelovanje s podobnimi društvi drugih držav, koordiniranje stikov gozdarske stroke z drugimi strokami, na zahtevo izdajanje strokovnih mnenj in recenzij ter razvijanje družabne, kulturne in športne dejavnosti za svoje člane.

III PRAVICE IN OBVEZNOSTI ČLANOV ZGDS

7. člen

Članstvo v ZGDS se sklene s pogodbo med ZGDS in gozdarskim društvom.

8. člen

Pravice in obveznosti članov ZGDS so: da so deležni aktivnosti, ki jih omogočajo dejavnosti ZGDS, da se po svojih sposobnostih vključujejo v dejavnosti ZGDS, voliti organe ZGDS in biti voljen v organe ZGDS, izvajati sklepe in dogovore, sprejete v organih ZGDS in izpolnjevati obveznosti, ki izhajajo iz članstva v ZGDS.

9. člen

Članstvo v ZGDS preneha: po sklepu najvišjega organa društva, z izključitvijo iz ZGDS, s prenehanjem dela ZGDS.

Član, ki mu je prenehalo članstvo v ZGDS, in ZGDS sta dolžna izpolniti vse medsebojne obveznosti, ki so nastale pred prenehanjem članstva. Član je lahko izključen iz ZGDS, če krši določila teh pravil, ne izpolnjuje dogovorjenih obveznosti ali če stori dejanje, ki kakor koli škodi ugledu ZGDS. O izključitvi odloča na prvi stopnji Častno razsodišče, dokončno pa Občni zbor ZGDS.

10. člen

ZGDS podeljuje naslove častnega in zaslužnega člana ZGDS. Za izjemne dosežke na področjih gozdarstva se podeljuje KAFOLOVA nagrada. Pogoje za imenovanje častnih in zaslužnih članov in podeljevanje nagrad ter njihove pravice in obveznosti določata posebna pravilnika.

IV. ORGANI ZGDS

11. člen

Organi ZGDS so: Občni zbor, Upravni odbor, Izvršilni odbor, Nadzorni odbor, Častno razsodišče.

IV/1. OBČNI ZBOR

12. člen

Občni zbor je najvišji organ ZGDS. Sestavljajo ga delegati območnih gozdarskih društev. Delegate izvolijo najvišji organi gozdarskih društev. Na občnih zborih en delegat zastopa 30 članov gozdarskega društva.

13. člen

Občni zbor ima naslednje pristojnosti: sprejema pravila ZGDS ter njihove spremembe in dopolnitve, potrjuje finančni plan ZGDS, sprejema zaključni račun ZGDS, voli predsednika ZGDS, ki je hkrati tudi predsednik Občnega zbora, podpredsednika, tajnika in blagajnika ZGDS, imenuje predsednika in člane Nadzornega odbora in Častnega razsodišča, potrjuje poročila o delu predsednika, Nadzornega odbora, Častnega razsodišča ter stalnih komisij in urednika revije Gozdarski vestnik in Gozdarske založbe, na drugi stopnji odloča o izključitvi članov iz ZGDS, imenuje častne in zaslužne člane ZGDS, odloča o vsebini in izgledu simbola, ki ga uporablja ZGDS, odloča o prenehanju delovanja ZGDS in sprejema Kodeks gozdarske etike.

14. člen

Občni zbor je redni, izredni in volilni. Redni Občni zbor praviloma zaseda enkrat letno. Občni zbor skliče predsednik v soglasju z Upravnim odborom, določi datum in kraj zasedanja, ter pripravi predlog dnevnega reda. Izredni Občni zbor se skliče na zahtevo najmanj ene tretjine članov Upravnega ali Izvršilnega odbora ZGDS. Predlagatelj mora predložiti tudi predlog dnevnega reda. Predsednik mora sklicati zasedanje izrednega Občnega zbora najkasneje v 30 dneh po prejemu zahteve. Če ga ne skliče v tem roku, v nadaljnjih 7 dneh skliče Občni zbor predlagatelj. Volilni Občni zbor zaseda vsake štiri leta oziroma po potrebi za izvedbo volitev v organe ZGDS.

15. člen

Zasedanje Občnega zbora vodi delovno predsedstvo, ki ga sestavljajo predsednik ZGDS in 2 člana, ki ju izvoli Občni zbor. Občni zbor je sklepčen, če so prisotni delegati vsaj iz polovice območnih društev. Sklepi se veljavno sprejemajo z večino glasov navzočih delegatov. Kandidacijsko listo za volilni Občni zbor pripravi kandidacijska komisija, ki jo določi Upravni odbor ZGDS. Glasuje se tajno, razen v primeru, ko Občni zbor odloči, da se glasuje javno. O zasedanju Občnega zbora se vodi zapisnik, ki ga podpišejo predsednik Občnega zbora, zapisnikar in dva overovatelja. Sklepi Občnega zbora se objavijo v glasilu Gozdarski vestnik.

IV/2. UPRAVNI ODBOR

16. člen

Upravni odbor sestavlja 27 članov, in sicer: predsednik in podpredsednik ZGDS, predsedniki gozdarskih društev, tajnik, blagajnik, urednik revije Gozdarski vestnik in Gozdarske založbe ter predsedniki drugih stalnih dejavnosti.

17. člen

Upravni odbor ima naslednje pristojnosti: skrbi za izvajanje sklepov Občnega zbora, pripravi predlog programa dela ZGDS, pripravlja predlog finančnega plana prihodkov in odhodkov ZGDS, odloča o uporabi sredstev ZGDS skladno s finančnim planom, gospodari s premoženjem ZGDS po načelu dobrega gospodarja, poroča Občnemu zboru o svojem delu, odloča o namestitvi stalnega (splošnega) oziroma strokovnega tajnika in drugih zaposlenih (glede na potrebe delovanja), zagotavlja ustrezne pogoje dela za delovanje komisij in dejavnosti ZGDS, sprejema vse akte ZGDS, razen Pravil, usmerja politiko revije in založniške dejavnosti ter imenuje uredniške odbore, imenuje sestavo komisij in sekcij ali drugih dejavnosti.

18. člen

Upravni odbor posluje praviloma na sejah, ki jih skliče predsednik ZGDS. Seje skliče in vodi predsednik ali podpredsednik, v njegovi odsotnosti pa član Izvršilnega odbora, ki ga pooblasti predsednik. Upravni odbor je sklepčen, če je navzoča najmanj polovica članov. Sklepi so veljavno sprejeti, če je zanje glasovala večina prisotnih članov Upravnega odbora. Izjemoma se o posameznih vprašanih lahko odloča na korespondenčni seji. O sejah se vodi zapisnik, ki ga podpišeta predsednik, podpredsednik ali tajnik in zapisnikar. Na seje Upravnega odbora mora biti vabljen tudi predsednik Nadzornega odbora - brez pravice odločanja. Za svoje delo je Upravni odbor odgovoren Občnemu zboru.

IV/3 IZVRŠILNI ODBOR

19. člen

Izvršilni odbor je izvršni organ ZGDS, ki ga sestavlja 12 članov: predsednik, podpredsednik, tajnik, blagajnik, uredniki in predsedniki komisij in dejavnosti ZGDS. Predsednik ZGDS je hkrati tudi predsednik Izvršilnega odbora.

20. člen

Izvršilni odbor skrbi za izvajanje tekočih nalog, ki izhajajo iz sklepov Upravnega odbora ZGDS, usmerja finančno poslovanje ZGDS, revije in založniške dejavnosti ter določa naročnino, avtorske honorarje, cenike oglasov in publikacij ...

IV/4 INDIVIDUALNI ORGANI ZGDS

21. člen

Predsednik ZGDS je istočasno tudi predsednik Upravnega in Izvršilnega odbora in zastopa ZGDS v vseh zadevah. Imenuje ga Občni zbor za dobo štirih let. Predsednik usmerja in koordinira delo komisij in dejavnosti ZGDS. Predsednik je skupaj s podpisniki, ki jih sam pooblasti odredbodajalec za izvajanje finančnega načrta ZGDS. Za svoje delo je odgovoren Občnemu zboru ZGDS. V primeru odsotnosti prevzame vse odgovornosti predsednika podpredsednik ZGDS.

22. člen

Tajnik ZGDS opravlja vse tajniške in organizacijske posle, če niso za posamezne naloge in primere zadolženi drugi člani ZGDS. Tajnik vodi in nadzoruje delo splošne službe ZGDS. Za svoje delo je tajnik odgovoren predsedniku ZGDS.

23. člen

Blagajnik skrbi in odgovarja za finančno poslovanje ZGDS, skrbi za premoženje ZGDS in daje Občnemu zboru poročila o finančnem stanju in blagajniškem poslovanju. Za svoje delo je odgovoren predsedniku ZGDS.

IV/5 NADZORNI ODBOR

24. člen

Nadzorni odbor ima tri člane in tri namestnike, ki jih izvoli Občni zbor za mandatno dobo štirih let. Nadzorni odbor nadzira celotno poslovanje ZGDS, spoštovanje pravic članov ZGDS, izvajanje zakonskih predpisov, izvajanje določil teh pravil in drugih aktov ZGDS, izvrševanje sklepov organov ZGDS, izvajanje delovnega programa, finančno poslovanje ZGDS in gospodarjenje z društvenim premoženjem. Člani Nadzornega odbora imajo pravico vpogleda v vso dokumentacijo ZGDS. Nadzorni odbor o svojem delu poroča Občnemu zboru, kateremu je odgovoren. Člani Nadzornega odbora prisostvujejo na sejah organov ZGDS, nimajo pa glasovalne pravice.

IV/6 ČASTNO RAZSODIŠČE

25. člen

Častno razsodišče ima tri člane in tri namestnike. Imenuje jih Občni zbor za mandatno dobo štirih let. Za predsednika se izvoli enega izmed članov na Občnem zboru. Častno razsodišče ZGDS posluje in postopa v skladu z določbami Zakona o sodiščih Republike Slovenije in razsoja v senatu, ki ga sestavljajo predsednik in oba člana. Častno razsodišče razsoja v primerih kršenja pravil ZGDS, kršenja Kodeksa gozdarske etike in v sporih med člani ali organi društva. Častno razsodišče je za svoje delo odgovorno Občnemu zboru ZGDS.

IV/7 KOMISIJE ZGDS

26. člen

Za opravljanje določenih nalog Upravni odbor določi stalne aličasne komisije oziroma dejavnosti ZGDS. Dejavnosti ZGDS sta še izdaja revije Gozdarski vestnik in strokovnih publikacij, ki jih izdaja Gozdarska založba. Delovno

področje komisije določi organ, ki je komisijo imenoval, in temu je komisija tudi odgovorna za svoje delo. Pooblastila komisije ne morejo presegati pristojnosti in pooblastil organa, ki jo je imenoval. Stalne komisije izdelajo poslovnik.

27. člen

Stalne komisije in sekcije ZGDS so: komisija za evropske pešpoti, komisija za gozdarsko strokovno terminologijo, komisija za popularizacijo gozdov in gozdarstva, komisija za strokovno izobraževanje, sekcija za prosto živeče živali (zlasti ogrožene vrste), komisija za stike s tujino, sekcija sodnih izvedencev in cenilcev gozdarske stroke in komisija za gozdarsko etiko.

Stalne dejavnosti ZGDS so: izdajanje Gozdarskega vestnika, delovanje Gozdarske založbe.

V MATERIALNO - FINANČNO POSLOVANJE ZGDS

28. člen

Prihodki ZGDS so: prihodek od članarin in prispevkov članov, dohodek iz naslova materialnih pravic zveze društev, dodeljena sredstva organov Republike Slovenije za financiranje programa ZGDS, dotacije, darila in volila, drugi prihodki.

29. člen

Premoženje ZGDS sestavljajo vse premičnine in nepremičnine, ki so last ZGDS in so kot take vpisane v inventarno knjigo. S premoženjem ZGDS upravlja Upravni odbor ZGDS. Premičnine se lahko nakupi ali odtuji tretjim osebam le na podlagi sklepa Upravnega odbora ZGDS.

30. člen

Finančno poslovanje ZGDS se odvija preko žiro računa pri Agenciji za plačilni promet in preko deviznega računa. Materialna in finančna evidenca se opravlja po načelih blagajniškega in materialnega poslovanja. Evidence finančnega poslovanja se vodijo ločeno po stroškovnih nosilcih, pri čemer se za stroškovne nosilce šteje: splošna služba ZGDS, stalne komisije, revija Gozdarski vestnik, Gozdarska založba, sekcija sodnih izvedencev in cenilcev gozdarske stroke. Denarna sredstva ZGDS vodi blagajnik v blagajniški knjigi.

VI SPLOŠNA SLUŽBA

31. člen

Za opravljanje administrativnih, tehničnih, finančnih, uredniških, založniških in drugih poslov skupnega pomena se lahko oblikuje splošna služba s stalnimi delavci. Upravni odbor ZGDS določi organizacijo, delovno področje in sistemizacijo delovnih mest.

VII PRENEHANJE DELOVANJA ZGDS

32. člen

ZGDS preneha z delovanjem:

- s sklepom Občnega zbora, če sta za prenehanje glasovali najmanj dve tretjini delegatov območnih društev,
- po samem zakonu.

V primeru prenehanja se premoženje razdeli med članice ZGDS.

VIII KONČNE DOLOČBE

33. člen

Ta Pravila veljajo od dne, ko jih je sprejel Občni zbor ZGDS.

34. člen

Z dnevom uveljavitve teh Pravil, preneha veljati statut ZVEZE DRUŠTEV INŽENIRJEV IN TEHNIKOV GOZDARSTVA IN LESARSTVA SLOVENIJE, sprejet na Občnem zboru ZDIT GLS, dne 9. decembra 1985.

Predsednik

Zveze gozdarskih društev Slovenije

Ignac Pišlar, dipl.inž.

gozdnem okolju vedli, saj se tu s predstavitvijo Mašuna pričena mašunska gozdna učna pot. Kot postavljalec poti je predstavljen Zavod za gozdove Slovenije, ki usmerja gospodarjenje s tem prostorom in nadzoruje dogajanje v njem. Na vljuden in nevsiljiv način je prikazano, da v gozdovih ni mogoče in tudi ni sprejemljivo početi vsega, kar si kdo izmisli, temveč da obstajajo določene omejitve, ki so potrebne zaradi varovanja gozdov in ohranjanja privlačnosti naravnega okolja.

6.1.1 Mašunska gozdna učna pot in druge pešpoti

Že nekaj let je od gostilne na Mašunu do razgledne Anine skale in nazaj označena 1.700 m dolga sprehajalna pot, ki je vzorno vzdrževana. Da bi jo naredili še zanimivejšo, smo na njej postavili mašunsko gozdno učno pot, ki je namenjena vsem obiskovalcem Mašuna. Le-ti imajo na učni poti priložnost razširiti svoje vedenje o gozdovih in Mašunu. Pričakujemo postopno izboljšanje odnosa obiskovalcev do gozdov, kajti več, ko ljudje vedo o gozdovih, bolj jih spoštujejo, občudujejo in tudi varujejo.

Izšel je tudi vodnik po mašunski gozdni učni poti z razširjeno vsebino v slovenskem in italijanskem jeziku.

Poleg opisane kratke sprehajalne poti je edina markirana pešpot, ki gre čez Mašun, evropska pešpot E6. Poteka čez precejšen del našega gozdnogospodarskega območja, iz Kozarišč pa se mimo gradu Snežnik vz-

penja skozi gozdove do Mašuna in naprej na vrh Snežnika, nato pa se spusti na Sviščake, na Veliki Kozlek in v Ilirsko Bistrico. Obisk evropske pešpoti E6 je po letu 1990 močno upadel zaradi znanih razlogov. Pričakujemo, da se bo število popotnikov postopoma spet povečalo.

Opazovanje gibanja obiskovalcev Mašuna potrjuje našo domnevo, da se ljudje peš ne oddaljujejo veliko od osrednjega prostora (pribl. 1 km), pa še to večinoma le po cestah. Poglavitni razlogi za to so nepoznavanje območja, težave z orientacijo in verjetno tudi strah in nelagodje v nepoznanem gozdu.

Prepričani smo, da bi urejene in označene pešpoti, primerne tudi za daljše (nekajurne) sprehode, pritegnile izletnike in jim omogočile sproščeno gibanje po prostoru. Póti, za katero veš, da te bo pripeljala nazaj, ni težko slediti. Zato načrtujemo označitev vsaj še ene krožne poti.

6.1.2 Smučanje in tek na smučeh

V zimskem času je na Mašunu običajno veliko snega, zato je gozdarsko delo prestavljeno v nižje ležeče gozdove, gozdnih cest na Mašunu pa večinoma ne pluzimo.

V bližini gostilne je že vrsto let kratko smučišče z vlečnico, v dolini med cesto in lovskim gradičem pa je zelo primerno sankališče in smučišče za otroke in začetnike. Zato je Mašun tudi pozimi zelo obiskana izletniška točka.

Slika 1: Stolpa nekdanjega Schönburgovega lovskega gradiča na Mašunu

Slika 2: Pogled na Snežnik z Anine skale na Mašunski gozdni učni poti

Iz domače in tuje prakse

Da bi zadovoljili vse več obiskovalcev in usmerili zimsko rekreacijo v naravnemu okolju primernejšo obliko, s programom odpiramo možnost urejanja tekaških prog različnih dolžin. Sodobne zahteve teka na smučeh narekujejo urejanje dovolj široke kombinirane tekaške proge za klasično diagonalno tehniko teka in za drsalno tehniko. Ozke gozdne vlake za to niso primerne, zato je z upravnikom smučišča na Mašunu dogovorjeno, da lahko tekaške proge uredi po gozdnih cestah (5,7 in 10 km).

6.2 Sviščaki

Sviščaki so zelo priljubljena izletniška točka in smučarski rekreacijski center. Večina planincev pa na Sviščakih začne svoj vzpon na Snežnik. Osrednji prostor tvori slikovita gozdna jasa, s planinskim domom Planinskega društva Ilirska Bistrica, kjer je gostom na voljo osnovna gostinska ponudba.

Večina počitniških hišic je raztresenih v bližnjem gozdu, vendar nekatere žal kvarijo podoba prostora, saj so za to območje neprimernih oblik in izgleda. Naselje infrastrukturno ni urejeno, zato predstavlja veliko in stalno nevarnost onesnaženja okolja, predvsem vode. Sviščaki namreč ležijo v vodozbirnem območju zajetij pitne vode za Ilirsko Bistrico in okoliška naselja. Poleg zidanih počitniških hišic pa izgled naravnega okolja na Sviščakih močno kvari tudi vrsta počitniških prikolic na robu osrednje jase, ki tja prav gotovo ne sodijo.

Vtis, ki ga obiskovalcu daje ta kraj, je zaradi slabše urejenega okolja in mnogih motečih tujkov v prostoru v primerjavi z Mašunom manj prijeten. Resnici na ljubo pa bi bil izgled Sviščakov lahko še veliko slabši, če se pri gradnji počitniških hišic ne bi potrudili ohraniti kar največ dreves. Tako je večji del počitniškega naselja skrit v gozdu in ga na prvi pogled niti ne opazimo.

Na Sviščake prihaja veliko domačinov iz Ilirske Bistrice in okolice, lastnikov počitniških hišic z družinami in prijatelji, planincev, v zimskem času pa so Sviščaki priljubljeni tudi zaradi smučišča. Smučarske proge so bile v zadnjih letih celo razširjene oz. na novo izkrcene, vendar je gradnja zastala. Eden od vzrokov je verjetno tudi nerentabilnost smučišča.

Osnovni problem, s katerim se srečujemo na Sviščakih, je dejstvo, da tu ni nikogar, ki bi skrbel za urejenost, privlačnost in primerno opremljenost izletniške točke ter za informiranje in usmerjanje obiskovalcev. Skrbnika bi lahko iskali v upravniku planinskega doma

ali med lastniki počitniških hišic, zagotovo pa bi bilo potrebno sodelovanje javne gozdarske službe.

6.2.1 Smučanje in tek na smučeh

Snežne razmere so na Sviščakih običajno dokaj ugodne, večje težave se v zadnjih letih kažejo pri upravljanju smučišča, čeprav so načrti in želje sicer veliki.

Zavedamo se, da je smučanje tista rekreativna dejavnost, zaradi katere se morajo gozdovi umakniti (gozd je treba posekati, da dobimo smučarsko progo). Zato je v tako občutljivem in naravno ohranjenem prostoru ta dejavnost zelo moteča. Zaradi tradicije, že narejenih posegov in zahtev po razvoju prostora je sicer ne moremo kar ukiniti, vsekakor pa jo je potrebno omejiti, obiskovalcem Sviščakov pa ponuditi druge, prav tako privlačne in za naravno gozdno okolje veliko ustrežnejše oblike rekreacije.

Pozimi je primernejša oblika rekreacije v snežniških gozdovih tek na smučeh, kar smo poudarili že pri predstavitvi Mašuna. V okolici Sviščakov je mogoče po obstoječih gozdnih cestah urediti zelo lepo tekaško progo (7,1 km). Možno bi bilo s tekaško progo celo povezati Sviščake in Mašun (12 km).

6.2.2 Gozdna učna pot Sviščaki

Po večletnem uspešnem sodelovanju med gozdarji in šolami ilirskobistriške občine se je pokazala potreba, da bi na Sviščakih, kjer se najpogosteje srečujemo, uredili gozdno učno pot, ki je za otroke, učitelje in druge obiskovalce primerna oblika izobraževanja v naravi.

Krožno speljana pot je dolga 4.300 m, na njej pa je razvrščenih 10 poučnih točk s tablami in lovski objekti. Gozdna učna pot Sviščaki je namenjena osnovnošolcem in vsem obiskovalcem snežniških gozdov, saj je njena ureditev primerna tako za skupine s strokovnim vodstvom kot za posameznike, ki se po poti podajo sami.

6.3 Usmerjanje obiskovalcev skozi Snežniške gozdove

6.3.1 Planinarjenje

Dostop na Snežnik je mogoč po več poteh iz različnih strani. Zanje skrbijo bistriški planinci. Zgornji del planinskih poti poteka skozi gozdni rezervat Snežnik - Ždrocle, katerega meja je sedaj na terenu označena le z dvema modrma črtama na drevju. Velika večina planincev ne ve, kaj pomenijo te oznake, ali pa jih sploh ne opazi.

Osnovni namen gozdnega rezervata na Snežniku je varovalni in raziskovalni, v njem pa, kot v vseh rezervatih, niso dovoljeni nikakršni posegi. V gozдне rezervate naj javnost ne bi imela dostopa. Snežniški rezervat je v tem pogledu izjema. Planinske poti so bile namreč speljane na vrh, preden je bil leta 1964 zavarovan kot botanični in kasneje še kot gozdni rezervat. Dolgoletne planinske tradicije in izjemnosti vrha v snežniškem pogorju pač ne gre kratiti, saj je mogoče z informiranjem in vzgojo planincev združiti varovanje občutljivega in izjemnega naravnega okolja, raziskovalno delo in planinarjenje. Gibanje planincev je zaradi težavnosti terena in težke prehodnosti ruščvja, razen na vrhu, omejeno na planinske poti.

Naša naloga je, da ljudi seznanjamo s tem, da se nahajajo v gozdnem in botaničnem rezervatu in kako naj se v njem vedejo, da bodo dragoceno naravno okolje varovali, in ne uničevali. V ta namen je potrebno postaviti informativne table pri vstopu glavne planinske poti v gozdni rezervat ter k planinski koči na vrhu Snežnika.

6.3.2 Kolesarske poti

Kolesarjenje je za naravo sprejemljiva dejavnost, ki ne povzroča negativnih vplivov na okolje, če je primerno urejena. Osnovni pogoj je, da so poti za kolesarjenje primerne in vzdrževane. Pomembno je tudi naravi prijazno vedenje kolesarjev.

Na Mašunu in Sviščakih opažamo vse večje število obiskovalcev s kolesi, najsi se na njih pripeljejo iz doline ali jih pripeljejo na strehi avtomobilov in šele na Mašunu ali na Sviščakih sedejo nanje. Dogaja se celo, da poskušajo posamezniki osvojiti Snežnik na kolesu, kar nikakor ni primerno. Po Uredbi o prepovedi vožnje z vozili v naravnem okolju (Ur. l. RS, št. 16/95) je vožnja s kolesi v naravnem okolju (izven cest) prepovedana. Ker je v snežniških gozdnih mreža gozdnih cest dokaj gosta, menimo, da za kolesarjenje ni potrebno trasirati novih poti. Po izbranih obstoječih cestah bomo speljali krožne kolesarske poti različnih dolžin in zahtevnosti ter jih označili na terenu. S tem bomo olajšali orientacijo vsem ljubiteljem te vrste rekreacije.

Kriteriji, ki so nas vodili pri izboru gozdnih cest za kolesarjenje, so naslednji:

- obiskovalce – kolesarje usmerjamo v zahodne, obrobne predele, osrednje območje pa je prvenstveno namenjeno ohranjanju in izboljševanju živalskih habitatov ogroženih vrst, zato smo tu z zapiranjem nekaterih gozdnih cest oblikovali mirna območja;

- kolesarske poti naj potekajo po obstoječih pomembnejših gozdnih cestah, ki so bolj vzdrževane;
- kolesarske poti naj potekajo krožno, začetna in končna točka vsake poti naj bo na Mašunu ali na Sviščakih;
- dolžina in težavnost kolesarskih poti naj bo različna, da bomo zadovoljili različno zahtevne kolesarje.

Posamezne kolesarske poti bodo na terenu ustrezno označene, tako da se bodo kolesarji lahko orientirali. Po sedanjih načrtih imata na Mašunu izhodišče dve kolesarski poti (11,7 in 21 km), na Sviščakih pa tri (7,14 in 25 km). S kombiniranjem bo mogoče po označenih cestah prevoziti tudi daljše razdalje.

V okviru Regijskega parka Snežnik je predvidena ureditev t. i. notranjske kolesarske transverzale. Transverzala je načrtovana v 164 km dolgem krogu, ki povezuje središča šestih občin v parku. Vodi tudi čez Sviščake, in sicer iz Ilirske Bistrice v Loško dolino ali obratno, z možnostjo odcepa proti Mašunu. S parkom naj bi zaživela tudi notranjska kolesarska transverzala, to pa bo tudi za Sviščake in Mašun pomenilo večje število obiskovalcev na kolesu.

7 USKLAJEVANJE EKOLOŠKIH, SOCIALNIH IN PROIZVODNIH FUNKCIJ IN VLOG

7.1 Socialne vloge

Program razvoja socialnih vlog zahodnega dela snežniških gozdov vsebuje konkretne predloge za izboljšanje tistih socialnih vlog, ki so v tem delu območja že sedaj najbolj izražene.

Na prvem mestu sta rekreacijska in turistična vloga. Najbolj sta poudarjeni na izletniških točkah ter v njuni neposredni okolici. Z informiranjem obiskovalcev na Mašunu in Sviščakih ter z označitvijo kolesarskih in tekaških stez ter pešpoti bomo pripomogli k bolj urejeni ponudbi primernih rekreacijskih aktivnosti v tem prostoru. Rekreacijska in turistična vloga gozdov na izletniških točkah in ob poteh se bosta okrepili, povečala pa se bo tudi estetska vloga gozdov v predelih, namenjenih obiskovalcem.

Gozdni učni poti na Mašunu in Sviščakih sta bistveno okrepili poučno vlogo gozdov. Pričakujemo večji obisk organiziranih skupin, predvsem otrok iz bližnjih in tudi bolj oddaljenih šol, ki v gozdove prihajajo predvsem z namenom spoznavanja in izobraževanja. Po obeh poteh pa naj bi se podali tudi naključni obiskovalci, ki jih bodo v snežniške gozdove pripeljali sicer drugi cilji, učni poti pa jih bosta pritegnili, da se

bodo po njiju sprehodili in se tako mimogrede naučili kaj novega o gozdu.

Večji izobraževalni pomen gozdov bomo dosegli tudi s postavitvijo tabel o naravnem rezervatu na Snežniku.

Zloženske in knjižice s poučno vsebino in informacijami o gozdovih ter o pravilih obnašanja izletnikov, kolesarjev, smučarjev, planincev in drugih obiskovalcev snežniških gozdov bodo na voljo na Mašunu, Sviščakih in na krajevnih enotah Zavoda za gozdove. Tudi to gradivo naj bi pripomoglo k osveščanju javnosti in izboljšanju njenega odnosa do gozdov in narave.

V snežniških gozdovih je poudarjena tudi funkcija varovanja naravne in kulturne dediščine in drugih vrednot okolja. Veliko je drag, dolov, udornih dolin in večjih vrtač, kjer se zaradi ujetega hladnega zraka pojavlja vegetacijska inverzija. Pogosti objekti naravne dediščine so tudi jame in brezna, nahajališča fosilov, ledeniške morene, botanične in zoološke posebnosti ter drugi naravni pojavi. Ob predstavitvi naravne dediščine na učnih poteh in ob predstavitvi rezervata na Snežniku se bodo tudi obiskovalci seznanili s temi najvrednejšimi deli narave, z razlogi za njihovo zavarovanje in z načini varovanja. Boljša informiranost ljudi in obogatitev njihovega znanja pa bosta, upamo, učinkovitost varovanja naravne dediščine in vloge gozdov pri tem še okrepila.

7.2 Biotopska funkcija

V snežniških gozdovih je biotopska funkcija zelo poudarjena, saj so ti gozdovi, kot smo navedli že v predstavitvi območja, pomembni za ohranitev več vrst živalskih populacij. Veliko vrst, ki žive v teh gozdovih, je redkih in ogroženih, kar pomeni snežniških gozdov za njihov obstoj še povečuje. Pri usklajevanju gozdarskih, lovskih in drugih dejavnosti v tem prostoru moramo še posebej upoštevati tudi manjša območja, kjer se nahajajo npr. medvedji brlogi, rastišča divjega petelina, gnezdišča ogroženih vrst ptic in podobno, da ne bi po nepotrebnem in ob nepravem času s svojo aktivnostjo ali neprimernimi ukrepi ogrozili občutljivih živalskih vrst. Podobno velja tudi za mirne cone, zimovališča divjadi in grmišča.

Usmerjanje obiskovalcev snežniških gozdov v manj ranljive predele in na dogovorjene, skrbno izbrane poti in ceste bo zmanjšalo stopnjo razpršenih motenj v občutljivejših, za živalski svet pomembnejših predelih. To bo ob drugih gozdnogospodarskih in lovnogospodarskih ukrepih, ki jih v skladu z načrti redno izvajamo, okrepilo biotopsko funkcijo snežniških gozdov.

7.3 Lesnoproizvodna vloga

V pričujočem programu predvideni ukrepi za pospeševanje razvoja socialnih vlog ne bodo vplivali na zmanjšanje stopnje izkoriščenosti rastiščnih potencialov gozdov. Usmerjanje razvoja socialnih vlog bo predvidoma delno vplivalo na čas izvajanja posameznih gozdnogospodarskih ukrepov. Čeprav večina obiskovalcev prihaja v snežniške gozdove ob koncu tedna, ko je v državnih gozdovih delo gozdarjev ustavljeno, bi bilo potrebno izvajanje redne sečnje ob najbolj prometnih gozdnih cestah in izletniških točkah načrtovati spomladi in jeseni. Potrebno bo pripraviti tudi posebne obvestilne napise, s katerimi bomo obiskovalce seznanili o tem, kaj se na sečišču dogaja in katera služba oz. oseba je za to odgovorna (podobne napise imajo gradbeniki na gradbiščih).

V zasebnih gozdovih ne pričakujemo bistvenih motenj lesnoproizvodne vloge. Zaradi povečane stopnje poudarjenosti socialnih vlog naj bi bili lastniki gozdov ob najbolj obiskanih cestah in poteh upravičeni do višjih subvencij za gojitvena in varstvena dela.

Slika 3: Planinski dom na Sviščakih (Vse foto: Špela Habič)

Večjo poudarjenost socialnih vlog snežniških gozdov bo potrebno upoštevati tudi pri vzdrževanju gozdnih cest. Z ustreznim časovnim razporedom vzdrževanja bo mogoče doseči zadovoljivo kakovost pomembnejših cest.

Ugotovimo torej lahko, da se bodo vplivi povečanja socialnih vlog zahodnega dela snežniških gozdov pokazali v določeni meri le pri načrtovanju in časovni razporeditvi, ne pa pri izvajanju gozdnogospodarskih ukrepov in količini ali kakovost proizvodnje lesa.

8 POSTOPNOST URESNIČEVANJA PROGRAMA

Obsežnega programa razvoja socialnih vlog zahodnega dela snežniških gozdov ni mogoče izvesti v enem letu. Poglavitna ovira za to je pomanjkanje finančnih sredstev. Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov, ki je lastnik dveh tretjin gozdov na obravnavanem območju, ne namenja potrebnih sredstev za izboljševanje splošno koristnih funkcij in vlog gozdov. Zavod za gozdove Slovenije vsako leto sofinancira investicijska in vzdrževalna dela na gozdnih učnih poteh. Na razumevanje in podporo pa je ta program naletel na Upravi RS za varstvo narave. Preostali del potrebnih sredstev za uresničevanje tega programa pridobivamo od lokalnih skupnosti in sponzorjev, saj uresničitev zastavljenega programa ni le v interesu javne gozdarske službe, pač pa v širšem družbenem interesu.

Izvajanje usklajenega programa razvoja socialnih vlog zahodnega dela snežniških gozdov poteka v naslednjih korakih:

1. korak (leto 1997)

- predstavitev osnutka programa vsem zainteresiranim, pridobitev mnenj in uskladitev interesov ✓
- pridobitev finančnih sredstev ✓
- postavitve gozdne učne poti Mašun ✓
- določitev kolesarskih in tekaških stez ter pešpoti ✓
- spremljanje obiska v gozdovih ✓

2. korak (leto 1998)

- pridobitev finančnih sredstev ✓
- izdaja vodnika po mašunski gozdni učni poti v slovenskem in italijanskem jeziku ✓

3. korak (leto 1999)

- pridobitev finančnih sredstev ✓
- postavitve naravoslovne učne poti Sviščaki-Grda draga ✓ in izdaja vodnika
- postavitve informativnih tabel o gozdnem in botaničnem rezervatu na Snežniku

4. korak (leto 2000)

- pridobitev finančnih sredstev
- označitev mreže kolesarskih poti
- izdaja zloženke o kolesarskih stezah in pešpoteh

V naslednjih letih bo potrebno nadaljnje vzdrževanje poti, oznak in opreme ter spremljanje obiska na teh poteh oz. dogajanja v prostoru. Po potrebi bomo nadaljnji razvoj socialnih vlog prilagajali izraženim željam in trendom v obisku območja, v skladu z gozdarskimi in naravovarstvenimi načeli.

VIRI

- ANKO, B., 1995. Funkcije in vloge gozda.- Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo.
- ČESNIK, I., 1995. Naravoslovna učna pot Sviščaki-Grda draga.- Višješolska diplomska naloga, Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo.
- HABIČ, E., 1995. Turizem v snežniško-javorniških gozdovih.- Gozdarski vestnik, št. 3, Ljubljana.
- KINDLER, V., 1957. Zgodovina snežniških gozdov.- V: Vegetacijska in gozdnogospodarska monografija. Strokovna in znanstvena dela 4, Inštitut za gozdno in lesno gospodarstvo Slovenije, Ljubljana.
- , 1990. Gozdnogospodarski načrt za postojnsko gozdnogospodarsko območje 1991-2000.- Postojna, Gozdno gospodarstvo Postojna.
- , 1996. Oblike sonaravnega in trajnostnega turizma ter splošna pravila obnašanja v parku, podprojekt projekta Vzpostavitev Notranjskega parka in biosfernega območja Notranjski kras.- Domžale, Oikos d.o.o.
- Program razvoja gozdov v Sloveniji.- Ur. l. RS, št. 14/96, s. 981-994.
- Uredba o prepovedi vožnje z vozili v naravnem okolju.- Ur. l. RS, št. 16/95, s. 1233.
- Uredba o zavarovanju ogroženih živalskih vrst.- Ur. l. RS, št. 57/93, s. 2851-2854.
- Zakon o gozdovih.- Ur. l. RS, št. 30/93, s. 1677-1691.

Gozdarski utrip v severnoprimorskih mestnih gozdovih¹

Danijel OBLAK*

1 MESTNI GOZD KOT ČAST IN OBVEZA

Mestni gozdovi² so gozdarjev ponos in izziv. Ponos v podobi butične strokovnosti, izziv kot ustvarjalno odgovarjanje pričakovanjem javnosti.

Leta 1993, ko je gozdarstvo na Slovenskem doživljalo velike spremembe in smo se v prehodnem obdobju gozdarji nesramežljivo podajali na nova področja prostorskega načrtovanja in izvajanja projektov v gozdnem prostoru, obenem pa smo začutili, da vse več mestnih prebivalcev v želji po osvobajanju od spon mestnega okolja zahaja (=beži) v bližnji gozd, kjer pa naletijo na zapleten, občutljiv in lahko ranljiv ekosistem, je nastala ideja po določitvi problemov in želja po razrešitvi le-teh.

V ta namen smo si zastavili ambiciozen, s pridihom utopičnosti zasnovan načrt, kako celovito urediti, ohraniti in zaščititi severnoprimske mestne gozdove v poučne, rekreacijske in varstvene namene.

2 MESTNI GOZDOVI KOT PROJEKT

Za uresničitev takšnega projekta smo oblikovali **načrtovalno shemo**, ki vsebuje procese načrtovanja, odločanja, izvedbe in kontrole:

1. Faza pobude, ideje:

- odkrivanje in definiranje problemov na relaciji mesto-gozd,
- ugotavljanje potreb po informacijah.

2. Faza raziskav:

- proučevanje osnov odnosov mestni človek–mestni gozd,
- ugotavljanje potreb meščanov in družbe po mestnih zelenih površinah,

- rekreacijske možnosti in primernost gozda in gozdnih objektov,
- vzročne in razvojne analize, prognoze,
- določitev ciljev.

3. Faza kompleksne analize in sinteze:

- statistična obdelava in analiza dobljenih rezultatov,
- vzpostavitev komunikacijske mreže med zainteresiranimi subjekti,
- oblikovanje kriterijev za določitev variantnih rešitev,
- valorizacija rekreacijske vloge mestnih gozdov,
- predstavitev možnih (sprejemljivih) variantnih rešitev,
- izbor optimalne rešitve,
- izdelava optimalnega načrta s časovnim programom.

4. Faza izvedbe in kontrole:

- opredelitev nalog in nosilcev,
- ureditev mestnih gozdov (izvedba),
- spremljanje, kontrola in evidenca medsebojnih vplivov,
- korekcija urejanja.

Izhodišča za določitev raziskovalnih objektov so bila naslednja:

- **mestni gozd** naj bi bil gozd, s katerim se meščani srečujejo vsak dan, hkrati pa naj bi bile to najbolj tipične gozdne površine v bližini mesta, kjer se odvija rekreacija in ki so z mestom funkcionalno povezane in niso od njega oddaljene več kot 15 minut hoda, površine s površino nad 30 ha, ter površine s katerimi ne upravlja mestna komunalna služba (skratka, da ne gre za park, drevored ali podobno);
- **mestno naselje** naj ima več kot 3.500 prebivalcev in izraziti mestni značaj.

Odločili smo se za najbolj obiskane gozdne površine v okolici štirih glavnih severnoprimorskih mest - Ajdovščine, Idrije, Nove Gorice in Tolmina. Vsa štiri območja mestnih gozdov kažejo svojskost, predvsem pa se na zanimiv način med seboj razlikujejo. *Kozlov rob* je osamelec z vertikalno razsežnostjo, *Panovec* ohranjen gozd s horizontalno razsežnostjo, obdan z urbanimi središči, območje *ob Hublju* je gozdnata

* D. O., univ. dipl. inž. gozd., strokovni svetovalec, ZGS OE Tolmin, Tumov drevored 17, Tolmin, SLO

¹ Prispevek je bil predstavljen na posvetu Možnosti in perspektive razvoja turizma v gozdnem prostoru, 16. 6. 1999 na Mašunu

² Nekateri gozdarški strokovnjaki uporabljajo izraz urbani gozd, kar kaže na jasno povezavo z urbanim gozdarstvom, medtem ko naj bi imel pojem mestni gozd predvsem zgodovinski pomen. V članku bomo zaradi domačnosti uporabljali izraz mestni gozd, kar pa ne pomeni nujno njegovega zagovarjanja.

krajina, prepletena z negozdnimi površinami, *Pot v Rake* pa je v precejšnji meri linijski mestni gozd.

Za ugotavljanje osnov odnosov med izbranimi mesti in njim pripadajočimi mestnimi gozdovi smo izvajali opazovanja in štetja, obenem pa smo izvajali ankete med obiskovalci teh mestnih gozdov in prebivalci obravnavanih mest.

3 MESTNI GOZDOVI KOT PRIZMA ŠTEVILK IN OBČUTKOV

Raziskava na primeru severnoprimorskih mestnih gozdov je opozorila zlasti na naslednje:

- vsi mestni gozdovi glavnih severnoprimorskih mest so skozi vse leto, zlasti ob nedeljah, množično obiskani;
- Panovec obišče več deset tisoč ljudi na leto; skoraj vsi prebivalci Ajdovščine, ki se odpravijo ob nedeljah na sprehod v naravo, gredo najraje v območje ob Hublju;
- nedeljski obisk ima dvovršno porazdelitev z dopoldanskim in popoldanskim viškom, kar zlasti moteče vpliva na gozdni prostor zaradi pomanjkanja primerne parkirnišče ob najbolj obremenjenih vstopnih točkah (Panovec, izvir Hublja);
- mestni gozdovi so ob nedeljah predvsem družinska sprehajalna točka, med tednom pa individualna;
- obiskovalci so nadpovprečno izobraženi, na vrhuncu intelektualne moči (30-45 let), zaposleni v glavnem kot upravniki, administrativni in storitveni delavci;
- najbolj obremenjena so južna pobočja Kozlovega roba, zahodni del Panovca, ožje območje ob izviru Hublja in pot v Rake;

- obiskovalci in prebivalci mestnih naselij si želijo gozda, ki bi pomenil oazo miru, sprostitve in ki bi imel označene poti, ki bi bile opremljene s klopmi in razglednimi točkami; sorazmerno majhen delež obiskovalcev išče v mestnem gozdu prostor za športne aktivnosti;
- mestni prebivalci menijo, da naj mestne oblasti privatne parcele v mestnih gozdovih odkupijo za javne in naj se stroške gozdarjev pri načrtovanju in urejanju pokriva iz občinskega proračuna.

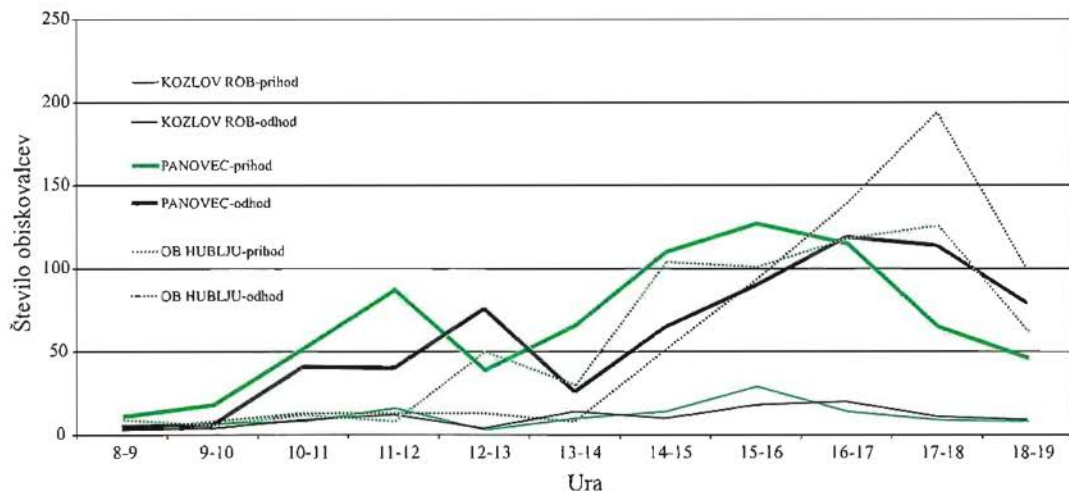
Ugotovitve so narekemale strateško oblikovanje načrtovanja in urejanja mestnih gozdov:

1. Mestni gozdovi morajo ohraniti značilnosti naravnega ekosistema, ki pa je funkcionalno navezan na urbani ekosistem. S privlačno podobo in primerno strukturiranostjo naravnih elementov dosežemo pri obiskovalcih največjo duševno sprostitve in obnovitev telesnih moči.

2. Sonaravno gospodarjenje je temelj za izvajanje ukrepov, prilagojenih poudarjenim vlogam mestnih gozdov.

3. V mestnih gozdovih načrtujemo nenasilne oblike rekreacije, ki zadovoljujejo potrebe večine obiskovalcev, hkrati pa coniramo območje za sprejemljive rekreacijske vsebine. Za rekreacijo v mestnih gozdovih so zelo pomembne sprehajalne poti. Gostota poti je odvisna od določene najmanjše razdalje, ki jo želijo posamezniki ali skupine ljudi obdržati med seboj, zato naj ne bi presegala 100 m²/ha.

4. Gospodarjenje mora imeti izhodišče v gozdnogospodarskem in gozdnogojitvenem načrtovanju. Goz-

Grafikon 1: Gibanje prihodov in odhodov obiskovalcev (aprilska nedelja)

darji bi morali v goznogospodarskih načrtih mestne gozdove obravnavati v posebnem gospodarskem razredu. Načrtovanje mora biti tudi informacijska podlaga za prostorsko načrtovanje.

5. Posamezni biotopi, zanimivi in enkratni gozdni predeli (raziskovalni objekti, naravni rezervati ipd.) morajo ostati nedotaknjeni, zato poti speljemo ob robu teh objektov.

6. Vsak mestni gozd naj postane učni prostor in most pri navezovanju stikov z javnostjo. Gozdar, ki mu je zaupana skrb za ta gozd, mora biti usposobljen za navezovanje stikov z obiskovalci in drugimi uporabniki prostora. Sodelovanje naj se razvije zlasti s šolami, turističnimi društvi, muzeji, občino idr.

7. Status mestnih gozdov je potrebno pravno urediti in poenotiti. Jasno morajo biti izoblikovana merila, predpisi in sistem vlaganj za zagotavljanje prednostnih funkcij.

8. Varovanje in ohranjanje naravne in zdrave podobe severnoprimorskih mestnih gozdov je možno z upoštevanjem miselnosti, navad, občutkov obiskovalcev in mestnih prebivalcev ter z udejanjanjem ekoloških načel in principov. Prav gozdarji lahko privlačnost teh gozdov povečamo z načrtnim izvajanjem ukrepov, ki se kažejo v:

- ustvarjanju mešane razgibane zgradbe odraslega gozda in pestro strukturiranih sestojev,
- sonaravni in sproščeni tehniki gojenja gozdov z naravnim pomlajevanjem in dolgo proizvodno dobo,
- malopovršinskem ukrepanju brez sečenj na golo,

- oblikovanju razgibanega gozdnega roba s stopničasto strukturo in vabljivimi vhodnimi koridorji,
- ohranjanju eksotičnih drevesnih vrst, zanimivih dreves, divjih koticikov, mikroreliefne pestrosti gozdnih rastišč, pestrega živalskega sveta (divjad, ptiči, male gozdne živali idr.),
- odstranjevanju podrtic, sušic, mehansko oslabilih dreves in rezanju nevarnih vej ob vseh sprehajalnih poteh; izven teh površin jih pustimo naravnemu razkroju,
- preprečevanju erozijskih jarkov,
- urejevanju kakovostnih poti, stez, počivališč, ki so opremljena s klopmi in ponekod z nadstrešnicami, razglednih stolpov, v ureditvi prostorov za piknik, trim stez, gozdnih učnih poti,
- postavljanju informativnih in tematskih tabel, kažipotov in opozorilnih tabel predvsem v križiščih poti,
- oblikovanju otroških in športnih igrišč na robu mestnega gozda,
- opravljanju gozdarskih del v času mirovanja vegetacije, v vzdrževanju gozdnega reda, v varstvenem in varnostnem nadzoru ter v odstranjevanju smeti,
- popularizaciji rekreacijske, poučne, estetske vloge gozdov s katalogi, prospekti in turističnimi publikacijami.

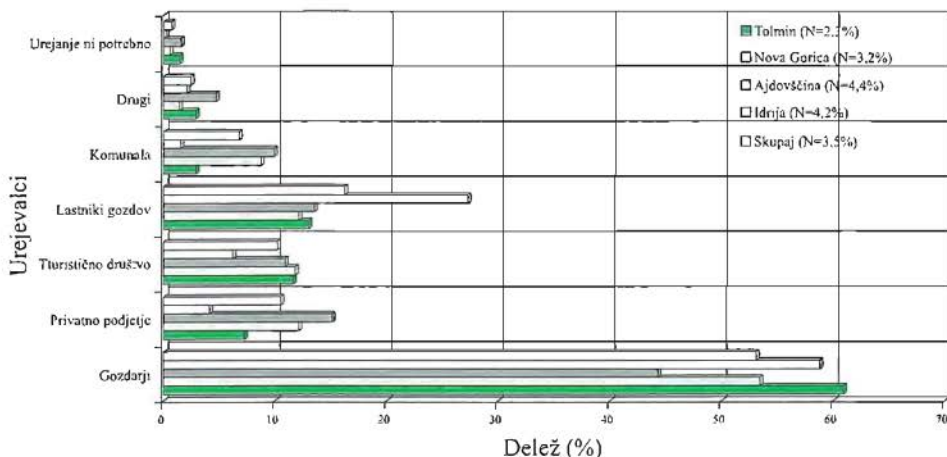
Danes se vizija ureditve v *Panovcu* in *Kozlovem robu* nahaja v sklepnih fazah, gozdni prostor *Ob Hublju* bo kmalu ponudil privlačno naravoslovno gozdno učno pot, *Pot v Rake* pa začenja svojo pot.

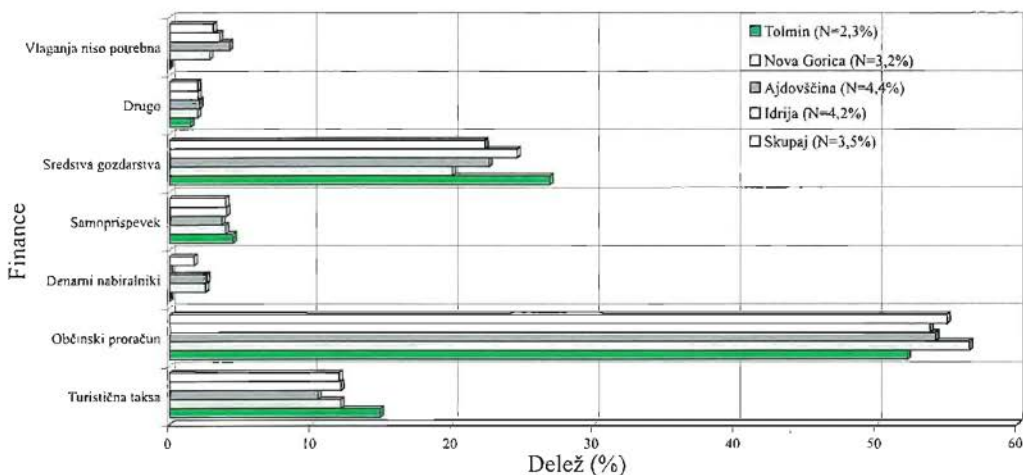
Slika 1: Mestni gozd Kozlov rob

Slika 2: Ajdovščina z mestnim gozdom Ob Hublju (Vse foto: Danijel Oblak)

Grafikon 2: Urejanje mestnih gozdov po mnenju meščanov. 53,3 % anketirancev to nalogo zaupa gozdarjem. Le 0,74 % jih meni, da urejanje ni potrebno (OBLAK 1993).

Grafikon 3: Financiranje urejanja mestnih gozdov po mnenju meščanov. 55 % anketirancev kot glavni vir predlaga občinski proračun. 3,08 % jih meni, da vlaganja niso potrebna (OBLAK 1993).

4 MESTNI GOZD KOT SANJE

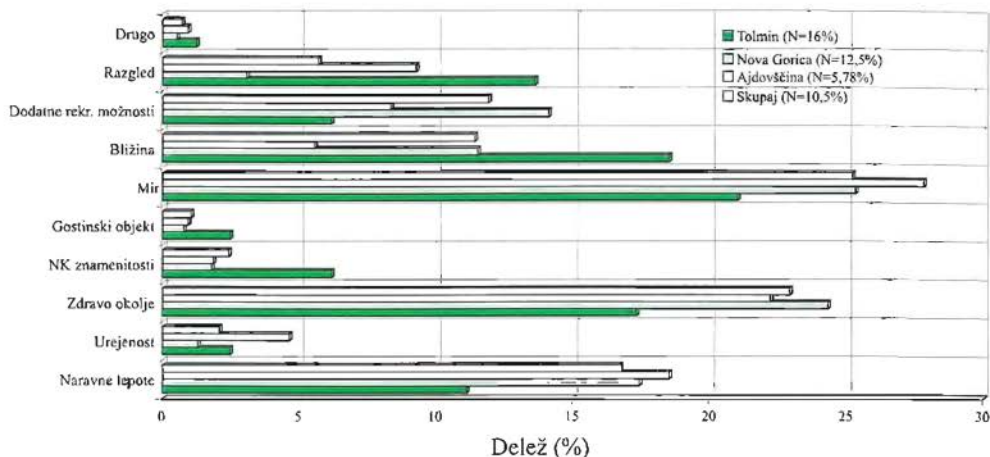
Ni nujno, da sta urejanje in upravljanje mestnih gozdov nekaj posebnega, nekaj boljšega, biti morata predvsem udeležanje sodobnih načel sobivanja človeka in narave.

Ob uspešno opravljenem, največkrat pionirskem projektu pa ne smemo pozabljati na korekcijo urejanja že izdelanih ali upravljanih vsebin našega dela. To velja tudi za mestne gozdove in rekreacijo v njih. Odnosi med mestnim gozdom in mestnim človekom so v nenehnem spreminjanju in razvoju. Na to kažejo tudi

nekatera novejša opazovanja tako obiska Kozlovega roba (ki se je v zadnjih 6 letih povečal skoraj za 25 %) kot tudi Panovca (kjer se pojavljajo nove rekreacijske vsebine).

Potrebno je spremljati in sprejemati izzive, ki jih pred nas postavljata čas in prostor, da lahko s kakovostnimi popravki ustvarjalno in v smislu ohranjanja in zaščite odgovorimo na spremembe.

Mestni gozdovi so meščanom prostor in vsebina dubovne, fizične, intelektualne, čustvene, morda celo socialne sprostitve in osvežitve ter nove življenjske rasti. Za uresničitev celotne načrtovalne sheme je po-

Grafikon 4: Razlog za obisk mestnega gozda po mnenju občanov

trebno veliko znanja, sposobnosti, spretnosti, volje in poguma.

In potrebujemo sanje. Da prehitimo čas in želje, ki jih pred nas nenehno postavljata družba in gozd.

VIRI

OBLAK, D., 1993. Urbani gozdovi v območju SGG Tolmin.- Strokovna naloga, Tolmin, 58 s.

ZDIT gozdarstva in lesarstva, 1993: Mestni in primestni gozd - naša skupna dobrina.- Zbornik posveta, Ljubljana, 183 s.

GDK: 907 : (497.12 * 02 Pokljuka)

Pokljuka - opevana in žrtvovana?!

Lojze BUDKOVIČ*

Pokljuka je visokogorska planota v osrčju Julijcev, ki jo v pretežni meri porašča mogočen smrekov gorski gozd. Matično podlago predstavljajo apnenec, dolomit in ledeniške morene. Klima je surova, alpska s kratko vegetacijsko dobo in velikimi temperaturnimi razlikami. V kroniki gozdne uprave na Pokljuki je ob podatku o hudi zimi leta 1928/29 navedena najnižja temperatura -38°C , kar je lahko najnižja izmerjena temperatura v Sloveniji. Povprečna letna temperatura znaša $2,6^{\circ}\text{C}$, januarska $-6,7^{\circ}\text{C}$. Letno pade v povprečju okoli 2.000 mm padavin. Sneg se v normalnih zimah obdrži 170 dni. Pokljuka je poraščena z 4.018 ha gospodarskih in 365 ha varovalnih gozdov, 248 ha pa je cest, presek, jas in nerodovitnega sveta.

Človek je prve sledi v tem prostoru pustil pred 3.000 leti, o čemer priča najdba bakrenega bodala na Lipanci. Intenzivnejši prodor v pokrajino pa se je pričel v 14. stoletju, ko so bile izkrcene prve planine. Za živinorejci so kmalu prišli rudarji. Njihova dejavnost je predstavljala strateško panogo in je v stoletjih povzročila v tej pokrajini pravo opustošenje.

Sredi 19. stoletja je oblast anarhijo v tem prostoru ustavila s sekvestrom. Leta 1837 je bil izdelan prvi gozdarski načrt, v katerem so popisali opustošene gozdove in predpisali cilje, ki naj bi pripeljali do izboljšanja stanja (osnovali so prve drevnice v Sloveniji, letno pogozdili do 70 ha goličav, sprejeli koncept trajnostnega gospodarjenja, uvedli izbiro drevja za posek ...). Prelomnico k intenzivnejšemu in smiselnemu gospodarjenju z gozdovi pa je leta 1888 prinesel načrt gozdarja Carla Poscha.

Za Pokljuko lahko trdimo, da ima že več kot 160-letno tradicijo načrtnega gospodarjenja z gozdovi. Od leta 1837 do današnjih dni je bilo izdelanih 13 načrtov.

* L. B., univ. dipl. inž. gozd., ZGS OE Bled, Bled, SLO

¹ Prispevek je bil predstavljen na posvetu Možnosti in perspektive razvoja turizma v gozdnem prostoru. 16. 6. 1999 na Mašunu

Kljub nekaterim drugačnim pogledom pa načelo trajnosti ni bilo nikoli vprašljivo.

Znanje o gozdu je z raziskovalnim delom in praktičnimi izkušnjami prišlo do novih spoznanj. Gozd danes ni samo prostor za proizvodnjo lesa, ampak opravlja tudi veliko splošno koristnih funkcij, ki jih lahko v grobem razdelimo na:

1. ekološke funkcije,
2. socialne funkcije,
3. proizvodne funkcije.

Med ekološkimi funkcijami je na prvem mestu *varovalna funkcija*, s katero naj bi se krepila odpornost tal proti eroziji, snežnim plazovom, usadom in padajočemu kamenju. Sledi ji *hidrološka funkcija*, saj gozdovi uravnavajo vodni režim, ohranjajo čistost podtalnice, omejujejo površinski odtok vode... Pokljuka je pomembno zaledje vodnim izvirov v Bohinju in Radovni. Planota ima malo vodnih vitov, najpomembnejši pa je na Mrzlem studencu in je občasno bakteriološko oporečen. Pomembna je tudi *klimatska funkcija*, saj gozd blaži temperaturne ekstreme, čisti in vlaži zrak, oddaja kisik in zadržuje udarce vetra. Pokljuka kroji klimo v Bohinju in na vzhodnem obrobju planote.

Nezanemarljiva je še *biotopska funkcija*. Gozd namreč skriva bivališča redkih in ogroženih živalskih ter rastlinskih vrst. Pravø bogastvo so zacnkrat še ohranjena barja.

Drugi del predstavljajo *socialne funkcije*. *Higienško-zdravstveno funkcijo* opravljajo gozdovi, ki varujejo naselja in rekreacijske površine pred vplivi hrupa, aerosolov, plinov in žarčenja. Sledi ji *obrambna funkcija*, ki je v času miru omejena na objekte na Rudnem polju. Celotna Pokljuka opravlja *turistično-rekreativno funkcijo*, saj vedno večji množici obiskovalcev omogoča stik z naravo in spremembo okolja. Enkratno, izjemno okolje zadovoljuje pohodnike, gornike, tekače, kolesarje, sprehajalce, občudovalce, turne smučarje, gobarje, lovce, vojake, šolsko mladino... Seznanjanju javnosti z zakonitostmi gozda, zanimivimi ekosistemi, učnimi objekti služi *poučna funkcija*. Poključki gorski gozd je med evropskimi in svetovnimi gozdarji cenjen, saj si ga letno ogleda preko 10 mednarodnih ekskurzij. Povečuje se tudi obisk osnovnih in srednjih šol, ki želijo spoznati gozd in gozdarstvo. Gozdovi tudi varujejo *naravno in kulturno dediščino*. Ob dejstvu, da leži Pokljuka v Triglavskem narodnem parku, je ta funkcija še pomembnejša. Gozdovi skrivajo zanimivo dendrološko dediščino, jame in brezna, čelne morene poključskega ledenika, sotesko Ribnice,

barja. Kulturno dediščino pa predstavlja bogato izročilo pastirske stavbne dediščine, spomeniki NOB, ostanki savske linije... Tudi *raziskovalna funkcija* ni nepomembna. Gozdovi od Gole ravni do Kleka in v okoličici planin, turističnih in rekreacijskih površin pa imajo tudi pomembno *estetsko funkcijo*.

Zadnji del predstavljajo *proizvodne funkcije*. Ker so gozdovi pretežno gospodarski, je pomembno zastopana *lesnoproizvodna funkcija*. Obstajajo tri kategorije obremenjenosti z intenziteto sečnje: nad 5 m³/ha, 2-5 m³/ha in pod 2 m³/ha. Pred tem imajo prednost ekološke in socialne funkcije. Gozdovi služijo tudi pridobivanju *drugih gozdnih dobrin*. Pokljuka ima sedem semenskih sestojev za pridobivanje semena smreke. Priljubljeno je tudi nabiranje gob, borovnic, malin, jagod, zelišč in mahov. Na koncu pa je v gozdovih, ki so pomembni za izboljšanje prehranskih razmer in gojitev divjadi, prisotna *lovnogospodarska funkcija*, ki ob usklajenih populacijah živalskega sveta ni problematična. Žal trditve v celja le za gamsa in srnjad, medtem ko jelenjad in mufloni povzročajo nepopravljivo škodo v mladovjih jelke in bukve.

Vse povedano smo gozdarji pri obnovi načrta vnesli na karte. V gospodarskih gozdovih se ekološke in socialne funkcije prekrivajo 2,6-krat, v varovalnih gozdovih pa celo 4,3-krat.

Gozdove na Pokljuki naj bi varovali Zakon o gozdovih, Zakon o TNP in Alpska konvencija (podpoglavje Gorski gozd).

In kakšen je današnji utrip Pokljuke? Stanje meji na anarhijo. V tem slikovitem prostoru se križajo različni interesi, tradicije, pogledi, razvojne vizije, ki lahko brez pretehtanih odločitev privedejo do kaosa.

Pokljuka je razdeljena med blejsko in bohinjsko občino. Trenutni lastnik je Sklad gozdov RS. Za kompleks poteka postopek vračila po Zakonu o denacionalizaciji.

V tem prostoru se pri sočasni rabi prostora srečujejo in križajo naslednji uporabniki:

1. **Država** - le-ta bi morala s pristojnimi službami poskrbeti za izvajanje določil in obveznosti iz Zakona o gozdovih, Zakona o TNP in Alpske konvencije. Obe občini pa bi morali odločno pričeti z aktivnostmi, da bi se lahko pričelo z resnim delom pri ureditvenem načrtu. Razvoj je trenutno prepuščen skromnim podlagam smernic družbenega plana bivše občine Radovljica za obdobje 1986-2000 in odloku za plansko celoto TNP. Dokumenta kličeta po preverjanju, obnovi in dopolnitvi. Trenutno je razvoj v fazi sprenevedanja in prepuščen iznajdljivosti posameznikov.

Iz domače in tuje prakse

2. Gozdarstvo - panoga z dolgoletno tradicijo načrtnega dela. Za skladen razvoj gozdov skrbi Zavod za gozdove Slovenije, operativno pa dela po pogodbi s Skladom kmetijskih in gozdnih zemljišč RS izvaja GG Bled d.d.. Obstoječa organiziranost pa ni primerna zaradi podvajanja del in podatkov, morja pregledov, odločb, zapisnikov, poročil in še česa. Pa prepustimo to raje tistim, ki o tem odločajo in pogumno stopajo po začrtani poti. Zaradi nejasne prihodnosti se vlaganja v gozd zmanjšujejo. Cene lesa padajo, lastnik želi primerno rento, izvajalci morajo poslovati vsaj z minimalnim dobičkom. Vse to breme pa nosi gozd. Stroka bi morala odločneje pristopiti k prizadevanjem, da bi poključski gozdovi dobili status gozdov s posebnim pomenom. Le-to bi bilo zagotovilo, da bi se stvari uredile in da bi gozd lažje zadihal.

3. Kmetijstvo - tradicionalen, stoleten sopotnik poključskega gozda. Na žalost pa večni kršilec na področju nenadzorovane gozdne paše, ki jo v zadnjih letih ministrstvo celj subvencionira. Vse to početje se skriva za servitutnimi pravicami, o katerih je gozdar Carl Posch že leta 1888 črno na belem pisal, da o njih ni dobil izvršne listine. Do druge svetovne vojne in še nekaj let po njej se je ta problem reševal na dogovorni način. Trenutno se bohinjske krave prosto pasejo na območju do Lepih kopišč, gorjanske pa na Rudnem polju. Kravam se pridružujejo še ovce, konji in koze. Urejena paša poteka samo na planini Javornik in delno na Goreljku. Nerazumljiva so razmišljanja o pomanjkanju pašnih površin na Pokljuki, medtem ko se privatni rovti na obrobju planote intenzivno zaraščajo. Lani je zaradi manjšega stalčja živine sameval in ostal slabo popašen ograjen pašnik v Praprotnici.

4. Vojska - po podatkih iz gozdarске kronike je leta 1935 na Rudnem polju pričela graditi taborišče. Leta 1939 so se gozdarji pritoževali nad orožnimi vajami, ki so povzročile vznemirjenje divjadi. Vojaško taborišče (lesene barake) je 12. 11. 1944 pogorelo. Po vojni so zgradili zidane objekte, napeljali vodovod s Konjščice in Zlatih vod in za potrebe usposabljanja postavila še vlečnici na Krašci pod Viševnikom. Po osamosvojitvi je slovenska vojska (SV) obnovila in posodobila kasarno, zgradila čistilno napravo in obnovila depandanso. Zgrajena sta bila heliodrom in sistem tekaških prog, kjer se iz leta v leto beleži strm vzpon tekaških in biatlonskih prireditev. V vadbenem centru je nastanjena gorska šola SV. Vadbeni center služi usposabljanju različnih enot SV, občasno tudi enotam NATA. Po uradnih zagotovilih 2. operativnega poveljstva poteka vsa dejavnost v skladu z dogovorom s

pooblaščenimi institucijami. Kot gozdar, ki spremljam dogajanja v tem prostoru, pa imam pomisleke ob uporabi avtomatskega orožja, ob organizaciji patroljnega teka, ob nepospravljenih oznakah kontrolnih točk orientacijskih pohodov, pretirani uporabi motornih sani, helikopterskih preletih, streljanju z naboji paintball po deblih smrek... Čeprav Pokljuka uradno ni poligon za urjenje, se tovrstna aktivnost povečuje.

5. TNP - v tem prostoru ga čaka še veliko dela.

6. Gorništvo - tesno povezano s Pokljuko. Pokljuka je idealno izhodišče za obisk Triglava, Viševnika, Lipance in Debele peči, težave pa povzročata pomanjkanje parkirišč in prenasičenost smeti. Poti so označene, vendar imata poti na Viševnik in proti Triglavu številne variante, kjer so opazni začetki erozijskih procesov. Masoven obisk zahteva v poletnem času dobro oskrbo planinskih postojank. Julija in avgusta imajo helikopterji obilico dela. Živahno je tudi pozimi, saj je celo območje prepredeno s smučinami turnih smučarjev.

7. Turizem in rekreacija - na Pokljuki strmo naraščata. Povečuje se število enodnevnih obiskovalcev. Po podatkih TNP je Pokljuko ob konicah v letu 1997 obiskalo tudi čez 4.000 obiskovalcev, ki so se nenadzorovano porazgubili po planoti. Obiskovalce zadržijo le zaprte zapornice na gozdnih cestah. Zaradi neurejene kanalizacije predstavlja naselje počitniških hišic in domov na Goreljku nepredvidljivo ekološko bombo. Občutljivost in ranljivost okolja zahtevata ustavitve širjenja nastanitvenih kapacitet. Pobude in želje pa potrjujejo obratne procese. Pozimi je Pokljuka na razpolago sprehajalcem, smučarjem, tekačem, turnim smučarjem in voznikom motornih sani. Vsa dogajanja so prepuščena lastnemu toku. Tudi memoranduma o tekaških progah po dveh letih še vedno niso podpisale vse zainteresirane strani. Skromne zime v dolinah v zadnjih letih povzročajo Pokljuki s povečanim pritiskom obiskovalcev dodatne težave. Poletja in lepi jesenski dnevi pa prinesejo Pokljuki množice domačih in tujih turistov, izletnikov, planincev, nabiralcev gozdnih sadežev in zelišč. Pravi šok doživlja Pokljuka v dneh, ko se pojavijo gobe. Takrat se valijo množice obiskovalcev, v katerih se prebudi nabiralniški nagon. Za njimi ostajajo žalostne podobe izropanih gozdov.

Toliko na kratko o utripu Pokljuke, ki vztrajno kliče po ureditvi številnih perečih problemov. Žal jih tisti, ki so za to poklicani, ne slišijo in ne vidijo. Mogoče pa se bo končno le kaj premaknilo?

Namen, usmeritev in aktivnosti komisije za razvoj turizma v gozdnem prostoru¹

Janez POGAČNIK*

1 UVOD

Turistična zveza Slovenije, Zveza gozdarskih društev Slovenije in Zavod za gozdove Slovenije so 26. oktobra 1995 v Škofji Loki pripravili obsežno posvetovanje na temo Turizem v gozdnem prostoru. Pripravljenih je bilo 17 referatov, ki so objavljeni v knjižni zbirki TURISTIČNA MISEL, št. 3, Lj. 1995. Obsežna obravnava problematike na posvetovanju je med zaključke uvrstila tudi zahtevo, da se imenuje komisija za razvoj turizma v gozdnem prostoru. Komisija je bila konstituirana na prvi seji, 4. marca 1996. Izhodišče in osnova za delo komisije so ugotovitve posvetovanja in letni program Turistične zveze Slovenije, ki sega na to področje problematike. V programu dela komisije so navedena izhodišča, namen, cilj, usmeritve, neposredne aktivnosti in tudi usmeritve za izvajanje programa. Izhodišča, cilj in usmeritve imajo dolgoročni značaj in jih je mogoče uveljaviti postopno, zato jih bom tukaj informativno navedel ter podal kratek pregled dosedanjih aktivnosti komisije, da bomo lahko skupaj ocenili opravljeno delo in dali nove spodbude in usmeritve za skupno delo vseh zainteresiranih v gozdnem prostoru. Hkrati smo v zaključku dodali aktualne naloge za skupno delo v prihodnje.

2 NAMEN, CILJ IN USMERITEV PROGRAMA DELA KOMISIJE

Namen programa dela komisije za turizem v gozdnem prostoru je, da pomaga komisiji pri koordinaciji različnih interesov pri razvoju rekreacije in turizma v gozdnem prostoru, da prispeva k preprečevanju ali omejitvi škodljivih vplivov na naravne potencialne in da prispeva k uveljavitvi večnamenskega, sonaravnega gozdnega gospodarjenja, ki razširja trajnost gozdov na vse funkcije gozdov (kar zahteva tudi razvoj naravi prijaznega turizma). Zato je komisija v program aktivnosti vključila neposredne naloge, s katerimi bi ustrezno pomagala razreševati vprašanja, kot so: kako vključiti gozd in njegove posebnosti ter lepote v turistične namene, kako ga pri tem varovati in kako sodelovati

z ustreznimi strokovnimi službami ter vsemi zainteresiranimi. Cilj programa je zagotoviti uveljavitev sklepov posvetovanja, ki dajejo dolgoročno usmeritev za razvoj turizma v gozdnem prostoru, in spremljanje uresničevanja teh sklepov. Navajamo pomembnejše usmeritve:

- V strategiji razvoja turizma v gozdnem prostoru je treba upoštevati omejitve, varovanja in vzdrževanje gozdnega prostora.
- Turistična dejavnost v gozdnem prostoru mora upoštevati, da se varujejo, vzdržujejo in usklajeno razvijajo ekološke, socialne in proizvodne funkcije gozda.
- Turistično funkcijo je treba skrbno načrtovati in jo glede na različne cilje in publiko ločiti od rekreacijske funkcije.
- Pri razvoju turizma je treba upoštevati tako evropsko ohranjevalno strategijo in podeželje kakor tudi konvencije in druge mednarodne listine, ki jih je ali naj bi jih podpisala naša država.
- Reševanje vprašanj turizma v gozdnem prostoru mora biti interdisciplinarno in mora vključiti vsa ministrstva, raziskovalne, gospodarske in vzgojno-izobraževalne organizacije.
- Pri razvojnih programih turizma in varovanja narave je treba upoštevati možnosti in interese lokalnega prebivalstva.
- Obiskovalce v gozdu in gozdnem prostoru je treba usmerjati in voditi, kar je bolje kot vse prepovedovati in preprečevati.
- Turizem v gozdnem prostoru je treba povezati z oza-veščanjem in izobraževanjem javnosti, kar je obveznost vseh, ki vodijo ali usmerjajo turiste v gozd.
- Različne oblike turizma je mogoče in tudi treba razvijati s sodelovanjem turizma in gozdarstva s sredstvi, ki jih je mogoče zagotoviti s trženjem ali s pomočjo države brez škode za naravne vire.
- Za razvoj turizma v gozdnem prostoru in s tem za razvoj podeželja je treba posvetiti pozornost načrtovanju in vzdrževanju cest v gozdnem prostoru ter režimom njihove uporabe.
- Vse vrste turizma so pomemben vir sredstev in jih je treba namensko vlagati v ohranjanje in razvijanje turistične ali rekreacijske funkcije v gozdnem prostoru.

* mag. J. P., univ. dipl. inž. gozd., Kranj, Kebetova 25, SLO

¹ Prispevek je bil predstavljen na posvetu Možnosti in perspektive razvoja turizma v gozdnem prostoru, 16. 6. 1999 na Mašunu

Iz domače in tuje prakse

3 DOSEDANJE IZVAJANJE PROGRAMA DELA KOMISIJE

V obdobju svojega delovanja je komisija sprejela program dela in obravnavala problematiko s sledečih področij:

1. Zaključke posvetovanja na temo Turizem v gozdnem prostoru ki jih je posredovala vsem institucijam, ki lahko prispevajo k razreševanju nakazane problematike. Komisija je tudi pripravila vsebino zaključkov posvetovanja za objavo v glasilih Lipov list in Gozdarski vestnik.

2. Obsežno problematiko o gozdnih učnih poteh v turistični ponudbi je komisija obravnavala na dveh sejah. Iz razprave je zaključila, da je treba ločiti več kategorij, pri do sedaj izdelanih gozdnih učnih poteh in o tem izdelati ustrezen prospekt za turistično ponudbo, predvsem pa v prvi vrsti razgrniti široko paleto problematike z vsemi zainteresiranimi za to področje turistične aktivnosti. V ta namen sta Turistična zveza Slovenije in Zavod za gozdove Slovenije junija 1998 v Korovcih organizirala posvetovanje na temo Gozdnice učne poti v turistični ponudbi. Na posvetovanju so bili sprejeti zaključki, ki naj bi jih poskušali uveljavljati, vsako leto pa bi preverjali dosežene rezultate na skupnih srečanjih vseh vzdrževalcev teh poti v Sloveniji.

3. Urejanje okolja v gozdnem prostoru v turistični ponudbi se je obravnavalo na vseh sejah komisije. Članica komisije je na seji komisije predstavila celovit projekt urejanja gozdnega okolja za območje Snežnik. Pripravljeni projekt je že v izvajanju. Komisija je ocenila, da bi načrtno urejanje gozdnega prostora pospešili tako, da bi s projektom seznanili čim več zainteresiranih, ki se vključujejo v razreševanje te problematike, zato je bilo organizirano posvetovanje na Mašunu.

4. Vsako leto program Turistične zveze Slovenije vključuje področja, ki so vezana na delovanje komisije za gozdni prostor. Posamezni člani komisije so se po programu dela udeležili različnih oblik aktivnosti Zveze gozdarskih društev Slovenije in so posredovali mnenje ali stališča komisije.

5. Obravnava in neposredni dogovori z Zavodom za gozdove Slovenije nakazujejo potrebo, interes, možnosti, vsebino in oblike delovanja pri organiziranem skupnem delu na področju turizma v gozdnem prostoru, hkrati pa tudi postavljajo zahtevo, da je treba v ta namen sistemsko zagotoviti sredstva, da bi se lahko preko te ali podobne koordinacije na državni ravni realizirali določeni projekti, ki so vezani na vzdrževanje in razvoj turizma v gozdnem prostoru.

6. Spremljanje ostalih nalog iz programa dela navajamo le s tematiko problemov, ki jih je komisija obravnavala, in sicer:

- o sanaciji in vzdrževanju gozdnega prostora z javnimi deli na turističnih območjih gozdov,
- o raznih oblikah popularizacije gozdov, povezanih z rekreacijskimi aktivnostmi,
- o problematiki popotništva in kolesarjenja v gozdnem prostoru,
- o problematiki divjih odlagališč v gozdovih s posebnim poudarkom na primestnih gozdovih.

Poleg tega komisija podpira regijska gozdarska tekmovanja, povezana s turističnimi programi, in zato je prevzela pobudo, da se tako tekmovanje organizira tudi na državni ravni.

4 USMERITVE V PRIHODNJE

V programu pa je ostala še vrsta nalog, ki bi jih zlasti s sodelovanjem turističnih društev, terenske gozdarske službe Zavoda za gozdove Slovenije, gozdarskih in planinskih društev morali usklajeno izvajati in nadaljevati začeto delo na prej navedenih področjih. To sodelovanje je zlasti aktualno na sledečih področjih:

- pri planiranju in urejanju gozdnega prostora za razvoj turizma ter pri določanju in urejanju rekreacijskih območij;
- v sodelovanju z MOP – Uradom RS za naravno in kulturno dediščino in regionalnimi zavodi RS za naravno in kulturno dediščino naj bi komisija organizirala pripravo predloga o izboru in ovrednotenju tiste naravne in kulturne dediščine v gozdu in gozdnem prostoru (na osnovi inventarja naravne in kulturne dediščine RS), ki je lahko turistična ponudba v najbolj obiskanih turističnih območjih;
- komisija za turizem v gozdnem prostoru naj sodeluje s komisijo za pešpoti in pripravi pobudo za izdelavo pregleda vseh vrst poti v gozdnem prostoru, ki se ali se lahko neposredno ali posredno vključijo v razvoj turizma v gozdnem prostoru;
- komisija naj organizira pripravo idejnega projekta za izdelavo projekta o gozdnih učnih poteh, ki se lahko vključijo v različne oblike turistične ponudbe. V ta namen je potrebno:
 - evidentirati, animirati in anketirati vse interesente,
 - pripraviti vsebinsko zasnovo in finančno konstrukcijo,
 - poiskati finančno podporo;
- komisija naj organizira razgovor:
 - o problematiki kolesarjenja v gozdnem prostoru z vsemi zainteresiranimi,

- o problematiki divjih odlagališč v gozdnem prostoru z vsemi odgovornimi inšpekcijskimi službami za gozd in gozdni prostor (s poudarkom na primestnih gozdovih, mestnem zelenju in na najbolj obiskanih gozdovih v bližini turističnih in rekreacijskih centrov);
- komisija naj pripravi pobudo za osnutek zasnove usmerjenega raziskovalnega projekta o nosilni kapaciteti gozda in gozdnega prostora za razvoj različnih aktivnosti, za razvoj turizma in o tem animira ustrežna ministrstva in raziskovalne institucije;
- na osnovi dosedanjih ugotovitev in sklepov posvetovanj ter na osnovi spremljanja izvajanja teh skle-

pov, naj komisija pripravi predlog za vlado RS, da imenuje koordinacijsko telo, ki bo zagotovilo pogoje za učinkovito realizacijo usmeritev za razvoj gozdu prijaznega turizma po načelih trajnostnega gospodarjenja z naravnimi viri;

· naloga komisije je tudi stalna skrb za obveščanje in osveščanje javnosti o vlogi in pomenu turizma in rekreacije v gozdnem prostoru.

Vse navedeno naj služi boljši medsebojni obveščeni, naj vzpodbudi aktivno sodelovanje vseh zainteresiranih in prispeva k usklajenemu razvoju turizma v gozdnem prostoru.

Gozdarstvo v času in prostoru

Projekt COST E4 "Forest Reserves Research Network" (Evropska mreža gozdnih rezervatov in raziskav)

Jurij DIACI*

Slovenija že od leta 1996 aktivno sodeluje v mednarodnem raziskovalnem projektu **COST E4**, ki se zaključuje z letošnjim letom. V projektu sodeluje devetnajst evropskih držav. Slovenijo zastopata Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire Biotehniške fakultete in Zavod za gozdove Slovenije. Predsednik projekta je dr. Jari Parviainen s Finske.

COST je kratica za "European Cooperation in the Field of Scientific and Technical Research" (evropsko sodelovanje na področju znanstvenih in tehniških raziskav) in pomeni eno najstarejših oblik sodelovanja v Evropi. Začelo se je že leta 1971, ko se je za sodelovanje odločilo devetnajst držav. Znanstveno-tehnično sodelovanje v okviru COST temelji na prostovoljni osnovi in je odvisno od financiranja sodelujočih držav. Evropska unija zagotavlja le sredstva za poslovnega tajnika različnih akcij in sredstva za potovanja, krije stroške vabljenih predavateljev ter nudi štipendije za krajša študijska izpopolnjevanja.

V okviru administracije COST v Bruslju je tudi Tehniški komite za gozdove in gozdne proizvode. Gozdarstvo postaja vse pomembnejše v raziskovalnih programih Evropske unije in posredno tudi v akcijah COST (okoljska problematika, trajnostni razvoj, pomen gozdov za rekreacijo, razvoj podeželja itd.). Sem

sodi tudi projekt COST E4 z naslovom Mreža gozdnih rezervatov in raziskav.

Ozadje in cilji projekta:

Prvotni gozdni sestoji v Evropi postajajo vedno redkejši. Le v njih lahko proučujemo nemoten potek naravnih procesov in naravno stopnjo biotske pestrosti. Oboje je pomembno tako z vidika naravovarstva kot tudi z vidika gospodarjenja z gozdovi. Gozdni rezervati so namreč referenčni (primerjalni) objekti za preverjanje uspešnosti sonaravnega gospodarjenja z gozdovi. Mednarodne aktivnosti in politični forumi - npr. The Earth Summit v Rio de Janeiru leta 1992, Ministrska konferenca o varovanju gozdov v Evropi v Strassbourgu leta 1990 in v Helsinkih leta 1993 ter proces, ki je sledil v Helsinkih med letoma 1994 in 1997, namenjen razvoju kazalcev trajnostnega gospodarjenja z gozdom - poudarjajo ta dejstva.

Cilj projekta je ustvariti evropsko mrežo gozdnih rezervatov z namenom: 1) povezovanja raziskovalnih skupin in tekočih raziskav, 2) omogočanja dostopnosti rezultatov preteklih raziskav, 3) poenotenja raziskovalne metodologije in 4) organiziranja skupne banke podatkov o gozdnih rezervatih in raziskavah.

Najpomembnejše naloge projekta so:

- zbirati in analizirati vse dostopne podatke o gozdnih rezervatih in tekočih raziskavah,

* doc. dr. J. D., univ. dipl. inž. gozd., BF, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, Večna pot 83, 1000 Ljubljana, SLO

- poenotiti in razviti raziskovalno metodologijo za spremljanje strukture in sprememb gozdov,
- pospeševati uvajanje enotnega in trajnega sistema vzorčnih ploskev,
- ustvariti banko podatkov za zbiranje informacij o gozdnih rezervatih,
- doseči soglasje o terminologiji in o pristopih upravljanja z gozdnimi rezervati ter drugimi kategorijami zaščitenih gozdov.

Dejavnost projekta je razdeljena na tri delovne skupine, v katerih Slovenija aktivno sodeluje:

- 1. delovna skupina:** ustvarjanje in vzdrževanje mreže gozdnih rezervatov; koordinator je dr. Winfried Bücking (Nemčija). Glavne zadolžitve skupine so: poenotenje definicij in terminologij o varovanih območjih, zbiranje osnovnih podatkov o obstoječih rezervatih, poenotenje kriterijev za izločanje novih gozdnih rezervatov in oblikovanje bibliografije o gozdnih rezervatih. V tej skupini Slovenijo zastopa doc. dr. Andrej Bončina.
- 2. delovna skupina:** raziskovalna metodologija v gozdnih rezervatih; koordinator je dr. Eduard Hochbichler (Avstrija). Skupina se ukvarja z razvojem in poenotenjem metod raziskovanja, vključno z vidiki oblikovanja statističnih modelov, ki opisujejo stanje in spremembe v strukturi sestojev naravnih gozdov. Slovenijo zastopa doc. dr. Jurij Diaci.
- 3. delovna skupina:** ustanovljena je bila na tretjem sestanku upravnega odbora projekta na Finskem avgusta 1997 in se ukvarja s standardizacijo zbiranja podatkov in z enotno banko podatkov o gozdnih rezervatih Evrope. Skupini predseduje dr. Risto Päivinen (Finska). Slovenijo zastopa Tomaž Hartman.

Pomembnejši dosežki projekta so:

- urejanje in objavlanje nacionalnih poročil o zgodovini, statusu in raziskavah v gozdnih rezervatih,

- izdelovanje priporočil za izločanje in zavarovanje gozdnih rezervatov v Evropi,
- pregled terminologije s področja gozdnih rezervatov,
- izdelovanje priporočil za poenotenje raziskovalnih metodologij v gozdnih rezervatih,
- oživitvev evropske banke podatkov o gozdnih rezervatih in raziskavah, ki so vsem dostopni na medmrežju.

V Sloveniji smo v okviru projekta COST E4 vsako leto omogočili več kratkotrajnih izpopolnjevanj o raziskovalnem delu v gozdnih rezervatih (Short Term Scientific Mission) za evropske znanstvenike. Poleg tega smo v letu 1998 organizirali štiridnevno mednarodno posvetovanje na temo gozdnih rezervatov, ki smo ga združili s tretjim plenarnim posvetovanjem upravnega odbora in delovnih skupin projekta COST E4. Srečanje se je začelo z dvodnevnim znanstveno ekskurzijo v kočevske pragozdove, v gorske gozdove Pokljuke (Triglavski nacionalni park) in v primorski del Slovenije. Posvetovanja se je udeležilo 13 domačih in 46 evropskih strokovnjakov. Ob tej priložnosti smo povabili tudi ugledne znanstvenike iz srednje- in vzhodnoevropskih držav z bogato tradicijo varovanja in proučevanja gozdnih rezervatov, ki v projektu COST E4 formalno ne sodelujejo. V obliki vabljenih predavanj so predstavili razvoj ideje gozdnih rezervatov in aktualno stanje po posameznih državah. Njihovi referati so kot pomemben prispevek k projektu COST E4 objavljeni v zborniku posvetovanja "Virgin Forests and Forest Reserves in Central and East European Countries", ki je izšel v letošnjem letu.

Vse, ki jih zanimajo nadaljnje podrobnosti v zvezi z akcijo, vabimo, da pobrskaajo po domači strani projekta na medmrežju: http://www.efi.fi/Databse_Gateway/FRRN/ oziroma na domači strani Evropske banke gozdnih rezervatov in raziskav: http://www.efi.fi/Databse_Gateway/FRRN/frmndbind.phtml.

Mednarodna znanstvena konferenca UNESCA "Ogenj v sredozemskih gozdovih: preprečevanje - gašenje - erozija tal - pogozdovanje"

Maja JURC*, Andrej KOBLER**, Jošt JAKŠA***

* doc. dr. M. J., univ. dipl. inž. gozd., BF, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, Večna pot 83, Ljubljana, SLO

**A. K., univ. dipl. inž. gozd., Gozdarski inštitut Slovenije, Večna pot 2, Ljubljana, SLO

***J. J., univ. dipl. inž. gozd., Zavod za gozdove Slovenije, Večna pot 2, Ljubljana, SLO

Gozdne požare in njihove posledice raziskujejo od začetka 20. stoletja v številnih predelih sveta, kot pereč problem še posebej v sredozemskem območju. Vendar med požarno ogroženimi območji ni bilo vzpostavljene ustreznega sodelovanja in prenosa izkušenj ter znanja. Zato je grška vlada oz. njena nacionalna ko-

misija za UNESCO pod pokroviteljstvom generalnega direktorja UNESCA iz Pariza organizirala v času od 3. do 6. februarja 1999 v Atenah mednarodno znanstveno konferenco "Fires in the Mediterranean Forests: Prevention - Suppression - Soil erosion - Reforestation".

Konferenca se je udeležilo več kot 250 udeležencev, predvsem iz sredozemskih držav, kot so Španija, Francija, Italija, Slovenija, Grčija, Turčija, Ciper, Tunizija, Sirija, Maroko, Jugoslavija, in tudi iz nekaterih drugih držav, kot sta Rusija in Nemčija. Iz Slovenije smo se konference udeležili A. Kobler, J. Jakša, in doc. dr. M. Jurc. Osnovne značilnosti Slovenije in delovanje ZGS na področju varstva pred gozdnimi požari je bilo predstavljeno z nastopom in posterjem ter razdelitvijo ustreznega gradiva (J. Jakša). Prikazali smo tudi metodologijo raziskav gozdnih požarov v Sloveniji (poster: M. Jurc, A. Kobler). Raziskavo Gozdni požari v Sloveniji začinjamo v okviru triletnega aplikativnega projekta Ministrstva za znanost in tehnologijo in Ministrstva za obrambo (Uprava za zaščito in reševanje).

Delo je potekalo v sekcijah, v okviru katerih so se vrstila tudi tematsko ustrezna predavanja:

- I. Splošen pregled (18 predavanj),
- II. Preprečevanje gozdnih požarov (21 predavanj),
- III. Potek in zatiranje gozdnih požarov (10 predavanj),
- IV. Erozija tal in zaščita (10 predavanj),
- V. Popožarna regresija in pogozdovanje (9 predavanj).

Poslušali smo zanimiva predavanja o zgodovini gozdnih požarov v Tuniziji, Grčiji (v Nacionalnem parku Parnes) in Turčiji. Gozdni požari se v sredozemskem območju pojavljajo ciklično, v bolj ali manj konstantnih časovnih zaporedjih, skozi celotno zabeleženo zgodovino civilizacij. Zaradi tega so požari po mnenju nekaterih razpravljavcev naravni ekološki dejavnik sredozemskega območja. V nekaterih sredozemskih državah, kot je npr. Turčija, poudarjajo, da so rastlinske, živalske združbe in tudi človek prilagojeni na ponavljajoče se požare. Talni požari povzročajo malo škode v gozdovih (drevje z debelo skorjo je zaščiteno pred ožigi). Zaradi mineralizacije organskih snovi so tla na pogoriščih izredno bogata s hranili, kar ustvari ustrezne pogoje za nasemenitev zeliščnih in drevesnih vrst. Na Ahsenit University Centre for Ecological Studies v Turčiji (prof. dr. Tancay Neyisci) pripisujejo gozdnim požarom kot normalnemu pojavu v sredozemskih gozdnih združbah koristnost predvsem v obalnem delu. Požari so tudi pripomoček pri gospodarjenju z gozdom. Vsekakor se z omenjeno razlago

ne moremo strinjati: požari v gozdovih, tudi v sredozemskih, niso sprejemljivi kot način gospodarjenja, ker večletni sukcesijski razvoj vegetacije vedno vračajo na začetek. Upoštevat pa je treba tudi razlike med gozdnimi združbami v sredozemlju.

Španci so predstavili probleme obnove opožarjenih gozdov črnega bora, ki so pogoreli leta 1994 na površini 30.000 ha.

Tretjina referatov se je nanašala na monitoring požarov ter na prostorsko modeliranje požarnega tveganja (potencialna požarna ogroženost) in razvoja požarov. Vtis s teh predavanj je, da se najbolj intenzivne raziskave na področju napovedovanja požarne ogroženosti gozdov in modeliranja razvoja požarov odvijajo v Franciji, Italiji, Grčiji in Španiji. V referatih so bila obdelana nekatera vprašanja, ki so vsebinsko tesno povezana s prostorskim delom projekta Gozdni požari v Sloveniji, predvsem s sklopom, ki se nanaša na sintezo in nadgradnjo obstoječih metod ocenjevanja požarne ogroženosti v Sloveniji oz. na razvoj ekspertnega sistema za ažurno oceno potencialne požarne ogroženosti v okolju GIS. Žal je večina sistemov le na poskusnem nivoju.

Vlaganje vse večjih sredstev v nakup drage protipožarne opreme ne prinaša nujno tudi večje varnosti, če ta oprema ni racionalno uporabljena – bistvena je organizacija in usposobljenost ljudi. Vse bolj prevladuje spoznanje o pomembnosti geoinformacijske podpore pri boju s požari. Sistemi GIS in tehnike daljinskega zaznavanja začinjajo prehajati v operativno uporabo na področjih ocenjevanja potencialne požarne ogroženosti, odkrivanja in spremljanja požarov ter napovedovanja smeri širjenja požarov. Željo po hitrejšem prenosu raziskovalnih spoznanj v prakso so na konferenci izrazili tako gozdarji kot gasilci, pri čemer pa raziskovalci ugotavljajo, da je glavni problem prepričati tudi politike. Nujno je širiti zavedanje javnosti o koristnosti geoinformatike. Dobra geoinformacijska podpora pri odločanju ima ugodne učinke tako na strateški (veliki prihranki zaradi racionalne alokacije finančnih, materialnih in človeških virov za opazovanje, preventivo in gašenje) kot tudi na taktični ravni (precej hitrejša intervencija ob primeru požara in zato manjši obseg požarov). Mnenje razpravljavcev je bilo, da se bo denar, vložen v raziskave na področju geoinformacijske podpore, zaradi učinkovitejšega boja proti požarom večkratno povrnil. Vse zgoraj naštetih države imajo zato številčno in strokovno močne ekipe raziskovalcev ter že nekaj let vlagajo v raziskave gozdnih požarov precejšnja finančna sredstva. Zavedati pa se

moramo, da so geoinformacijski sistemi le eden od pripomočkov za uspešnejše varstvo pred požari. Tere- strična opazovanja, dobra organizacija varstva pred požari in usposobljeni ljudje (opremljeni z učinkovito in ne drago tehniko) so in bodo ostali temelj varstva pred gozdnimi požari, predvsem v manjših državah kot je Slovenija.

Znanje s področja proučevanja požarov je po besedah Johanna Goldammerja, vodje The Global Fire Monitoring Centra obsežno, problem pa je v tem, da ni vedno dostopno. To se je jasno pokazalo pri požarih v letih 1997/98. Rezultat je bila zmeda pri načrtovanju strategije požarnega varstva ter protipožarnih ukrepov. S podporo strokovnjakov UN-FAO/ECE/ILO in organizacij za raziskovanje požarov pod okriljem IGBP/IGAC, IUFRO (sekcija 8.05) in IBFRA je bil zato leta 1998 ustanovljen The Global Fire Monitoring Centre, katerega naloga je globalen monitoring požarov ter zbiranje in distribucija znanja o gozdnih požarih. Informacije so dostopne na internetu (www.uni-freiburg.de/fireglobe), kjer je mogoče najti tudi International Forest Fire News. Center trenutno namenja največ pozornosti velikim gozdnim požarom v JV Aziji. G. Goldammer je izrazil zanimanje za vključitev podatkov o gozdnih požarih v Sloveniji v globalno bazo podatkov, dostopno tudi na internetu. Zanimivo je dejstvo, da skušajo centralno bazo podatkov za gozdne požare urediti v Nemčiji.

Grški kolegi so prikazali stanje v svoji državi, kjer je ogenj eden najpomembnejših ekoloških dejavnikov v gozdovih. Močno je prizadeta tudi prehodna cona

med urbanimi in gozdnimi površinami. Glavni vzrok gozdnih požarov v Grčiji so namerni požigi. Modeliranje tega vidika požarov je težavno, saj v model ni mogoče zajeti tudi psiholoških vzgibov požigalcev. Raziskovalci si pomagajo s posrednimi prijemi, npr. z vključitvijo podatkov popisa prebivalcev. Grčija ima številne protipožarne opazovalnice, vendar pa ugotavljajo, da te ne zadoščajo in da potrebujejo tudi prostorsko oceno požarne ogroženosti. Zato uvajajo metodo ocenjevanja požarne ogroženosti v okolju GIS, ki pomaga pri odločanju kam usmeriti resurse, kaj je trenutno na mestu požara najpotrebnejše in koliko ljudi in opreme je potrebno. Požarno tveganje je odvisno od številnih vplivov, zato je sistem sposoben upoštevati parametre, kot so rastlinski pokrov, gorivo, relief, veter, antropogeni vplivi, zaščitni ukrepi ipd. Zanimiva je tudi analiza vpliva odzivnega časa grških gasilcev na obseg pogorele površine. V povprečju znaša odzivni čas 40 minut in čim daljši je, dalj časa traja, da gasilci požar pogasijo, in večji je končni obseg požara. Značilen časovni prag je 15 minut: če je odzivni čas 15 minut ali manj, požar navadno ne povzroči velike škode.

Evropska komisija (DG XII) financira projekt DELFI, ki ima namen olajšati izmenjavo znanja na področju gozdnih požarov, okrepiti multidisciplinaren pristop ter poenotiti terminologijo. Na domači strani projekta (<http://www.cinar.gr/delfi>) bo sčasoma mogoče dobiti najnovije informacije o njegovem poteku, izdajati pa nameravajo tudi DELFI Newsletter. Vsi, ki so dejavni na področju gozdnih požarov, se lahko

Slika 1: Računljska simulacija širjenja požara (Saitus programme - EU)

Slika 2: Preprečevanje erozije s sečnimi ostanki (Foto: Jošt Jakša)

pridružijo omrežju DELFI (informacije na tel.: +30-1-7250360 ali e-pošta: cinar@hol.gr). Zanimivo poročilo je predstavila italijanska ekipa iz Potenze. Podali so pregled metod ocenjevanja požarnega tveganja na osnovi satelitskih podatkov AVHRR. Predstavili so tudi preventivo in protipožarno zaščito, ki temelji na integraciji satelitskih podatkov in meteoroloških modelov. Francoska ekipa strokovnjakov, ki deluje skupaj s španskimi, portugalskimi, italijanskimi in grškimi raziskovalci v okviru evropskega projekta Saltus (<http://www.cemagref.fr>), pri raziskovanju uporablja tako statističen (študij preteklih požarov) kot tudi teoretičen in eksperimentalen pristop (računalniške simulacije - slika 1, laboratorijsko opazovanje razvoja požara). Ekipa iz moskovskega inštituta za jedrsko varnost je predstavila projekt NOSTRADAMUS, v okviru katerega so razvili kompleksen računalniški model širjenja radioaktivnega oblaka. Povezava tega projekta s problematiko gozdnih požarov je jasnejša, če upoštevamo, da je na širokem območju okoli Černobila v tleh in v biomasi imobilizirana velika količina radioaktivnih snovi. Ob izbruhu velikega gozdnega požara bi se ti onesnaževalci lahko spet sprostili v atmosfero in prizadeli še nova območja.

Med konferenco smo navezali delovne stike z najpomembnejšimi raziskovalnimi skupinami v Grčiji, Italiji in Franciji.

V zadnjem sklopu predavanj je bil poudarek na zaščiti tal po požarih in problemih obnove požarišč. Erozija je ena od najhujših posledic gozdnih požarov. Že tako revna in s prstjo skromna sredozemska rastišča so po požaru izpostavljena hitremu odnašanju prsti in izpiranju hranilnih snovi. Prikazani so bili različni ukrepi za preprečevanje erozije, med bolj zanimivimi pa je uporaba sečnih ostankov, ki jih zlagajo v redove prečno na padnico.

Vsi razpravljavci so ugotavljali, da je hitra in uspešna obnova gozda najboljša zaščita rastišča. Tu pa so se mnenja pričela razlikovati, seveda odvisno od okolja, iz katerega je izhajal razpravljavec. Španci, Francozi in Slovenci se pri svojem delu zavzemamo, da obnova ne poteka le v smeri nasaditve iglastih gozdov, temveč se skladno z možnostmi usmerjamo v obnove (naravne, ekonomske in sociološke), ki vodijo k naravnim združbam, v večini primerov k združbam listavcev.

Predstavljena je bila patentirana grška naprava "BULLET PLANTING" SYSTEM, ki jo uporabljajo za sejanje gozdnega drevja na pogorišča in ki zagotavlja uspešno rast sejank. Naprava je v obliki jeklene osti različne velikosti, v njeno konico pa se vstavi

seme, prst, hranila, zaščitna sredstva proti žuželkam, pesticide in drugo. Vsebinska in velikost konice sta različni glede na vrsto rastline, ki jo sejemo, klimatske in talne razmere ter predhodno pripravo terena za pogozdovanje (e-pošta: kont@eexi.gr). Sejanje se opravi iz helikopterja, kjer je nameščena "strojnica", ki strelja naboje s semenom na površino, ki jo nameravajo pogozditi.

Zadnji dan konference so organizatorji pripravili odlično ekskurzijo. Obiskali smo nekaj 100 ha veliko pogorišče v neposredni bližini Aten. Ogledali smo si način pogozdovanja in erozijsko zaščito tal. Nato smo se odpeljali 150 km na sever, obiskali Parnas in arheološki muzej mesta Delfi.

Organizatorji so želeli ponuditi priložnost številnim raziskovalnim skupinam, ki raziskujejo požare, da izmenjajo izkušnje, ugotovijo morebitne podobnosti ali različnosti v metodah in rezultatih raziskav, oblikujejo internacionalne raziskovalne skupine, razmislijo, katere dele raziskav je potrebno v prihodnosti poglobiti ter kako okrepiti prenos ugotovitev in novih znanj v operativno delo. Menimo, da je bil s kakovostnimi in zanimivimi predavanji, z udeležbo dobrih raziskovalnih skupin in dobro izbranimi terenskimi ogledi namen konference v celoti dosežen.

Zahvaljujemo se slovenski nacionalni komisiji za UNESCO pri MZT, ki je neproračunskim porabnikom sofinancirala potovanje in udeležbo na konferenci.

Slika 3: Žafran (*Crocus sp.*) na pogorišču v bližini Aten (Foto: Andrej Kobler)

5. obletnica delovanja Zavoda za gozdove Slovenije

Prvega maja letos je minilo 5 let, odkar je pričela delovati nova organizacija v gozdarstvu, Zavod za gozdove Slovenije.

Zavod za gozdove Slovenije je javni zavod, ki ga je na podlagi Zakona o gozdovih ustanovila Vlada Republike Slovenije. Organizacijsko je sestavljen iz centralne enote s sedežem v Ljubljani in 8 strokovnih oddelki ter iz 14 območnih enot (Tolmin, Bled, Kranj, Ljubljana, Postojna, Kočevje, Novo mesto, Brežice, Celje, Nazarje, Slovenj Gradec, Maribor, Murska Sobota, Sežana). Območne enote so razdeljene na krajevne enote, te pa na gozdne revirje. V Zavod spadajo tudi 4 gojitvena lovišča s 35 poklicnimi lovci. V javni gozdarski službi v Zavodu je danes zaposlenih 755 oseb.

5. obletnico svojega delovanja je Zavod za gozdove Slovenije praznoval v letošnjem Tednu gozdov, in sicer 26. maja 1999. Prireditev s slovesnim programom je bila v dvorani Gozdarskega inštituta Slovenije na Večni poti 2 v Ljubljani. V avli je bila ob tej priložnosti razstava posterjev s prikazom značilnosti in dela Zavoda. Prireditev je glasbeno spremljal Logaški oktet pod vodstvom pevovodje Janeza Gostiše.

Proslave se je udeležilo nad 100 povabljenih, tako da je bila dvorana skoraj pretesna. Med udeleženci so bili predstavniki ministrstev (Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Ministrstvo za znanost in tehnologijo, Ministrstvo za okolje in prostor, Ministrstvo za obrambo), poslanci Državnega zbora, predstavniki Mestne občine Ljubljana, Biotehniške fakultete, gozdarske fakultete iz Zagreba in mnogih drugih organizacij, s katerimi Zavod za gozdove Slovenije sodeluje. Zvrstili so se številni pozdravni nagovori, v katerih so gostje poudarili uspešen razvoj Zavoda za gozdove Slovenije in dobro sodelovanje z njim.

Andrej Kermavnar, direktor Zavoda za gozdove Slovenije, je v svojem nagovoru dejal, da je vodilo pri delu Zavoda skrb za gozdove in pomoč ljudem. Meni, da smo z dosedanjim razvojem in delom lahko zadovoljni, in to nam lahko tudi vliva pogum za nadaljnje zahtevne naloge, ki so poleg mnogih drugih predvsem

količinsko in kakovostno povečanje, izvedbe nege mladega gozda s strani lastnikov in povečanje usposobljenosti lastnikov gozdov in s tem varnost in kakovost dela. Poudaril je nujnost dobrega sodelovanja s Skladom kmetijskih zemljišč in gozdov, z Upravo za varstvo narave, Upravo za pospeševanje kmetijstva, Upravo za zaščito in reševanje ter pričakovanje dobrega sodelovanja z bodočo Kmetijsko gozdarsko zbornico.

Dr. Lojze Marinček, minister za znanost in tehnologijo, sicer tudi gozdarski strokovnjak, je v svojem nagovoru poudaril, da so številne naloge in odgovornosti, ki jih je prinesel novi zakon o gozdovih, z ustanovitvijo Zavoda za gozdove Slovenije prevzeli predvsem mlajši gozdarski kadri, ki so se morali v spremenjenih okoliščinah spoprijeti z marsikatero neznanjo in problemom ter morda tudi z neusmiljeno in neutemeljeno kritiko v širših strokovnih gozdarskih krogih. Poudaril je tudi, da Zavod za gozdove Slovenije kot javna gozdarska služba omogoča celovito in enotno strokovno obravnavo gozdov.

V programu proslave so bile tudi predstavitve dela Zavoda za gozdove Slovenije. Načrtovanje razvoja gozdov in gozdnega prostora z uporabo sodobne informacijske in računalniške tehnike je predstavil mag. Živan Veselič, vodja Oddelka za načrtovanje razvoja gozdov in gozdnega prostora. Delo na gozdnih prometnicah, sodelovanje z občinami pri izvedbi razpisov za izvedbo in prevzem del ter usposabljanje lastnikov gozdov za dela v gozdovih je predstavil Jurij Beguš, vodja Oddelka za tehnologijo dela in gozdne prometnice. Predstavljeno je bilo tudi področje stikov z lastniki in javnostjo, pomen in obsežnost tega dela, ki od gozdarjev v Zavodu zahteva nova znanja in veščine.

Proslava 5. obletnice Zavoda za gozdove Slovenije ni bila namenjena lahкотnemu ovešanju z lovoričkami, ampak utemeljeni vzpodbudi in podpori pri nadaljnjem delu, zato so bile vse izrečene besede dragocene in s strani predstavnikov Zavoda za gozdove Slovenije hvaležno sprejete.

Tone Lesnik

Dogajanja ob Tednu gozdov 1999

Za nami je 25. tradicionalni Teden gozdov, vsakoletna prireditev, s katero gozdarji zadnji teden v maju predstavimo gozd javnosti. Tradicijo, ki jo je pričela Zveza inženirjev in tehnikov gozdarstva Slovenije, sta tudi letos nadaljevali Zveza gozdarskih društev Slovenije in Zavod za gozdove Slovenije. Letošnji Teden gozdov je potekal od 24. do 31. maja. Tema, ki je oblikovala dogajanja v letošnjem letu, je bila Spoštujmo gozd. Kot je zadnja leta običaj, se je Teden gozdov pričel s tiskovno konferenco, ki sta jo v ponedeljek, 24. maja 1999, ob 10 uri organizirala Zveza gozdarskih društev Slovenije in Zavod za gozdove Slovenije. Na tiskovni konferenci je bilo prisotnih osem novinarjev (dnevnikov Delo in Dnevnik, tednika Gorenjski glas, Radia Slovenija 1. program in vala 202, Radia glas Ljubljane, TV Slovenije in STA). Na tiskovni konferenci so bili tudi predstavniki ostalih osrednjih gozdarskih institucij, predstavniki Ministrstva za okolje in prostor, Uprave za varstvo narave in Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano - gozdarske inšpekcije. Uvodne misli in uvod v dogajanja ob Tednu gozdov ter kratek pregled dela v preteklem letu sta podala g. Ignacij Pišlar, predsednik Zveze gozdarskih društev in g. Andrej Kermavnar, direktor Zavoda za gozdove Slovenije. Po uvodnih besedah sta predsednika odgovarjala na vprašanja novinarjev.

Dogajanja v vseh štirinajstih gozdnogospodarskih območjih so bila organizirana v sodelovanju območnih gozdarskih društev in območnih enot Zavoda za gozdove Slovenije. Če poskušamo dogajanja ob Tednu gozdov strniti v nekaj vrstic je najbolje, da jih predstavimo po območjih.

Tolmin:

Dejavnosti v sodelovanju s šolami (poučni izleti, predavanja, naravoslovni dnevi, literarni natečaj, vodenja učencev po gozdnih učnih poteh). V Ajdovščini so za obiskovalce odprli novo učno pot. Pri planinskem domu v Bovcu so prižgali oglarsko kopo in nadaljevali s prikazom gozdnega dela na star način z uporabo konjev.

Bled:

Organizirano je bilo srečanje z novinarji, ki je bilo posvečeno vprašanju o gozdnih rezervatih, odnosih lastnik-njegova lastninska pravica in urejanju le-te v prihodnosti. Učenci četrtilih razredov so bili tudi letos povabljeni k likovnemu natečaju. Najboljšim delom so podelili nagrade. Prireditve so popestrili člani Gozdarskega društva Bled s svojimi fotografijami.

Kranj:

Tiskovne konference ob Tednu gozdov so se udeležili tudi prosvetni delavci. Šest osnovnih šol je sodelovalo na likovni razstavi na temo Spoštujmo gozd. Organizirani so bili naravoslovni dnevi, predavanja in vodenja po gozdnih učnih poteh. Dejavnosti ob Tednu gozdov so bile dopolnjene s predstavitev v lokalnih medijih poročanja. Območna enota Zavoda za gozdove Slovenije je izdala zloženko s predstavitev območja.

Ljubljana:

V sodelovanju s šolami so bili organizirani naravoslovni dnevi in vodenja po gozdovih. Osnovne šole Mestne občine Ljubljana (štirinajst šol) so sodelovale na natečaju za najboljša literarna dela na temo Spoštujmo gozd. Organizirana je bila okrogla miza na temo Rimsko zidovje - limes kot kulturna dediščina in ekskurzija na temo Ekološke funkcije gozda v Zasavju. Svoje dejavnosti so ljubljanski gozdarji predstavili tudi v lokalnih medijih. Nekaj dni po Tednu gozdov je bila, še vedno v sklopu dogajanja ob Tednu gozdov, na Malem vrhu pri Trebeljevem odprta učna pot.

Postojna:

Zaradi obilice snega, ki je letos obležal v gozdovih pozno v pomlad, se je osrednja prireditev postojnskih gozdarjev, otvoritev gozdne učne poti Sviščaki in spremljajoča okrogla miza o turizmu v gozdu, nekoliko zavlekla v začetek junija. Kljub temu so gozdarji v lokalnih medijih obveščanja ob Tednu gozdov doobra zapolnili medijski prostor.

Kočevje:

Organizirana je bila novinarska konferenca. Za učence osnovnih šol je bil organiziran naravoslovni tabor in izdana brošura Spoštujmo gozd. Organiziranih je bilo več predavanj in predstavitev na temo gozda. Odprti sta bili razstava Gozdarstvo na Kočevskem in Roška pešpot.

Novo mesto:

Novomeški gozdarji so za Teden gozdov pripravili film o delu revirnega gozdarja, prispevke na lokalni TV in v lokalnem časopisju. Območna enota Zavoda za gozdove Slovenije je izdala zloženko s predstavitev območja. Mladini in vsem ostalim, mladim po srcu, pa so bila namenjena vodenja po gozdnih učnih poteh.

Brežice:

Osrednja prireditev brežiških gozdarjev je bila predstavitev knjige Zeleni zakladi ob Krki in Savi, ki jo je popestrila projekcija diapozitivov širšega izbora

za knjigo. Ob knjigi so pripravili novinarsko konferenco in klepet z Brežičani.

Celje:

V okviru Tedna gozdov je bila pripravljena enotedenska prireditev na Boču, kjer so prikazali kuhanje oglja, žganje apna, iznos lesa s konji in potek gozdarskih del z ročnim orodjem. Prireditve so vsak dan spremljale različne kulturne dejavnosti, ki so popestrile dogajanje. V sodelovanju z Zvezo gozdarskih društev Slovenije je bil organiziran izlet za gozdarje veterane.

Nazarje:

Knjizica Zdaj te spračuje gozd, ki je bila izdana ob Tednu gozdov, je delo učencev 5. razreda OŠ Blaža Arniča in nagrajencev literarnega natečaja, ki so ga savinjski gozdarji organizirali v letu 1998. Gozdarji so gozd približali javnosti tudi z vodenji po učnih poteh, prikazom oglarjenja, multivizijsko predstavitev naravne dediščine in prispevki v lokalnih medijih. Poleg tega so odprli še učno pot Kronovo-Debrce.

Slovenj Gradec:

Aktivnosti so se pričele že aprila in so potekale cel maj. V tem času so gozdarji vodili mladino po gozdu, po učnih poteh, sodelovali pri naravoslovnih dnevih in naravoslovnih projektih osnovnih šol. Za učence 4. razredov v regiji je bil organiziran kviz. Srečanja z gozdarji so pripravili tudi za najmlajše, to je vrtce. Za člane Gorske straže so organizirali predavanje o gozdu. V začetku junija pa so v Vuzenici odprli gozdno učno pot Pistrov Grad.

Maribor:

Tudi v letu 1999 so mariborski gozdarji v akciji Dober gospodar izbrali lastnika leta. Za drevo leta je bila izbrana jerebika (*Sorbus aucuparia*). Nekaj jerebik so skupaj z osnovnošolci posadili na šolska dvorišča. Za žival leta so izbrali poljskega zajca. Ob Tednu gozdov so potekale različne prireditve, kot so: predavanje o žolnah v gozdu, medobčinsko tekmovanje v spretnosti pri delu z motorno žago, razstava fotografij o gozdu in fotoreportaža na vodilno temo Tedna gozdov.

Murska Sobota:

Gozdarji ob Muri in preko Mure so pričeli Teden gozdov s kontaktno oddajo na radiu Murski val. Po zgodovinskih virih so povzeli in izvedli ozelenitev grajskega dvorišča v Negovi. Ljudem so predstavili redka drevesa in drevesa izjemnih dimenzij. V Čentibi je bila organizirana okrogla miza o možnostih za sanacijo gozdov, ki jih ogroža bela omela (*Viscum album*). Za konec so pripravili tesarske dneve v Kobilju.

Sežana:

Izvedba literarnega natečaja na temo Spoštujmo gozd je potekala za učence predmetnih stopenj vseh osnovnih šol v območju. Akcija je bila izvedena v sodelovanju z Zavodom RS za šolstvo. Za vse ljubitelje gozda, ki so želeli поблиže spoznati lepote in skrivnosti slovenske Istre, pa je bil organiziran izlet s strokovnim vodenjem.

Ljubljana:

V sredo, 26. maja, je bila slavnostna prireditev ob 5. obletnici Zavoda za gozdove Slovenije. Povabilu so se odzvali tudi visoki predstavniki ministrstev, poslanci Državnega zbora, predstavniki političnih strank in Mestne občine Ljubljana.

Telekom Slovenije je v sodelovanju z Zavodom za gozdove Slovenije izdal telekartico z motom Spoštujmo gozd.

Ob vseh naštetih aktivnostih, prireditvah, otvoritvah in drugih dejavnostih, tu ni mogoče zajeti vsega, kar se je dogajalo ob Tednu gozdov. Zato naj ne zamerijo tisti, katerih trud in prizadevanja tukaj niso predstavljena.

Ob vsej pestrosti dogajanja širom po Sloveniji, ki je odraz ustvarjalnosti gozdarstva, je v nekaterih okoljih vseeno zaznati pomanjkanje svežih idej in novih pristopov pri delu in ozaveščanju javnosti. Naj to ne zveni kot kritika delu, temveč le kot spodbuda k iskanju novega in boljšega.

Jošt Jakša

Otvoritev gozdne učne poti Mali vrh (Foto: Jošt Jakša)

Pet ekip, da o žogi ne govorimo

Zgodilo se je. Že tretjič. Prvič v Kranjski Gori iz navdušenja, drugič v Kočevju s pomočjo zagona in želje in tretjič ... tretjič je že tradicionalno, mar ne? Ali že čutite dih trajnosti? Odkrijmo nežno tančico radovednosti in zaupajmo dogodek – III. GOZDARSKI ODBOJKARSKI TURNIR.

Dvaindvajsetega dne v mesecu ljubezni smo prestopili meje službene izoliranosti in se v telesno-športni zamaknjenosti podali na vročično pot športne sreče, zmagi in prestižu naproti.

V mestu, kjer Kokra hladi Savo, je zmaga pripadla ekipi, kaj ekipi, stroju z Bleda. In to že tretjič, da ne bo pomote. In to kljub temu, da so najstarejša ekipa. Ni kaj, Gorenjci neradi dajejo oz. prepuščajo, tudi zmage. Čestitamo še enkrat.

Drugo mesto je pripadlo Kočevju. Še vedno je skrivnost, kako jim je uspelo. Preverja se identiteta nastopajočih. Vsaj enemu članu ekipe smo dokazali, da ima v krvi več bakterij borelioze kot hemoglobina (dr. Strle je navdušen). Sumljivo Pavle, sumljivo ...

Tretja je bila ekipa manekenov iz Novega mesta. Najlepše oblečena ekipa ... pozna se sponzorstvo d.d.-ja ... morda je k uvrstitvi pripomogla ena cela navijačica. Super - uspelo vam je.

Odlično četrto mesto je osvojila psihofizično najstabilnejša ekipa - ŠD ŠTOR. Žal so bile na delu sovražne sile, ki so z subverzivno dejavnostjo onespobile orožje ekipe. Poleg tega je ekipa že kazala znake trujenosti po napornih pripravah.

Neverjetno peto mesto pa je pripadlo ekipi iz Slovenj Gradca. Temperament in želja še nista zapustila te ekipe, kar je občutil naš pomožni sodnik (ti, ti Hans). Res pa je, da so zmagali v družabnem delu turnirja.

Na koncu je sledila še slavnostna podelitev pokala in priznanj. Žal je to terjalo tudi določene žrtve - človek je pač na vrhu prehranjevalne verige (običajno).

Naslednji turnir bo. V Novem mestu. V novem tisočletju. Pričakujemo vas.

Topel pozdrav.
Vaš Robert Krajnc

Servis zmagovalne ekipe

Napovedujemo in vabimo

Natečaj za fotografije, ki bodo objavljene v Gozdarskem vestniku v letu 2000

Naslov letošnjega fotografskega natečaja je **Skrivnosti gozda**. S tem želi uredništvo Gozdarskega vestnika svojim bralcem predstaviti utrip gozda, ki je skrit vsakdanjemu pogledu in ki je v obilici dogajanj in doživetij v gozdu vse prevečkrat prezrt, ki pa ne uide izurjenemu očesu gozdarjev - fotografov. Na natečaju tako pričakujemo fotografije, ki predstavljajo zanimive, enkratne igre narave, nenavadne oblike rasti in sožitij gozdnih prebivalcev ter druge posebnosti gozda in gozdnega prostora.

Pogoji kandidiranja na natečaju so naslednji:

- Na natečaju lahko sodelujejo fotografi, ki bodo do vključno 10. 10. 1999 po pošti poslali najmanj en kakovosten barvni diapozitiv ali barvno fotografijo, ki vsebinsko ustreza razpisani temi in je bila posneta v Sloveniji v zadnjih petih letih.
- Zaradi kakovosti reprodukcije so bolj zaželeni diapozitivi, barvne fotografije pa morajo biti velike najmanj 13 x 18 cm. Pri izboru fotografij za naslovnico Vestnika bodo imele prednost pokončne fotografije.

- Vsakdo lahko predloži največ 40 izdelkov.
- Oddanemu gradivu je potrebno priložiti osebne podatke (ime in priimek, naslov, EMŠO, žiro račun in davčno številko).

Natečajno gradivo pošljite na naslov: Zveza gozdarskih društev Slovenije, Večna pot 2, 1001 Ljubljana, Slovenija, s pripisom Fotografski natečaj GV 2000.

Komisija v sestavi mag. Roberta Brusa, dr. Boštjana Koširja, Barbke Tišler in urednika Gozdarskega vestnika bo pregledala prispelo gradivo in izbrala:

1. Fotografijo leta 2000
2. Sedem fotografij za naslovnice Gozdarskega vestnika v letu 2000
3. Deset fotografij za trajni odkup materialnih avtorskih pravic.

Izbrane bodo največ tri (3) fotografije istega avtorja.

Prispevkov, ki ne bodo v celoti ustrezali razpisanim pogojem, komisija ne bo obravnavala.

Rezultati natečaja in imena avtorjev odkupljenih fotografij bodo objavljeni v decembrski številki Gozdarskega vestnika. Fotografija leta bo odkupljena za 15.000 SIT bruto, avtor pa bo nagrajen z možnostjo samostojne razstave svojih fotografij v Galeriji GIS v letu 2000. Fotografije za naslovnico bodo odkupljene po 10.000 SIT bruto, druge fotografije pa po 5.000 SIT bruto.

Vljudno vabljeni k sodelovanju!

Uredništvo GV

Književnost

Skozi Trnovski gozd

Kozorog, Edo: "Skozi Trnovski gozd" (avtor Edo Kozorog; fotografije: Edo Kozorog in Boris Blaško; pregledna karta: Vojko Černigoj; sodelavci pri pisanju besedila: Jože Čermelj, Vojko Černigoj, Ljubo Čibej, Marko Gasparič, Branka Hvala, Iztok Koren, Danijel Oblak in Mitja Turk; izdalo Društvo inženirjev in tehnikov gozdarstva Posočja v sodelovanju z Regionalnim centrom za okolje - Regional Environmental Center for Central and Eastern Europe).- Nova Gorica: Branko d. o. o., 1998.

Prav lična, 30 strani krepkega žepnega formata (A5) obsegajoča knjižica vsebuje naslednjo jedrnatost: Uvod, Trnovski gozd v času in prostoru, Trnovski gozd v očeh gozdarja, Biotska raznolikost Trnovskega gozda, Trnovski gozd v očeh javnosti, Gozdni bonton, Vodnik skozi Trnovski gozd, Povzetek v italijanskem in angleškem jeziku in Priporočena dodatna literatura. Knjižica je opremljena s 14 slikami, od katerih je 11 barvnih fotografij - štiri od teh so na ovitku, ostale pa so karta Trnovskega gozda iz leta 1736 in dva grafikona. V sredini knjižice je na dveh straneh karta Trnovskega gozda v merilu 1:65.000.

Trnovski gozd, ki pokriva 9.000 hektarjev visoke kraške planote, je med največjimi in najbolj ohran-

jenimi gozdnimi kompleksi v Sloveniji. V državni lasti je že 499 let. Vse države, ki so doslej gospodarile z njim, so se zavedale njegovega pomena in ga skrbno varovale. Do nedavnega je veljalo prepričanje, da je les najpomembnejša gozdna dobrina. V knjižici pa so predstavljene še pomembnejše vloge gozda, med katerimi posebno izstopata varovalna in rekreativna.

Vodnik je namenjen obiskovalcem Trnovskega gozda, ki ga lahko obišejo z avtom, kolesom ali peš. Slednji ga bodo še najbolj doživeli. Med zelo številnimi znamenitostmi je avtor izbral 17 najpomembnejših in jih na kratko predstavil. Te so: Trnovo, Pri Žagi, smreka v Šibrovi dolini, Lokve, Poldanovec, javor nad Mojsko drago, Smrekova draga, smreka na javorju ob Paradanski cesti, Golaki, Paradana, Mala Lazna, Smrečje, Mrzovec, Krnica, Kopitnik, Zavetišče Antona Bavčarja na Čavnu in Predmeja.

Številni obiskovalci Trnovskega gozda bodo avtorju za lepo predstavitev in vse koristne napotke upravičeno hvaležni. Še bolj pa bi mu bili, če bi namesto majhne (ne)pregledne karte vodniku priložil večjo zložljivo, tako, kot jo imamo gozdarji in ki danes ni več skrbno varovana državna skrivnost. Tako bi se z lahka orientirali v labirintu številnih gozdnih stez, poti in cest.

Janko Žigon

Propad turjaške graščine – Gozdarstvo turjaške graščine od prehoda v 20. stoletje do 2. svetovne vojne

Pred izidom (avgust/september 1999) je obširno delo gozdarja Tomaža Kočarja, ki obravnava gozdno veleposest grofov s Turjaka. Od pomladi leta 1988 pa do danes, tj. v enajstih letih, se je nabralo res veliko gradiva (skoraj 300 strani formata Gozdarskega vestnika, 60 fotografij, 5 kart in več skic).

Slovenska krajevna zgodovina je bila vedno v veliki meri odvisna od amaterskih zgodovinarjev. Ti so se ponavadi s svojimi publikacijami oddolžili svojim rojstnim krajem ali pa krajem svojega službovanja.

Tomaž Kočar, diplomirani inženir gozdarstva, ni klasičen amaterski zgodovinar, saj raziskuje svoje ožje, to je gozdarsko področje. Čeprav se je v svojem življenju uspešno ukvarjal predvsem z varovanjem in urejanjem gozdov, pa so njegove raziskave bolj usmerjene v smer, ki bi jo lahko imenovali življenje z gozdom, kar pomeni, da gozd ljudi tudi preživlja. Zelo ga zanima tudi tehniška dediščina. Tako ima izjemno pretanjen posluš za vodne žage in mlinska kolesa sploh, ki jih raziskuje na širšem slovenskem področju. Leta 1997 je objavil knjigo Vodni pogoni v borovniški kotlini, zgrajeni pred 2. svetovno vojno.

Knjiga "Propad turjaške graščine", s katere gozdovi se je Tomaž Kočar poklicno ukvarjal, je posvečena gospodarstvu ene najbolj znamenitih kranjskih plemiških rodbin, grofovski turjaški veji Auerspergov. Njihova posest med našimi nekdanjimi zemljiškimi gospostvi ni bila nekaj izjemnega, vendar pa je bila vseeno tako velika, da je funkcionirala kot gozdna veleposest.

Naše nekdanje plemstvo je zelo težko dojelo, kaj se je z odpravo fevdalizma z njim pravzaprav zgodilo. Izpada rednih vsakoletnih fevdalnih dohodkov niso in niso mogli nadomestiti. Preobrazba zemljiških gosposk v kapitalistične obrate je bila zelo počasna, za mnoge prepočasna in neuspešna, saj so morali graščine zaradi prezadolženosti prodati.

Gospodarsko življenje nekdanje slavne kranjske plemiške rodbine, grofov Turjaških, v zadnjih desetletjih njenega aktivnega delovanja na Kranjskem je bilo predvsem v znamenju nekakšnega zapoznelega gospodarskega prebujanja, ki ga je ilustrirala usmeritev v žagarstvo kot najnižjo stopnjo lesnopredelovalne

industrije. Odnos do napredka se je kazal predvsem v razmerju med vodnimi in parnimi žagami, saj so le-te zagotavljale ne le trajnejše izkoriščanje lesnih zalog, ampak tudi izkoristek teh tam, kjer ni bilo na razpolago zadovoljivih vodnih virov. Zdi se, da bi veleposest preživela, če je ne bi zatrla politika, najprej staro-jugoslovanska z agrarno reformo, med vojno uničenje gradu, po vojni pa preprečitev njegove obnove, ki so jo zahtevali kmetje, in seveda razlastitev "sovražnikov naroda", kar Auerspergi nikoli niso bili. Politično uničenje ene naših najslavnejših in najstarejših plemiških družin, ki pa ni bila pripravljena sprejeti jugoslovanstva, predstavlja enega izmed vrhov nerazsodnosti slovenske politike.

Zaradi uničenja veleposestniškega gospodarskega arhiva po 2. svetovni vojni se je moral Tomaž Kočar nasloniti na arhivsko gradivo, povezano s predvojno agrarno reformo, in na ustne vire. Poleg posestnih razmer in gradnje žag ter njihove tehnične opremljenosti so ga zanimali predvsem delavci na veleposestvu. V knjigi jim posveča veliko prostora, kar daje knjigi izjemno vrednost. Pred nami tako zaživi svet med Ljubljano, Turjakom, Krimom in Mokrcem. Kočarjeva knjiga zato ni pusta, kot se pogosto dogaja gospodarskim in socialnim pregledom, ampak izjemno pripovedna, človeško topla pa tudi tragična. Avtor je prisluhnil vsem, tudi najnegativnejšim govoricam in jih soočal z javnim mnenjem. Trudil se je za objektivno pripoved in jo v večini primerov tudi dosegel. Presegel je nekdanje črno-belo slikanje, ki pozna neskončno dobre in uboge delavce ter hudobne in zanikrne delodajalce.

Pred desetletjem je bil v slovenski znanosti dosežen dogovor, da mora vsaka znanstvena disciplina sama skrbeti za raziskovanje svoje preteklosti. Gozdarji jemljejo ta dogovor še najbolj resno in so pri tem tudi najbolj učinkoviti. Čeprav bodo imeli zgodovinarji na nekatera splošna dejstva, ki jih navaja avtor iz širše zgodovine, upravičene pripombe, pa se bodo lahko z gospodarsko-socialnega področja knjige izjemno veliko naučili. To je bilo tudi odločilno pri sklepu uredništva Kronike, časopisa za slovensko krajevno zgodovino, da v organizacijskem pogledu pomaga avtorju pri izdaji knjige.

Stane Granda

Pregled višješolskih diplomskih nalog diplomantov Oddelka za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire Biotehniške fakultete v Ljubljani, zagovarjanih v letu 1998

ARNIČ Marko / STRMŠEK Franc

NARAVOSLOVNA POT TIČJAK V SKLOPU SOCIALNIH FUNKCIJ GOZDA V GOSPODARSKI ENOTI GORNJI GRAD.- 1998, X, 64 s., 13 virov

Mentor: prof. dr. Boštjan Anko, recenzent: doc. dr. Jurij Diaci, datum zagovora: 12. 1. 1998

VUGA, Matej

SPREMINJANJE LASTNINSKIH RAZMER V GOZDOVIH TOLMINSKEGA GOZDNOGOSPODARSKEGA OBMOČJA.- 1998, VII, 33 s., 18 virov

Mentor: prof. dr. Iztok Winkler, recenzent: prof. dr. Marijan Kotar, datum zagovora: 29. 1. 1998

FURLANI, Vladimir

PRIMERJAVA USPEŠNOSTI GOSPODARJENJA Z JELENJADJO V ZVEZI LOVSKIH DRUŽIN NOTRANJSKE V OBDOBJIH 1987-1991 IN 1992-1996.- 1998, XIV, 69 s., 12 virov

Mentor: prof. dr. Miha Adamič, recenzent: prof. dr. Marijan Kotar, datum zagovora: 29. 1. 1998

ŽNIDARŠIČ, Miha

SPREMINJANJE RAZŠIRJENOSTI NEKATERIH VRST DIVJADI NA VZHODNEM KONCU LGO DOLOMITI.- 1998, VIII, 43 s., 102 vira

Mentor: prof. dr. Miha Adamič, recenzent: prof. dr. Boštjan Anko, datum zagovora: 29. 1. 1998

OGRIN, Rok

RAZŠIRJENOST GAMSA NA VISOKEM KRASU.- 1998, IX, 50 s., 22 virov

Mentor: prof. dr. Miha Adamič, recenzent: prof. dr. Boštjan Anko, datum zagovora: 29. 1. 1998

JEROVŠEK, Kostja

PRIMER UREDITVE GOZDNATEGA OBMOČJA ZA TURISTIČNO VLOGO.- 1998, X, 70 s., 36 virov

Mentor: prof. dr. Boštjan Anko, recenzent: doc. dr. Jurij Diaci, datum zagovora: 16.03. 1998

ČRNIČ, Roman

DINAMIKA IZVAJANJA IN KAKOVOST OPRAVLJENE SEČNJE V REVIRJIH MOKRC IN TURJAK.- 1998, IX, 71 s., 13 virov

Mentor: doc. dr. Boštjan Košir, recenzent: prof. dr. Iztok Winkler, datum zagovora: 16. 3. 1998

VONČINA, Samo

ZNAČILNOSTI IN SPREMINJANJE POSESTNIH RAZMER NA ZAHODNEM POHORJU.- 1998, IX, 70 s., 6 virov

Mentor: prof. dr. Iztok Winkler, recenzent: prof. dr. Marijan Kotar, datum zagovora: 16. 3. 1998

AREH, Primož

SOCIALNO EKONOMSKE ZNAČILNOSTI LASTNIKOV ZASEBNIH GOZDOV NA OBMOČJU ZASELKA ZAVRŠE.- 1998, VII, 67 s., 12 virov

Mentor: prof. dr. Iztok Winkler, recenzent: prof. dr. Marijan Kotar, datum zagovora: 16. 3. 1998

FLAJS, Uroš

RJAVI MEDVED NA DOLENJSKEM IN NJEGOVE SELITVENE POTI.- 1998, VII, 40 s., 18 virov

Mentor: prof. dr. Miha Adamič, recenzent: prof. dr. Marijan Kotar, datum zagovora: 16. 3. 1998

TODOROV, Peter

OBČINSKI GOZDOVI; POTREBA ALI BREME ?- 1998, VII, 53 s., 12 virov

Mentor: prof. dr. Iztok Winkler, recenzent: doc. dr. Boštjan Košir, datum zagovora: 22.4. 98

LONGAR, Matjaž

ZNAČILNOSTI ŠIRJENJA JELENJADI V NOVOMEŠKEM LOVSKOGOJITVENEM OBMOČJU.- 1998, VIII, 53 s., 22 virov

Mentor: prof. dr. Miha Adamič, recenzent: prof. dr. Marijan Kotar, datum zagovora: 22.4. 98

BEBER, Marko

ČASOVNA PRIMERJAVA DVEH METOD OCENJEVANJA POŠKODB DREVJA ZARADI PRIDOBIVANJA LESA.- 1998, VI, 32 s., 22 virov

Mentor: doc. dr. Boštjan Košir, recenzent: prof. dr. Iztok Winkler, datum zagovora: 11. 5. 1998

OBID, Egon

POMEN GOZDOV ZA KMETIJE V ŠENTVIŠKI PLANOTI.- 1998, 67 s., 16 virov

Mentor: prof. dr. Iztok Winkler, recenzent: doc. dr. Boštjan Košir, datum zagovora: 11. 6. 1998

AUGUST, Nikolai

ČASOVNA IN PROSTORSKA DINAMIKA GLAVNIH LOVNIH VRST PROSTOŽIVEČIH ŽIVALI NA PRIMORSKEM.- 1998, VI, 40 s., 57 virov

Mentor: prof. dr. Miha Adamič, recenzent: prof. dr. Marijan Kotar, datum zagovora: 11. 6. 1998

ORAŽEM, Franc

POGLEDI RAZLIČNIH SKUPIN LASTNIKOV GOZDOV NA GOZD IN GOZDARSTVO.- 1998, X, 40 s., 3 viri

Mentor: prof. dr. Iztok Winkler, recenzent: doc. dr. Andrej Bončina, datum zagovora: 11. 6. 1998

VESEL, Aleš

AVTOMOBILI ZA POTREBE ZAVODA ZA GOZDOVE SLOVENIJE.- 1998, IX, 64 s., 33 virov

Mentor: doc. dr. Boštjan Košir, recenzent: prof. dr. Iztok Winkler, datum zagovora: 12. 6. 1998

MARUŠIČ, Janez

ŠTUDIJ ČASA SEČNJE S STROJEM TIMBERJACK FMG 1270 V GOSPODARSKI ENOTI RAVNIK.- 1998, VII, 38 s., 14 virov

Mentor: doc. dr. Boštjan Košir, recenzent: prof. dr. Marjan Lipoglavšek, datum zagovora: 12. 6. 1998

ČEPERKOVIČ, Miran

ANALIZA VZDRŽEVANJA GOZDNIH CEST V KRAJEVNI ENOTI POSTOJNA.- 1998, VIII, 40 s., 15 virov

Mentor: doc. dr. Igor Potočnik, recenzent: doc. dr. Boštjan Košir, datum zagovora: 12. 6. 1998

GRGURAŠ, Damir

ODKUP LESA NA PANJU IZ ZASEBNIH GOZDOV.- 1998, VIII, 26 s., 14 virov

Mentor: prof. dr. Iztok Winkler, recenzent: doc. dr. Boštjan Košir, datum zagovora: 10. 7. 1998

KOGOVSĚK, Franc

VPLIVAVTOCESTE LJUBLJANA-OBREŽJE NA MIGRACIJE VELIKIH SESALCEV.- 1998, VII, 60 s., 36 virov

Mentor: prof. dr. Miha Adamič, recenzent: doc. dr. Igor Potočnik, datum zagovora: 10. 7. 1998

LESIČAR, Janez

STROKOVNA IN TEHNIČNA USPOSOBLJENOST REGISTRIRANIH GOSPODARSKIH DRUŽB OBMOČJA CELJE ZA DELO V GOZDU.- 1998, VII, 41 s., 10 virov

Mentor: prof. dr. Iztok Winkler, recenzent: doc. dr. Igor Potočnik, datum zagovora: 13. 7. 1998

PLANINŠEK, Marjan

IZVAJANJE GOZDNOGOJITVENIH IN VARSTVENIH DEL V GE JURKLOŠTER.- 1998, VII, 38 s., 15 virov

Mentor: prof. dr. Iztok Winkler, recenzent: doc. dr. Igor Potočnik, datum zagovora: 13. 7. 1998

SOKLIČ, Boštjan

VPLIV PROMETA NA DIVJAD V GORENJSKEM LOVSKO-GOJITVENEM OBMOČJU.- 1998, IX, 36 s., 10 virov

Mentor: prof. dr. Miha Adamič, recenzent: doc. dr. Igor Potočnik, datum zagovora: 10. 7. 1998

Kadri in izobraževanje

VAJAVEC, Branimir

ANALIZA SPRAVILA LESA V ALPSKIH RAZMERAH Z VEČBOBENSKIM ŽIČNIM ŽERJAVOM S STOLPOM- SYNCROFALKE Z VOZIČKOM SHERPA- U3.- 1998, VI, 33 s., 13 virov

Mentor: doc. dr. Boštjan Košir, recenzent: prof. dr. Iztok Winkler, datum zagovora: 13. 7. 1998

OMAHEN, RUDI

VREDNOSTNI PRIRASTEK SESTOJA IN NJEGOV POMEN V GOJENJU GOZDOV.- 1998, VII, 44 s., 13 virov

Mentor: prof. dr. Marijan Kotar, recenzent: doc. dr. Jurij Diaci, datum zagovora: 31.8. 1998

BREG, Franci

PROBLEMI VZDRŽEVANJA GOZDNIH CEST V GGE ČRNA- SMREKOVEC. 1998, VIII, 47 s., 18 virov

Mentor: doc. mag. Andrej Dobre, recenzent: doc. mag. Aleš Horvat, datum zagovora: 3. 9. 1998

LOMBAR, Vanjo / LIČOF, Slavko

RJAVI MEDVED (*Ursus Arctos* L.) IN PAŠNIŠTVO NA GORENJSKEM.- 1998, IX, 39 s., 13 virov

Mentor: prof. dr. Miha Adamič, recenzent: prof. dr. Marijan Kotar, datum zagovora: 3. 9. 1998

ČERNEC, Janez

UPORABNOST I. ESENII KONSTRUKCIJ V GOZDNEM GRADBENIŠTVU- PRIMER REVIRJA TABORKE ŽALEC.- 1998, VIII, 49 s., 10 virov

Mentor: doc. dr. Igor Potočnik, recenzent: prof. dr. Iztok Winkler, datum zagovora: 25. 9. 1998

ZUPANČIČ, Matej

PROIZVODNJA IN PRODAJA LESA IZ ZASEBNIH GOZDOV V GOZDNOGOSPODARSKI ENOTI ČEMŠENIK.- 1998, VII, 43 s., 3 viri

Mentor: prof. dr. Iztok Winkler, recenzent: doc. dr. Igor Potočnik, datum zagovora: 25. 9. 1998

JERMAN, Roman

GOZDNO GOSPODARSKE POSLEDICE UJME NA GOZDNI POSESTI DEJANA ZORKA.- 1998, X, 56 s., 17 virov

Mentor: prof. dr. Iztok Winkler, recenzent: doc. dr. Boštjan Košir, datum zagovora: 25. 9. 1998

FRANKOVIČ, Silvo

VZDRŽEVANJE GOZDNIH CEST IN VIZIJA PROMETNEGA RAZVOJA - REVIR BUKOVICA. 1998, IX, 52 s., 12 virov

Mentor: doc. dr. Igor Potočnik, recenzent: prof. dr. Iztok Winkler, datum zagovora: 15.10. 1998

TORJAN, Mitja

OPREMLJENOST LASTNIKOV GOZDOV ZA DELO V GOZDU V GOSPODARSKI ENOTI BRKINI II. 1998, VIII, 49 s., 7 virov

Mentor: prof. dr. Iztok Winkler, recenzent: doc. dr. Igor Potočnik, datum zagovora: 15. 10. 1998

VINTAR, Bojan

RAZVOJ IN RAST SMREKOVIH NASADOV NA RASTIŠČIH LISTAVCEV V GGE ŠENTJERNEJ.- 1998, VII, 56 s., 5 virov

Mentor: prof. dr. Marijan Kotar, recenzent: prof. dr. Marko Accetto, datum zagovora: 14. 10. 1998

KOKALJ, Ferdinand

ANALIZA GOZDARSKEGA IN NEGOZDARSKEGA PROMETA NA CESTI KRNICAMRZLI STUDENEC.- 1998, VIII, 32 s., 13 virov

Mentor: doc. dr. Igor Potočnik, recenzent: prof. dr. Iztok Winkler, datum zagovora: 19.11. 1998

KRIŠELJ, Tomaž

ČASOVNA ŠTUDIJA DELA IN UGOTAVLJANJE UČINKA PRI IZVLEKU LESA Z ŽIČNIM ŽERJAVOM "SAVALL".- 1998, VI, 41 s., 7 virov

Mentor: doc. dr. Boštjan Košir, recenzent: prof. dr. Iztok Winkler, datum zagovora: 19. 11. 1998

LAKOTA, Mitja

GOZDARSKA IN NEGOZDARSKA RABA GOZDNE CESTE V VRATA.- 1998, VI, 35 s., 7 virov
Mentor: doc. dr. Igor Potočnik, recenzent: prof. dr. Iztok Winkler, datum zagovora: 19. 11. 1998

FABJAN, Danilo

POŠKODBE V SESTOJU PRI SEČNJI IN SPRAVILU LESA Z VEČBOBENSKIM ŽIČNIM ŽERJAVOM S STOLPOM - SYNCROFALKE.- 1998, VIII, 39 s., 13 virov
Mentor: doc. dr. Boštjan Košir, recenzent: prof. dr. Iztok Winkler, datum zagovora: 19. 11. 1998

LEBAN, Florijan

ANALIZA ZARAŠČANJA V OBMOČNI ENOTI TOLMIN.- 1998, VI, 41 s., 13 virov
Mentor: doc. dr. Andrej Bončina, recenzent: doc. dr. Jurij Diaci, datum zagovora: 26. 11. 1998

ARL, Branko

SPREMLJANJE NEPOSREDNE GOZDNE PROIZVODNJE V GG SLOVENJ GRADEC.- 1998, IX, 70 s., 11 virov
Mentor: doc. dr. Boštjan Košir, recenzent: prof. dr. Iztok Winkler, datum zagovora: 26. 11. 1998

KLANČAR, Robert

TRSTJE - OHRANJEN GORSKI GOZD.- 1998, VIII, 65 s., 25 virov
Mentor: prof. dr. Boštjan Anko, recenzent: doc. dr. Jurij Diaci, datum zagovora: 22. 12. 1998

ČREŠNAR, Boris

ZNAČILNOSTI GOZDNIH CEST NA OBMOČJU SV. DUHA GGE SELNICA OB DRAVI.- 1998, VII, 59 s., 5 virov
Mentor: doc. dr. Igor Potočnik, recenzent: prof. dr. Iztok Winkler, datum zagovora: 22. 12. 1998

OSMAK, Slavko / OBERSTAR, Branko

NASTANEK IN ORGANIZACIJA GOZDARSTVA GRČA D.D.- 1998, IX, 93 s., 12 virov
Mentor: doc. dr. Boštjan Košir, recenzent: prof. dr. Iztok Winkler, datum zagovora: 22. 12. 1998

PAVŠIČ, Marko

IZGUBE DIVJADI ZARADI PROMETA NA SEVERNEM PRIMORSKEM.- 1998, IX, 68 s., 27 virov
Mentor: prof. dr. Miha Adamič, recenzent: doc. dr. Igor Potočnik, datum zagovora: 22. 12. 1998

BOBEN, Jože / JANEŽ, Boštjan

VRAČANJE GOZDA NA OPUŠČENE KMETIJSKE POVRŠINE V GOZDARSKEM REVIRJU HINJE.- 1998, XV, 142 s., 11 virov
Mentor: prof. dr. Marijan Kotar, recenzent: prof. dr. Marko Accetto, datum zagovora: 28. 12. 1998

HORVAT, Zdravko

GOZDNOGOJITVENI PROBLEMI V KOBILJSKEM GOZDU.- 1998, XI, 104 s., 16 virov
Mentor: prof. dr. Marijan Kotar, recenzent: prof. dr. Marko Accetto, datum zagovora: 28. 12. 1998

BERNIK, Andraž

UPORABA GPS ZA KARTIRANJE GOZDNIH VLAK.- 1998, VII, 20 s., 4 viri
Mentor: doc. dr. Aleš Breznikar, recenzent: doc. dr. Boštjan Košir, datum zagovora: 24. 12. 1998

Pregled pripravila mag. Teja Koler-Povh

Popravek:

V prispevku Novi magistri v gozdarstvu, objavljenem v GozdV 57 (1999) 4, je izpadel pripis na koncu:

Gradivo uredila mag. Teja Koler-Povh

Gozdarstvo na internetu

Računalništvo je v gozdarstvu prisotno že kar nekaj časa. Danes si le težko predstavljamo, kako bi obdelovali podatke brez pomoči teh sivih zabojev pod pisalnimi mizami. Z njimi je delo zelo olajšano, povzročili pa so tudi dosti sivih las ljudem, ki se trudijo, da stvari potekajo kot je treba. Seveda je za napako zmeraj kriv računalnik in nikoli prst, ki pritisne na napačno tipko. Danes si težko predstavljam dopis, napisan na pisalni stroj. Verjetno bi porabil stekleničko korekturne tekočine za tole, kar zdaj pišem, koš pa bi bil poln napol popisanih listov. Morda je prva korist računalništva za gozd prav manjša poraba papirja?

Brskanje po internetu je v naših domovih in službah, večinoma iz radovednosti in zaradi zanimanja za čem novim, dokaj razširjeno. Še posebej v zadnjih dveh letih, ko število privrženecv, ki se vržejo v džunglo informacij, ki jih ta medij nudi, nenehno narašča. Vendar nekateri še vedno menijo, da je to medij za mulce, ki lahko po njem surfajo in igrajo igrice do onemoglosti pozno v noč, dokler jim starši ne blokirajo telefonske linije. Dejstvo je, da je internet tu. Kako bomo znali izkoristiti prednosti in uporabnost tega medija, pa je odvisno od nas samih.

Kje je gozdarstvo na internetu v Sloveniji? Pravzaprav ga do pred dobrim letom sploh ni bilo. Ko sem na enem izmed največjih strežnikov na svetu, Altavista, vpisal besedo "gozdarstvo", je bilo število zadetkov enako nič. Pogledal sem še na naš slovenski strež-

nik Mat' kurja, pa ni bilo nič boljše. Moram reči, da tudi danes ni kaj dosti boljše. Ali gozdarji res ne potrebujemo interneta? Ali ga ne uporabljamo? Ali ni na internetu za gozdarja nič zanimivega? Vsa ta vprašanja so me nekako pripeljala do spoznanja, da mogoče gozdarji zamujamo veliko priložnost, ki nam jo nudi internet. To priložnost vidim predvsem v:

- takojšnji dostopnosti do informacij,
- izmenjavi izkušenj in mnenj (elektronska pošta in konference),
- predstavitvi gozdarja in gozdarstva širši javnosti,
- splošni informiranosti in aktualnosti dogajanj v stroki.

Gozdarji smo danes nepovezani. Možnost večje povezanosti, aktualne informiranosti, izmenjave izkušenj gozdarjev po vsej Sloveniji nam lahko dokaj poceni nudi prav internet. Od nas samih je odvisno, ali smo pripravljeni izkoristiti ta, danes vse bolj razširjen informacijski sistem sodobne družbe.

Si predstavljate na primer konferenco na temo gozdarstva v Sloveniji preko interneta? Slišati je grozno, a to ni nič novega. Vsak lahko preko internetovega strežnika ustvari svoj kanal, na katerem lahko po mili volji govori o kaki temi. Verjetno bi bilo kar pestro. Zakaj pa ravno preko interneta? Naštejmo nekaj prednosti: stvar je poceni, na enem mestu se zberejo gozdarji z različnih področij, različnih profilov, možna je

GOZDARSTVO ZGS OBMOČNA ENOTA MARIBOR - Nivanski Inženirski Poslovni

OK Back Forward Ico: Ico:

http://www.zgs.si/

ZAVOD ZA GOZDARSTVO SLOVENIJE
OBMOČNA ENOTA MARIBOR

URŠKA
GOZDARSTVO
POSLOVANJE

Ustavitev:
Zavod za gozdarstvo Slovenije
Območna enota Maribor
Trnavska 15, 2000 Maribor
Tel: N. G. 042 227 547
Fax: 042 221 778

pošta

Mariborsko GSO edlo vse ve ter zajema vzorec del Polt skoval in jazu del Slovezi sistem del Borilcega Slajzj ramiško Podavje in Dava Nariža breva območa se je z nadmorsko višino 213 m l. Ploči v oshromski združe 1 v GSO in jaje v jaje se je 04 21 54 227 547 in greča 04 21 54 221 778. V Sloveniji je gozdarstvo č 2. največja in 2. največja državnih i Slajzj im arjnih in peccan Slovenije in 2 % po arjnih arjnih ceab. V GSO je preko 32 000 gozd pokrovena gozdna poseaj.

Spletna stran OE Maribor

izmenjava izkušenj, novih idej, reševanje problemov, vsak lahko izrazi svoje misli in še bi lahko naštevali. Mislim, da bi bilo kar zanimivo.

Na območni enoti smo v sklopu tedna gozdov v letu 1998 izdelali spletno stran, ki predstavlja našo območno enoto. Besedila so prispevali vodje krajevnih enot, vodje odsekov in posamezniki, zaposleni na območni enoti. Spletno stran smo izdelali z namenom, da bi predstavili naše območje in dejavnosti Zavoda za gozdove območne enote Maribor v tem vse bolj aktualnem mediju – internetu.

Objavo spletne strani nam je omogočil kibernetični prostor z imenom Kibla v Mariboru, ki nam je odstopil prostor na svojem strežniku.

V letu 1998 je stran obiskalo okoli 500 ljudi. Spletno stran lahko najdete na naslovu <http://www.kibla.org/zgs/zgs>.

V letu 1999 bomo stran obnovili in v krajši obliki prevedli v tuj jezik.

Boris Črešnar

In memoriam

Nepozabnemu gozdarju in lovcu Robertu Korenu v spomin

27. maja 1914 je zagledal luč sveta Robert Koren. Starši so stanovali v Slov. Konjicah. Oče je bil avstrijski financar in družina se je morala večkrat seliti v različne kraje njegovega službovanja.

Po končani meščanski šoli v Celju in Mariboru je Robert uspešno končal takratno gozdarsko šolo v Mariboru. Leta 1936 sta z bratom dvojčkom dobila prvi službi: brat kot učitelj v Makedoniji in Robert Koren kot gozdar pri knezu Odescalskem v Iločkem srezu na Fruški gori. Leta 1940 ga je po premestitvi v Jurklošter doletela okupacija. Prisilno je bil mobiliziran v nemško vojsko, kjer je preстал vse vojne preizkušnje na različnih evropskih frontah, in se nato srečno vrnil v svoj rojstni kraj.

Po letu 1945 je že dobil prvo zaposlitev pri takratni gozdni upravi v Lukanji na Pohorju. Z vso vnemo in zagnanostjo se je lotil dela ter s svojimi strokovnimi izkušnjami organiziral gozdno proizvodnjo. Takrat nismo poznali delovnega časa; zaradi strogo obvezujočih nalog se je delalo od jutra do mraka, tudi ob nedeljah in praznikih. Za izvajanje plana je takrat skrbel posebna kontrolna komisija, ki je bila gozdarjem strah in trepet, saj so morali postavljene naloge v roku in dosledno izvršiti.

Od leta 1949 je v Radljah ob Dravi opravljal službo vodje gozdne uprave v Podvelki. Že od vsega začetka službovanja je bilo njegovo delo povezano z naravo in lovom, saj je med delovne obveznosti gozdarjev spadala tudi skrb za divjad. Svojo službeno pot je

nadaljeval na Okrajni upravi za gozdarstvo Maribor, kjer so mu bile zaradi njegove široke razgledanosti, izkušenj in prakse zaupane odgovorne naloge. Te je vedno vestno in dosledno opravljal. Mnogo prostega časa je posejal tudi delu z mladino in skrbi za mlade lovce.

Kot predsednik izpitne komisije Lovske zveze in kot aktiven, predan lovec - gojitelj je pomagal vzgojiti mnoge mlade lovce. Še kot upokojenec je bil aktiven tako v gozdarstvu kot pri delu z mladino, v kateri je videl in občutil svoje zadovoljstvo.

Ponosen je bil tako na svoje sinove kot tudi na svojo življenjsko družico, ki jo je prehitro izgubil. V vsem svojem življenju je bil skromen in iskren sodelavec, voljan pomagati vsakemu, predvsem pa mladim gozdarjem in lovcem.

Kljub vsem prestanim težavam, težkim in včasih brezizhodnim situacijam, ki so ga spremljale skozi življenje, je ohranil svoj neprecenljiv humor. S svojo kleno osebnostjo in dobro voljo je znal v prvih povojnih letih reševati težko izvedljive naloge.

Robert Koren nam bo tako ostal v nepozabnem spominu kot dober strokovnjak, skrben oče in velik lovec - varuh narave.

Franc Cafnik

V *Gozdarskem vestniku* smo za oglaševanje namenili kar nekaj najbolj odmevnih strani. Po dosedanjih izkušnjah sodeč so bralci oglase toplo sprejeli in se nanje tudi primerno odzvali.

Sicer pa, prepričajte se sami. Ponujamo Vam možnost predstavitve Vaših dejavnosti, proizvodov in storitev v *Gozdarskem vestniku* na straneh, ki jih boste sami izbrali.

Za vse dodatne informacije pokličite uredništvo *Gozdarskega vestnika*, tel.: 061 271 407, ali pišite na naslov: *Gozdarski vestnik*, Večna pot 2, 1000 Ljubljana, e-mail: gozdarski.vestnik@gov.si.

CENIK OGLASNEGA PROSTORA					
	Dimenzije oglasa (širina x višina)	Enkratna objava		Tri ali več objav	
		barvni tisk	črno-beli tisk	barvni tisk	črno-beli tisk
OVITEK- zadaj	165 mm x 235 mm	100.000 SIT	80.000 SIT	85.000 SIT	68.000 SIT
OVITEK- znotraj	165 mm x 235 mm	80.000 SIT	70.000 SIT	68.000 SIT	60.000 SIT
1 STRAN- notranja	165 mm x 235 mm	75.000 SIT	65.000 SIT	64.000 SIT	54.000 SIT
1 / 2 STRANI	145 mm x 102 mm	45.000 SIT	40.000 SIT	38.000 SIT	35.000 SIT
1 / 4 STRANI	145 mm x 50 mm	30.000 SIT	26.000 SIT	26.000 SIT	23.000 SIT

DDV (8 %) in filmi za barvni tisk niso vključeni v ceno.

Ob treh ali več celostranskih objavah oglaševalcem pripada tudi 1-2 strani predstavitve podjetja oz. dejavnosti v eni izmed številčk *Gozdarskega vestnika*.

Gozdarski vestnik, LETNIK 57 • LETO 1999 • ŠTEVILKA 5-6

Gozdarski vestnik, VOLUME 57 • YEAR 1999 • NUMBER 5-6

Glavni urednik / Editor in chief
Borut Urnaker

Uredniški odbor / Editorial board

prof. dr. Miha Adamič, asist. mag. Robert Brus, Dušan Gradišar, Jošt Jakša,
prof. dr. Marijan Kotar, prof. dr. Ladislav Paule, prof. dr. Heinrich Speieker,
mag. Mirko Medved, prof. dr. Stanislav Sever, mag. Živan Veselič,
prof. dr. Iztok Winkler, Baldomir Svetličič

Tehnični urednik / Technical editor
Blaž Bogataj

Lektorica / Lector
Vita Novak

Dokumentacijska obd. / Indexing and classification
mag. Teja Cvetka Koler - Povh

Uredništvo in uprava / Editors address
ZGD Slovenije, Večna pot 2, 1000 Ljubljana, SLOVENIJA
Tel.: +386 61 271-406, 271-407
E-mail: gozdarski.vestnik@gov.si

Domača stran: <http://www.dendro.bf.uni-lj.si/gozdv.html>
Žiro račun / Cur. acc. 50101-678-48407

Tisk: Euroraster d. o. o., Ljubljana
Izdelava fotolitov: Euroraster d. o. o., Ljubljana
Poštnina plačana pri pošti 1102 Ljubljana
Letno izide 10 številčk / 10 issues per year

Posamezna številka 800 SIT. Letna individualna naročnina 5.500 SIT, za dijake in študente 3.000 SIT. Letna naročnina za inozemstvo 100 DEM. Letna naročnina za podjetja 22.000 SIT.

Izdajo številke podprla / Supported by

Ministrstvo za znanost in tehnologijo RS
Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano RS

Na podlagi Zakona o davku na dodano vrednost spada revija *Gozdarski vestnik* po 43. členu Pravilnika med nosilce besede, za katere se plačuje DDV po stopnji 8 %.

Gozdarski vestnik je eferiran v mednarodnih bibliografskih zbirkah / Abstract from the journal are comprised in the international bibliographic databases:
CAB Abstract, TREECD, AGRIS, AGRICOLA.

Mnenja avtorjev objavljenih prispevkov nujno ne izražajo stališč založnika niti uredniškega odbora. / Opinions expressed by authors do not necessarily reflect the policy of the publisher nor the editorial board.

Umetniški navdih

Avtor fotografije: Janez Konečnik, univ. dipl. inž. gozd.

Naslednja številka izide v zadnji dekadi septembra 1999.

**VSEBINA ZBORNIKA VARNOST IN ZDRAVJE PRI GOZDNEM DELU
ZA BOLJŠO VARNOST IN ZDRAVJE PRI GOZDNEM DELU!**

VARNOST V SLOVENIJI IN PRI SOSEDIH

Kotnik A., Medved M.:

TEŽJE NEZGODE PRI DELU V SLOVENSkih ZASEBNIH GOZDOVIH V OBDOBJU OD LETA 1981 DO 1993

Kumer P.:

VARNOST DELA V DRŽAVNIH GOZDOVIH SLOVENIJE

Favai M.:

NEZGODNO ZAVAROVANJE OSEB, KI OPRAVLJAJO GOZDARSKI POKLIC

Martinič I., Frković P.:

SIGURNOST I ZDRAVLJE PRI ŠUMSKOME RADU U HRVATSKOJ

Stadlmann H.:

VARNOST PRI DELU V AVSTRIJSKEM GOZDARSTVU

Medved M.:

NEZGODE IN TVEGANJE PRI POKLICNEM IN NEPOKLICNEM DELU V GOZDU

ZAGOTAVLJANJE VARSTVA IN ZDRAVJA

Plesničar B.:

ZAGOTAVLJANJE VARSTVA PRI DELU PRI MANJŠIH PRAVNIH OSEBAH, KI IZVAJAJO PROIZVODNA DELA V GOZDARSTVU

Kastelic A.:

VARSTVO PRI DELU NA GOZDNEM GOSPODARSTVU NOVO MESTO

Slavec J.:

ORGANIZIRANOST VARSTVA PRI DELU NA ZAVODU ZAGOZDOVE SLOVENIJE

Vončina R.:

VIDIKI HUMANIZACIJE DELA PRI POSODABLJANJU SPRAVILA LESA Z ŽIČNICAMI

Dolenšek M.:

VARNOST PRI DELU V SLOVENSKEM KMETIJSTVU

MOŽNOSTI IN PREDLOGI ZA IZBOLJŠANJE

Lipoglavšek M.:

IZBOLJŠANJE VARNOSTI PRI GOZDNEM DELU

Rebula E.:

OMEJEVANJE OBREMENITEV SEKAČA PRI DELU Z MOTORNO ŽAGO

Strle F.:

LYMSKA BORELIOZA

Uršič C., Fatur - Videtič A.:

DELOVNI INVALIDI V GOZDARSKIH DRUŽBAH

Beguš J.:

VLOGA ZAVODA ZAGOZDOVE SLOVENIJE PRI OSVEŠČANJU LASTNIKOV GOZDOV ZA VARNO DELO

ZAKONODAJA IN IZOBRAŽEVANJE

Stare D.:

VLOGA POLICIJE PRI OBRAVNAVANJU NEZGOD V ZASEBNEM SEKTORJU GOZDARSTVA IN KMETIJSTVA

Srna M.:

PREDPISI S PODROČJA VARNOSTI IN ZDRAVJA PRI DELU V OKVIRU IMPLEMENTACIJE SMERNIC - DIREKTIV EVROPSKE UNIJE

Petriček T.:

ZAKONODAJA S PODROČJA VARNOSTI IN ZDRAVJA PRI DELU

Kalčič M.:

NEKATERI INSTITUTI POKOJNINSKEGA IN INVALIDSKEGA ZAVAROVANJA V POVEZAVI Z VARNOSTJO IN ZDRAVJEM PRI DELU

Vrtovec P.:

OSNOVNA POKLICNA IZOBRAZBA - PRVI POGOJ ZA VARNO IN ZDRAVO DELO V GOZDARSTVU

Ferčec M.:

DELO V GOZDU MORA BITI (OSTATI) VARNO!

SOŠKO GOZDNO GOSPODARSTVO

TOLMIN d. d.

Brunov drevored 13, 5220 Tolmin

tel.: 386 65 18 11 300

faks: 386 65 81 820

Z 52 LETNIMI IZKUŠNJAMI

- OPRAVLJAMO SEČNJO IN SPRAVILO LESA-SPECIALIZIRANI SMO ZA ŽIČNIČARSKO SPRAVILO TUDI NA NAJBOLJ ZAHTEVNIH TERENIH,
- IZVAJAMO NEGOVALNA IN VARSTVENA DELA GOZDOV,
- PROJEKTIRAMO, GRADIMO IN VZDRŽUJEMO GOZDNE CESTE IN VLAKE TER OPRAVLJAMO MINERSKA IN DRUGA ZEMELJSKA DELA,
- NUDIMO SERVISNE STORITVE ZA GOZDARSKE, KMETIJSKE IN GRADBENE STROJE,
- ODKUPUJEMO LES NA PANJU IN NA KAMIONSKI CESTI,
- PRODAJAMO GOZDNE LESNE SORTIMENTE RAZNIH DREVESNIH VRST IN KAKOVOSTI TER DRUGE GOZDNE PROIZVODE,
- OMOGOČAMO, DA TUDI VI DOBITE REVILJO CENEJE.